

Programmabegroting 2027

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Algemene inleiding en aanbidding door het college	4
Programma's	5
Programma 1 Bestuur, regio en middelen	6
Thema: Veiligheid	6
Thema: Dienstverlening	10
Thema: Informatisering en automatisering.....	15
Programma 2 Sociaal domein.....	19
Thema: Sociaal domein	19
Programma 3 Ruimte en leefomgeving.....	25
Thema: Wonen	25
Thema: Omgevingswet: Visie en Plan	30
Thema: Braassemerland.....	32
Thema: Mobiliteit.....	33
Thema: Economische ontwikkelingen.....	35
Thema: Energietransitie en afval.....	40
Thema: Klimaatadaptatie, biodiversiteit, water, groen en bodem	43
Thema: Openbare ruimte.....	45
Meerjarenbegroting en algemene dekkingsmiddelen	48
Overzicht kosten van overhead	49
Lasten en baten per thema	50
Regeling beleidsindicatoren	51
Paragrafen	52
1. Lokale heffingen	53
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	58
3. Kapitaalgoederen	66
4. Financiering	71
5. Bedrijfsvoering	77
6. Verbonden partijen	82
7. Grondbeleid.....	97
8. Wet Open Overheid.....	102
Financiële begroting	104
Overzicht van baten en lasten	105
Meerjarig overzicht van de vermogenspositie	112
Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	114
Meerjarig overzicht van de vermogenspositie en het meerjarenperspectief	102
De voorgenomen investeringen	118

Voor u ligt de Programmabegroting 2027. Uw wensen en ambities zoals opgenomen in het koersdocument “Sterk voor de Dorpen” zijn verwerkt in deze Programmabegroting.

Opbouw begroting

De begroting is als volgt opgebouwd:

- In de **Algemene inleiding en aanbieding door het college** worden de belangrijkste ontwikkelingen voor het komende jaar toegelicht.
- Onder **Programma's** zijn de beleidsvelden ondergebracht in drie programma's. Per programma zijn per thema de koers en doelen beschreven en is de uitvoering in 2027 toegelicht.
- Onder **Programma's** zijn ook opgenomen: de wettelijk verplichte overzichten voor de algemene dekkingsmiddelen, kosten van overhead, vennootschapsbelasting, onvoorzien en beleidsindicatoren.
- Onder **Paragrafen** zijn de verplichte paragrafen opgenomen die op verschillende onderwerpen, programma overstijgend, inzicht geven in de begroting.
- De **Financiële begroting** bevat het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting daarop en het meerjarenperspectief.

Ontwikkeling van de begroting

Uw raad stelde vóór de zomer de Kaderbrief vast met een niet-sluitend beeld, zowel voor 2027 als het meerjarenperspectief. Primaire doel daarbij was om de begroting voor 2027 sluitend te maken en daarmee te voldoen aan de eis van de toezichthouder (PZH).

Voor u ligt de uitgewerkte Programmabegroting 2027, waarbij 2027 sluitend is met een voordelig saldo van € 424.000. Zoals ook bij de Kaderbrief reeds zichtbaar was, ligt er nog een grote opgave om de jaren daarna sluitend te krijgen. Daarbij zullen er keuzes gemaakt moeten worden in onze doelstellingen en ambities. Gelijktijdig blijven wij ook afhankelijk van ontwikkelingen in de Algemene Uitkering, met name in relatie tot de kosten binnen het Sociaal Domein en specifiek jeugdzorg. De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en wij blijven actief lobbyen richting het rijk in het kader van “Geen taken zonder knaken”.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

Met deze begroting geven wij inzicht in de ambities vanuit de lopende opgaven, de going concerns en een eerste vertaling van het Koersdocument Sterk voor de dorpen.

Onze gemeente kent, gezien haar omvang, een hoog ambitieniveau. Dat is ook belangrijk voor onze dorpen, inwoners en bedrijven. Als gemeente werken wij onverminderd verder aan grote opgaven binnen onze gemeente, de going concerns, en staan we voor omvangrijke investeringsopgaves zoals Sportpad, Braassemerland en IKC ontwikkelingen. Alleen al het in stand houden vraagt de komende jaren aanzienlijke inspanningen en middelen.

Dat betekent dat niet alles tegelijkertijd mogelijk is, keuzes zijn noodzakelijk. Sterker nog, zonder keuzes is er geen ruimte voor nieuw beleid. De ambities uit het Koersdocument geven richting, maar kunnen niet allemaal in hetzelfde tempo worden gerealiseerd. Op onderdelen kunnen onzekerheden en afhankelijkheden van buitenaf invloed hebben op de haalbaarheid en timing van de uitvoering. In deze begroting hebben wij daarom gekozen voor een beheerste en verantwoorde aanpak, waarbij prioriteit wordt gegeven aan datgene wat noodzakelijk, haalbaar en financieel verantwoord is. Voor het begrotingsjaar 2028 is het noodzakelijk een proces te hebben waarin aan de hand van scenario's keuzes kunnen worden gemaakt.

De gemeente Kaag en Braassem blijft zich inzetten voor een aantrekkelijke, leefbare en toekomstbestendige gemeente. Tegelijkertijd staan onze financiële mogelijkheden onder druk. De onzekerheid over de financiële bijdrage van het Rijk en de stijgende kosten op diverse terreinen maken het noodzakelijk om scherp te sturen op onze financiële positie. Zeer bezorgd zijn wij over de onevenredige kostenontwikkeling van de jeugdzorg in onze gemeente. Met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn we in nauwe samenwerking om dit vraagstuk op te lossen. Het betreft een kostenontwikkeling die buiten onze invloedssfeer ligt en vanuit de Jeugdwet voor rekening van de gemeente komt.

De primaire aandacht bij deze begroting ligt daarom op het realiseren van een sluitende begroting voor 2027. Dat is gelukt. Tegelijkertijd constateren wij dat er nog een aanzienlijke opgave ligt om ook de meerjarenraming structureel sluitend te krijgen. De komende periode zullen wij, samen met uw raad, verder werken aan maatregelen en keuzes die bijdragen aan een duurzaam gezonde financiële huishouding.

Met deze begroting zetten wij een eerste stap in de uitvoering van de ambities van deze raadsperiode en tegelijkertijd kiezen wij voor realisme en financieel houdbaarheid voor de toekomst.

Programma's

Voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's horende onder de BBV zijn de beleidsindicatoren opgenomen in de bijlage bij dit hoofdstuk.

Voor u ligt de inhoudelijke toelichting horende bij de Programmabegroting. Basis voor deze toelichting is het Koersdocument "Sterk voor de dorpen". De koers en doelen uit dit Koersdocument zijn per thema opgenomen in de programmahoofdstukken. Daarnaast zijn de acties ter uitvoering van de koers en doelen voor het komende jaar opgenomen. Hiermee geven we antwoord op de vragen wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

De voorliggende begroting geeft invulling aan een aanzienlijk deel van de ambities en de daarbij behorende middelen en instrumenten uit het Koersdocument. Omdat niet alles tegelijk kan worden uitgevoerd, brengen wij financiële ruimte en uitvoerbaarheid met elkaar in balans en spreiden waar nodig investeringen en inspanningen over de tijd. Op die manier werken we stapsgewijs aan het realiseren van zoveel mogelijk ambities.

Voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's horende onder de BBV zijn de beleidsindicatoren opgenomen in de bijlage bij dit hoofdstuk.

Thema: Veiligheid

Veiligheid en handhaving zijn kerntaken van onze gemeente. Veiligheid is een belangrijke verantwoordelijkheid van onze gemeente en raakt alle facetten van het dagelijks leven. Inwoners moeten zich veilig voelen in hun eigen wijk, op straat en tijdens evenementen, maar ook kunnen rekenen op een gemeente die alert en daadkrachtig optreedt wanneer de veiligheid onder druk staat. Veiligheid gaat daarbij niet alleen over wat zichtbaar is op straat. Ook buiten het zicht van inwoners kunnen situaties en ontwikkelingen spelen die gevolgen hebben voor de veiligheid en leefbaarheid van onze gemeente. Dit vraagt om een brede en integrale aanpak, waarbij preventie, signalering, samenwerking en een goede voorbereiding op mogelijke risico's centraal staan. We zetten ons onder meer in voor het vergroten van het veiligheidsgevoel in de wijken, het waarborgen van een veilig verloop van evenementen en het voorkomen en aanpakken van diverse vormen van overlast. Tegelijkertijd houden we oog voor wat zich minder zichtbaar afspeelt, bijvoorbeeld ondermijnende criminaliteit en mensenhandel. Door signalen tijdig op te vangen en ontwikkelingen achter de schermen goed in beeld te hebben, kunnen we waar nodig eerder en gericht handelen.

Daarnaast spelen actuele vraagstukken een steeds grotere rol. Denk aan de omgang met jongeren, situaties rondom personen met onbegrepen gedrag en het adequaat reageren op (acute) crises. Ook digitale veiligheid en bewustwording van cyber risico's vragen om toenemende aandacht. Door intensief samen te werken met inwoners, maatschappelijke organisaties en ketenpartners kunnen we risico's en zorgelijke situaties tijdig signaleren en waar mogelijk voorkomen. Veiligheid is voortdurend in ontwikkeling. Dat vraagt om een gemeente die alert, flexibel en voorbereid is en die samen met partners blijft werken aan een veilige, leefbare en weerbare samenleving.

Veiligheid in het dorp

Koers en doelen

- ❖ Wij brengen focus aan in ons veiligheidsbeleid. In een uitgestrekte gemeente spelen veel verschillende veiligheidsthema's. Daarom stellen we een Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2027-2030 op waarin we de belangrijkste veiligheidsthema's, risico's en ontwikkelingen in beeld brengen en duidelijke prioriteiten stellen. Zo kunnen we onze inzet gericht inzetten waar deze het meest nodig is.
- ❖ Wij kijken naar veiligheid in de volle breedte. Naast zichtbare vormen van overlast en onveiligheid hebben we aandacht voor wat zich minder zichtbaar afspeelt, zoals ondermijnende criminaliteit en mensenhandel. Om geweld tegen vrouwen, waaronder femicide, te voorkomen en te bestrijden, geven wij hier structureel aandacht aan in zowel beleid als uitvoering. Door signalen tijdig te herkennen en ontwikkelingen goed in beeld te hebben, kunnen we eerder en gericht handelen en waar mogelijk problemen voorkomen.
- ❖ Wij werken samen aan een veilige samenleving. Veiligheid is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente. We werken nadrukkelijk samen met inwoners, ondernemers, verenigingen,

vrijwilligers, scholen, jongerenwerk, politie, het RIEC, het Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden en andere zorg- en veiligheidspartners. Door kennis, signalen en ervaringen te delen, versterken we de gezamenlijke aanpak van veiligheidsvraagstukken.

- ❖ Wij hanteren bij de inrichting van de openbare ruimte bewust het perspectief van vrouwen, zodat de leefomgeving voor iedereen veilig en toegankelijk is en wordt. Dit betekent dat we extra aandacht hebben voor sociale veiligheid en het voorkomen van situaties waarin mensen zich onveilig kunnen voelen.
- ❖ Wij versterken het veiligheidsgevoel in onze dorpen en kernen. Ons doel is dat inwoners zich daadwerkelijk veilig voelen in hun leefomgeving. Daarvoor is goed inzicht nodig in wat er speelt, zowel zichtbaar als minder zichtbaar. We investeren daarom in signalering, informatiepositie en samenwerking, zodat we gerichter, tijdiger en effectiever kunnen inspelen op veiligheidsvraagstukken.
- ❖ Wij versterken de sociale basis. Een sterke verbinding tussen inwoners, organisaties en lokale initiatieven draagt bij aan een veilige en veerkrachtige samenleving. We werken daarom aan het versterken van de sociale cohesie in wijken, dorpen en kernen en stimuleren initiatieven die bijdragen aan betrokkenheid, omzien naar elkaar en een veilig leefklimaat.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Opstellen van het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB).
We brengen de belangrijkste veiligheidsthema's, ontwikkelingen, risico's en lokale aandachtspunten in beeld. Op basis hiervan stellen we duidelijke prioriteiten voor de komende jaren. Het IVB vormt daarmee het kader voor een gerichte en samenhangende inzet op veiligheid binnen onze gemeente.
2. Versterken van preventie en lokale betrokkenheid.
We blijven inzetten op buurtpreventie en ondersteunen initiatieven van inwoners, ondernemers, verenigingen en andere lokale partners die bijdragen aan een veilige en leefbare omgeving. Door inwoners en organisaties actief te betrekken, vergroten we de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor veiligheid.
3. Verbeteren van signalering en informatiepositie.
We benutten signalen van inwoners, ondernemers, verenigingen en ketenpartners om ontwikkelingen en knelpunten tijdig in beeld te krijgen. Daarbij hebben we niet alleen aandacht voor zichtbare overlast en onveiligheid, maar ook voor signalen van situaties die zich minder zichtbaar afspelen. Hierdoor kunnen we eerder en gerichter handelen.
4. Gericht inzetten op geprioriteerde veiligheidsthema's.
Op basis van het IVB richten we onze capaciteit en middelen op de veiligheidsthema's die in onze gemeente de grootste risico's of maatschappelijke impact hebben. Daarbij is onder meer aandacht voor ondermijnende criminaliteit en mensenhandel, jeugd en veiligheid, diverse vormen van overlast en sociale veiligheid.
5. Aandacht voor de veiligheid van vrouwen en meisjes.
We geven structureel aandacht aan de veiligheid van vrouwen en meisjes, waaronder het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en femicide. Dit doen we zowel bij de ontwikkeling van beleid als in de uitvoering en in de samenwerking met relevante partners.
6. Vergroten van bewustwording en weerbaarheid.
We ondersteunen inwoners, ondernemers, verenigingen en lokale organisaties bij het herkennen en voorkomen van veiligheidsrisico's. Waar nodig organiseren we voorlichtingsbijeenkomsten en

bieden we trainingen aan, bijvoorbeeld op het gebied van ondermijnende criminaliteit en mensenhandel, digitale veiligheid, overlast en sociale veiligheid.

7. Versterken van de samenwerking.

We versterken de samenwerking tussen de gemeente, politie, scholen, jongerenwerk, zorgpartners, ondernemers, verenigingen en lokale initiatieven. Door kennis en signalen beter te delen en gezamenlijk op te trekken, kunnen we sneller inspelen op ontwikkelingen en de veiligheid en leefbaarheid in onze dorpen en kernen versterken.

Weerbaarheid tegen externe factoren

Koers en doelen

- ❖ We werken aan het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van de gemeente en samenleving om goed voorbereid te zijn op langdurige verstoringen en crises.
- ❖ We vergroten de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van inwoners, buurtnetwerken, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
- ❖ We waarborgen de continuïteit van kritieke gemeentelijke processen en dienstverlening.
- ❖ We bereiden ons voor op langdurige uitval van vitale voorzieningen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. We ontwikkelen en starten met een communicatiestrategie die inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties informeert en activeert om zich voor te bereiden op noodsituaties.
2. We voeren dorpsgesprekken met inwoners, dorpsraden, verenigingen en maatschappelijke organisaties. We brengen vanuit bestaande netwerken en bestaande middelen behoeften, kwetsbaarheden, lokale netwerken en initiatieven in beeld en ondersteunen kansrijke initiatieven die bijdragen aan zelfredzaamheid, onderlinge hulp en lokale voorbereiding.
3. We brengen relevante organisaties, netwerken, voorzieningen en sleutelpersonen in beeld en starten de ontwikkeling van een weerbaarheidskaart. Samen ontwikkelen we handelingsperspectieven en maken we contact- en samenwerkingsafspraken. Op het sociaal maatschappelijke spoor wordt vooral gebruik gemaakt van bestaande netwerken en daarmee geen nieuwe opgaven gestart.
4. We brengen met een nulmeting de huidige stand van zaken rond de continuïteit van kritieke gemeentelijke processen en diensten in beeld. Daarbij inventariseren we bestaande continuïteitsmaatregelen en verbeterinitiatieven en beoordelen we deze in het licht van langdurige verstoringen. Op basis daarvan brengen we eventuele aandachtspunten en verbetermogelijkheden in beeld.
5. Samen met verantwoordelijke ketenpartners gaan we in gesprek over de mogelijke gevolgen van langdurige uitval van vitale voorzieningen. We inventariseren bestaande noodvoorzieningen en verkennen benodigde alternatieven en samenwerkingsafspraken.
6. We werken samen met buurgemeenten en de Veiligheidsregio Hollands Midden aan de programmatische ontwikkeling van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht.

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Koers en doelen

- ❖ Wij blijven een uitnodigende gemeente voor nieuwe ontwikkelingen. Initiatieven krijgen ruimte, mits het rechtmatig gebruik van bestemmingen en verleende vergunningen wordt nageleefd.
- ❖ Ons doel is om de administratieve belasting voor inwoners te verlagen, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit, rechtszekerheid en leefbaarheid binnen de gemeente.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. We actualiseren onze meerjarige VTH-strategie op het gebied van toezicht en handhaving. We voeren daarbij het gesprek met de gemeenteraad over prioritering van werkzaamheden.
2. Wij voeren een onderzoek naar onze VTH-keten uit. Zowel in aantal medewerkers, benodigde kennis/kunde en onze informatiesystemen. Om, afhankelijk van de uitkomsten, het gesprek over structurele middelen en inzet te voeren.
3. Wij maken een gerichte inhaalslag voor toezicht en handhaving op verleende omgevingsvergunningen. Dit volgt mede uit het hierboven genoemde onderzoek.
4. Aan de hand van de ervaringen die we nu opdoen met de Omgevingswet werken we continu aan het eenvoudiger maken van de klantreis.

Thema: Dienstverlening

Dienstverlening staat centraal in onze gemeente. Kaag en Braassem wil dichtbij inwoners, ondernemers en partners staan. We zoeken actief het contact en werken samen waar dat nodig is. Goede communicatie is daarbij essentieel. We zorgen voor informatie die tijdig, duidelijk, actueel en begrijpelijk is. Dat doen we op de manier die het beste past bij de situatie en de doelgroep: online of juist persoonlijk. Daarnaast hebben wij als gemeente een belangrijke taak in het leveren van diensten aan onze inwoners, zoals de uitgifte van paspoorten, het sluiten van huwelijken en de gemeentelijke milieustraat.

We vinden het belangrijk dat mensen kunnen meedenken en meedoen. Onder meer zodat er beter beleid komt en betere beslissingen worden genomen op het gemeentehuis. Daarom geven we – wanneer dit passend en wenselijk is – inwoners, verenigingen, ondernemers en andere betrokkenen de ruimte om bij te dragen aan oplossingen voor vraagstukken in de eigen omgeving.

Soms betekent dit dat inwoners, ondernemers of anderen aansluiten bij de beleid- en besluitvorming van de gemeente (zoals bij het aanleggen van een nieuwe weg of het inrichten van de zorg). Soms betekent dit dat de gemeente aansluit bij wat er in de dorpen leeft of zelfs een stapje terugzet en vervolgens wegblijft. Rolzuiver noemen we deze beweging, zodat iedereen vanuit zijn of haar rol en verantwoordelijkheid kan bijdragen aan een gelukkig en gezond Kaag en Braassem.

Participatie

Koers en doelen

- ❖ Als gemeente Kaag en Braassem willen wij ruimte bieden aan initiatieven uit de samenleving. Dat doen we door scherp te kijken naar wat de samenleving graag zelf wil doen en kritisch te kijken naar onze eigen rollen en verantwoordelijkheden.
- ❖ Vooraf maken we helder welke rol inwoners hebben zodat duidelijk is welke invloed men heeft en wat er met de inbreng uiteindelijk gebeurt. Op deze manier worden inwoners waar mogelijk en wenselijk onderdeel van de processen en beslissingen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. De nieuw opgestelde participatieverordening staat in het teken van toegankelijkheid, transparantie en voorspelbaarheid.
2. Er wordt verder uitvoering gegeven aan het ontwikkelprogramma participatie, waaronder de inzet van het participatieplatform Denkmee.
3. Ook wordt de participatieaanpak verder geprofessionaliseerd. Concreet betekent dit:
 - de gereedschapskist met participatie-instrumenten wordt binnen de ambtelijke organisatie breder en beter beschikbaar gemaakt;

- het tweejaarlijks evalueren van de uitdagingen van de dorpsperspectieven/dorpsvisies.

Jeugd en jongerenbetrokkenheid

Koers en doelen

- ❖ We vergroten de betrokkenheid van jeugd en jongeren bij participatie. Hun stem is namelijk belangrijk, omdat besluiten van vandaag medebepalend zijn voor hun toekomst. Het uiteindelijke doel is de betrokkenheid bij de eigen toekomst en de lokale politiek te vergroten.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij de volgende middelen in:

1. We onderzoeken in 2026 en 2027 hoe we de betrokkenheid van kinderen bij de gemeente en lokale besluitvorming kunnen vergroten. We bespreken dit in het laatste kwartaal van 2026 met de gemeenteraad en denken hierbij aan vormen zoals een kinderburgemeester en een Kindergemeenteraad. We geven alvast het signaal af dat ondersteuning en begeleiding van een kinderburgemeester capaciteit én middelen kost die nu niet gereserveerd zijn. We streven, mede afhankelijk van de besluitvorming in de gemeenteraad, naar starten in het schooljaar 2027 – 2028.
2. We komen in 2027 met een voorstel om jongeren een stem te geven door een jongerenadviesraad te faciliteren, waarin jongeren actief kunnen meedenken en adviseren over thema's, beleid en ontwikkelingen in het sociaal domein binnen de gemeente.

Communicatie

Koers en doelen

- ❖ We communiceren helder en tijdig met inwoners. Dit doen wij via verschillende kanalen die aansluiten bij hun behoeften. Dit doen wij optimaal online, met aandacht voor maatwerk en offline.
- ❖ We houden vast aan de koers zoals vastgelegd in de communicatievisie. Heldere, toegankelijke en transparante communicatie blijft daarbij het uitgangspunt.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij de volgende middelen in:

1. De tweewekelijkse online nieuwsbrief blijven wij doorontwikkelen om optimaal aan te (blijven) sluiten bij wat de ontvanger wil lezen, de verschillende onderdelen van onze gemeente voor het voetlicht te brengen en het lezersaantal te laten groeien.
2. Onze social media kanalen blijven we inzetten om in contact te zijn met onze inwoners. We zetten wederom in op groei in aantal volgers en interacties.
3. De gemeentelijke website krijgt een nieuw content management systeem. Hierin trekt de gemeente Kaag en Braassem samen op met gemeente Alphen aan den Rijn. Met deze stap waarborgen wij een toegankelijke website voor nu en in de toekomst. Wij houden vast aan de behaalde A status voor toegankelijkheid. Inhoudelijk hebben wij aandacht voor de doorontwikkeling van de website en worden benodigde aanpassingen doorgevoerd, daarbij wordt ook gekeken naar de wens om een

knop op de website te plaatsen voor inwoners met een hulpvraag. Uitgangspunt blijft het gebruiksgemak en de toegankelijkheid voor de bezoeker.

4. Wij blijven in contact met inwoners om te onderzoeken hoe zij onze middelen ervaren. Daarnaast onderzoeken we of inwoners behoefte hebben aan aanvullende vormen van communicatie/inzet van nieuwe middelen, zoals de door de raad gewenste tweewekelijkse of maandelijkse fysieke nieuwsbrief. Op basis van de behoeften van inwoners, en de rol die wij als gemeente in betreffende opgave hebben, maken wij een plan voor verdere doorontwikkeling en/of inzet van nieuwe middelen. Aandachtspunt bij uitbreiding zijn capaciteit en aanvullende financiële middelen.
5. Wij zorgen voor communicatie in duidelijke en begrijpelijke taal, waarbij niet alleen het taalniveau maar ook de opbouw, opmaak en context van informatie wordt verbeterd, en de informatie zo volledig mogelijk wordt aangeboden.

Dienstverlening

Koers en doelen

- ❖ Dienstverlening moet meebewegen met de veranderende vraag vanuit de samenleving. We blijven werken vanuit een actieve meedenkstand. Daarbij stellen we ons toegankelijk, oplossingsgericht en dienstverlenend op richting inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties conform onze Organisatievisie.
- ❖ Ons doel is om het warme en persoonlijke contact tussen de gemeente en inwoners te behouden en waar mogelijk te versterken. Juist in een tijd van digitalisering blijft menselijk contact essentieel voor vertrouwen, begrip en goede dienstverlening.
- ❖ Per 1 januari 2027 treedt de nieuwe Archiefwet in werking. De wet stelt hogere eisen aan de informatiehuishouding van gemeenten, met extra aandacht voor digitaal informatiebeheer, duurzame toegankelijkheid en archivering.

Uitvoering 2027

1. Via verschillende kanalen voorziet de gemeente in haar digitale dienstverlening en nieuwsvoorziening. Denk hierbij aan 1) de website voor nieuws en mededelingen, het doorgeven van verhuizingen en het maken van afspraken, 2) de socials (Facebook en Instagram) voor het delen van nieuws en mededelingen, 3) de nieuwsbrief en 4) fixi, beschikbaar als app in de App Store of Google Play, waarin inwoners een melding kunnen doen over zaken die in beheer en onderhoud zijn bij de gemeente. In 2027 zal de gemeente starten met een eerste verkenning bij andere gemeenten of er een mogelijkheid bestaat tot een alles in een app.
2. Onze organisatie is in 2026 en 2027 bezig met de implementatie van de nieuwe Archiefwet.
3. We houden de privacyverklaringen op de gemeentelijke website actueel. Inwoners kunnen eenvoudig zien welke persoonsgegevens worden verwerkt, waarvoor en welke rechten zij hebben.

Organisatie/bedrijfsvoering

Koers en doelen

- ❖ We zetten in op een efficiënte, flexibele en toekomstbestendige organisatie die haar taken effectief uitvoert en klaar is voor nieuwe ontwikkelingen, met aandacht voor zowel medewerkers als financiële haalbaarheid.

Uitvoering 2027

1. Een goed functionerende organisatie valt of staat met ons “menselijk kapitaal”. Maar het betekent ook keuzes durven maken en prioriteiten stellen. Wat pakken wij wel op en wat niet. Wat is er afgesproken en wanneer is het klaar? En niet alles tegelijk. In 2027 willen wij:

- Een arbeidsmarktstrategie opzetten en implementeren die moet bijdragen aan een goede aansluiting op de arbeidsmarkt, noodzakelijk om te blijven voorzien in onze gemeentelijke behoeften. Belangrijk daarbij is om ons te blijven richten op het onderscheidend vermogen van onze organisatie inclusief onze nieuwe visie en kernwaarden. Mensen werken graag voor de gemeente Kaag en Braassem omdat de lijnen kort zijn, ze relatief veel verantwoordelijkheden krijgen in combinatie met een voldoende uitdagend takenpakket.
- Naast de instroom van nieuwe medewerkers is behoud van medewerkers minstens zo belangrijk. In 2027 doen wij dit langs de volgende lijnen:
- Continuering van het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) waarmee wij sneller inzichten hebben in het werkgeluk van medewerkers en de verbetering daarvan. Hierdoor kunnen wij op het juiste moment het juiste doen en daarmee doelgerichter en effectiever naar een gewenst resultaat toewerken;
- Continuering van het verzuim- en preventiebeleid waarmee wij de ongeplande afwezigheid van onze medewerkers willen beperken maar met name willen voorkomen. Zo willen wij blijven inzetten op bedrijfsmaatschappelijk werk om langdurige uitval te voorkomen. Alle medewerkers krijgen vanaf 2026 de mogelijkheid deel te nemen aan het Preventief Medisch Onderzoek (PMO) waarmee door vroegsignalering ziekte en uitval kan worden voorkomen.
 - De intentie om te blijven investeren in de ontwikkeling van medewerkers;
 - De implementatie van strategische personeelsplanning
 - Uitvoering geven het “levend houden” van de regelingen rond integriteit en de gedragscode.

2. In 2026 heeft onze nieuwe accountant Publieke Sector Accountants voor de tweede keer de controle van de jaarrekening uitgevoerd. Onze jaarrekening 2025 is voorzien van een goedkeurende verklaring. Het algemeen beeld is geweest dat de controle van onze gemeente goed is verlopen. Naar het oordeel van de accountant zijn wij goed in staat geweest om een kwalitatief goede jaarrekening op te stellen, inclusief het bijbehorende balansdossier. Maar ook uit deze controle zijn diverse bevindingen naar voren gekomen. Het oppakken van deze bevindingen, het updaten en op orde houden van de werkprocessen en het doen van gerichte interne controles op de meest kritische processen moeten samen bijdragen aan het verder versterken van de interne beheersing. Dit is en blijft een continu proces wat ook in 2027 een belangrijk onderwerp zal zijn om de kwaliteit van de interne beheersing te vergroten en de (interim) accountantscontrole soepel te laten verlopen.

3. In 2026 is de Organisatievisie vastgesteld, waarin de directie en management de kernwaarden in de organisatie opnieuw hebben vastgesteld na een uitgebreid participatietraject binnen de clusters. Voorzien van nieuwe kernwaarden geeft het document richting aan de aansluiting van de organisatie op de opgaven voor onze inwoners en bedrijven.

4. In 2025 heeft het college het Programma van Uitgangspunten vastgesteld en de voorkeur uitgesproken om de gemeentelijke huisvesting op de huidige locatie te vernieuwen en te renoveren. In september 2026 is de raad in een Context en Kaders avond bijgepraat over de gemeentelijke huisvesting en de urgentie vanuit drie invalshoeken:

- Gezonde en veilig werkomgeving
- Duurzaam gebouw wat voldoet aan wet en regelgeving (klimaat)
- Gebouw dat qua opgaven en dienstverlening aansluit bij de opgaven van vandaag en morgen.

We hebben de raad geïnformeerd door middel van een Raadsinformatiebrief over de verschillende scenario's. Hoe het huidige voorkeursscenario tot stand is gekomen en de genomen stappen. Het vervolg van de C&K avond is dat het college op basis van het Koersdocument, de inbreng vanuit de raadsavond, een kaderstellend besluit voorbereidt met verschillende scenario's, waaronder woningbouw op huidige locatie en huisvesting elders.

Transparantie en open bestuur

Koers en doelen

- ❖ Wij blijven inzetten op maximale transparantie en openheid. Daarmee versterken we het vertrouwen in de overheid en maken we de gemeente toegankelijker voor inwoners. Openheid over processen, afwegingen en besluitvorming vormt de basis voor vertrouwen tussen gemeente en inwoners.

Ons doel is dat inwoners beter inzicht krijgen in hoe besluiten tot stand komen en zich meer betrokken voelen bij het bestuur. Door zichtbaar, benaderbaar en aanspreekbaar te zijn, versterken we de relatie tussen de gemeenteraad, het college en de samenleving.

Uitvoering 2027

1. De griffie blijft met voorstellen komen dat raads- en burgerleden inhoudelijk op locatie in de kernen kunnen vergaderen, zodat de raad zichtbaarder en toegankelijker wordt voor inwoners.
2. De griffie werkt, in samenspraak met de gemeenteraad, het initiatief 'Gast van de Raad' verder uit om de betrokkenheid van inwoners bij het lokale bestuur te versterken.

Thema: Informatisering en automatisering

Inleiding

Digitalisering en technologische ontwikkelingen gaan snel en hebben grote invloed op de manier waarop gemeenten werken en dienstverlening aanbieden. Dit biedt kansen om efficiënter te werken, beter in te spelen op maatschappelijke vraagstukken en de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen te verbeteren. Tegelijk vraagt dit om zorgvuldigheid, zodat de menselijke maat geborgd blijft en inwoners zich gehoord en geholpen voelen.

Informatie

Koers en doelen

We gaan als gemeente bewust en verantwoord om met informatisering en automatisering. Daarbij ontwikkelen we een heldere visie op datagedreven werken en de inzet van kunstmatige intelligentie (AI), zonder de menselijke maat uit het oog te verliezen.

Datagedreven werken en AI zien wij nadrukkelijk als middelen, geen doelen op zich. Ze helpen ons om maatschappelijke opgaven beter uit te voeren, de kwaliteit van dienstverlening te verhogen en publieke middelen doelmatiger in te zetten. Tegelijkertijd blijven transparantie, zorgvuldigheid en begrijpelijkheid centraal staan in de relatie met inwoners, bedrijven en instellingen.

Uitvoering 2027 kunstmatige intelligentie (AI)

- AI wordt gebruikt binnen de gemeente volgens de vastgestelde richtlijnen. We gaan onderzoeken wat verder nodig is om tot een gedragen visie en uitvoeringsprogramma te komen en werken dit vervolgens uit in concrete acties om AI binnen de gemeente te versterken.

Uitvoering 2027 data gedreven werken

- Er loopt momenteel een pilot om datagedreven werken in te zetten. De uitkomsten hiervan betrekken we bij het onderzoek wat nodig is om tot een gedragen visie en uitvoeringsprogramma op datagedreven werken te komen.

Financiën

Koers en doelen

- ❖ Wij houden vast aan een goede balans tussen een financieel gezonde gemeente en het in stand houden van een passend voorzieningenniveau. Daarbij maken wij steeds bewuste keuzes waarin financiële haalbaarheid en maatschappelijke waarde met elkaar in evenwicht zijn.
- ❖ Wij streven ernaar de lastendruk voor inwoners zo min mogelijk te laten stijgen en voorkomen waar mogelijk bovenmatige verhogingen. Tegelijkertijd erkennen wij dat de actuele financiële situatie bepalend is voor de keuzes die wij maken en de prioriteiten die wij stellen.
- ❖ Ons doel is een financieel stabiele en toekomstbestendige gemeente, waarin noodzakelijke investeringen mogelijk blijven zonder dat dit leidt tot onnodige lasten voor inwoners.

Uitvoering 2027

- ❖ Wij ondersteunen het bestuur door te zorgen voor een helder inzicht in financiële gevolgen van te maken keuzes en zorgen zo voor een goede (financiële) besluitvorming.
- ❖ We kijken of wij de hoogte van de lokale heffingen kunnen en willen afstemmen op de verwachtingen van het Rijk. Daar is in 2027 nog niet voor gekozen. Wij zetten de ingezette lijn van realistisch begroten verder door. Hierdoor ontstaat een betere aansluiting tussen de begroting en de jaarrekening.
- ❖ Bij (toekomstige) investeringen zorgen wij voor een goede prioritering met een realistische planning en fasering om de kapitaallasten beheersbaar te houden.
- ❖ Wij gaan verkennen welke mogelijkheden er zijn om beter gebruik te kunnen maken van (project)-subsidies om de kosten waar mogelijk te verlagen.

Regio/verbonden partijen

Koers en doelen

Wij blijven een zelfstandige gemeente en versterken tegelijkertijd onze positie binnen de regio en richting andere bestuurslagen. Samenwerking is noodzakelijk om maatschappelijke opgaven effectief aan te pakken, maar gebeurt altijd vanuit een sterke eigen basis en met behoud van lokale autonomie. Daarnaast zetten wij nadrukkelijk in op het versterken van public affairs, zodat wij als gemeente en raad beter in staat zijn onze belangen te behartigen richting regio, provincie, Rijk en Europa. Ons doel is om de gemeenteraad steviger in positie te brengen, met meer grip op regionale samenwerking, betere informatievoorziening en een sterkere invloed op besluitvorming die onze gemeente raakt.

Uitvoering 2027

1. De gemeenteraad wordt beter in positie gebracht bij regionale vraagstukken, door tijdige en volledige informatievoorziening en actieve betrokkenheid. We versterken ons op het taakveld Public Affairs. Het college komt vanuit een visie op Public Affairs met een aanpak om doelgericht onze belangen te behartigen richting regio, provincie, Rijk en Europa. Ook worden lobby-speerpunten bepaald in een strategische agenda. Hierin worden de gemeentelijke koers en de prioriteiten richting regio, provincie, Rijk en Europa vastgelegd. Ten slotte bekijken we hoe we onze bestaande samenwerkingsverbanden zoals Regio Holland Rijnland en de M50 strategisch kunnen benutten.

2. We voeren in 2027 een onderzoek uit hoe Europese ontwikkelingen en subsidiemogelijkheden structureel kunnen worden gevolgd en benut. Hierover wordt de gemeenteraad geïnformeerd.
3. We continueren onze inzet voor actieve participatie en dialoog tussen inwoners en Schiphol, zodat belangen en zorgen worden meegenomen. Dit doen we zowel lokaal met de werkgroep Schiphol en ook in het cluster zuidwest.
4. We organiseren een gezamenlijk gesprek tussen college en gemeenteraad over hoe we de gemeenteraad tijdig en volledig in positie brengen bij regionale vraagstukken. Wat verwacht de raad hierin van het college en van zichzelf? Dit gesprek zal in 2027 via een Context- en Kaders avond georganiseerd worden.

Inzicht in het programmabudget

Programma 1 heeft voor 2027 een totaalbudget van € 0,07 miljoen aan geraamde baten en € 5,75 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande tabel geeft inzicht aan welke taakvelden dit wordt besteed.

Bedragen * € 1.000									
Programma 1 Bestuur, regio en middelen				begroting 2027					
				Lasten		Baten		Saldo	
0.1	Bestuur			3.115	N	-	N	3115	N
0.5	Treasury			14	N	-	N	14	N
0.8	Overige baten en lasten			10	N	-5	V	4	N
1.1	Crisisbeheersing en brandweer			2.611	N	-64	V	2547	N
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			3	N	-	N	3	N
	Mutaties reserves								
Totaal				5.753	N	-70	V	5.683	N

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2027 – 2030 verwerkt.

Bedragen * € 1.000										
Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Programma budget 2027		Meerjarenperspectief							
			2028		2029		2030			
Budget exploitatielasten	5.753	N	5.637	N	5.637	N	5.637	N		
Baten	-70	V	-70	V	-70	V	-70	V		
Saldo van baten en lasten	5.683	N	5.567	N	5.567	N	5.567	N		
Reservemutaties: toevoegingen	0	N	0	N	0	N	0	N		
Reservemutaties: beschikkingen	0	N	0	N	0	N	0	N		
Geraamd programmaresultaat	5.683	N	5.567	N	5.567	N	5.567	N		
	2027		2028		2029		2030			
Toevoegingen										
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N		
	0	N	0	N	0	N	0	N		
Beschikkingen										
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N		
	0	N	0	N	0	N	0	N		

Programma 2 Sociaal domein

Thema: Sociaal domein

Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor veel taken op het gebied van zorg, ondersteuning en gezondheid. Deze taken staan in wetten zoals de Jeugdwet, de Wmo, de Participatiewet en de Wet publieke gezondheid. De uitvoering doen we samen met verschillende partners, zoals De Driemaster, Tom in de buurt, het Jeugd- en gezinsteam, Alphen aan den Rijn (Serviceplein en Rijnvicus), bibliotheek Rijn en Venen, het Sportbedrijf en Hecht. Met deze organisaties werken we langdurig samen, zodat inwoners kunnen rekenen op stabiele en goede ondersteuning.

Van zorg naar welzijn

Zowel landelijk als lokaal werken we aan een verschuiving van zorg naar welzijn. Het doel is om mensen zo veel mogelijk zelfredzaam en gezond te houden, zodat intensieve zorg beschikbaar blijft voor wie dat echt nodig heeft. We zien dat steeds meer inwoners te maken hebben met ingewikkelde problemen, zoals mentale klachten, schulden of andere zorgen. Tegelijkertijd doen meer mensen een beroep op ondersteuning, terwijl personeel en middelen onder druk staan. Daarom zetten we sterker in op preventie en een gezonde leefstijl, waarbij het gedachtegoed van Positieve gezondheid als uitgangspunt gebruiken. Sport en bewegen zijn daarbij essentiële pijlers: zij dragen bij aan het voorkomen van gezondheidsproblemen én spelen een belangrijke rol in het tegengaan van eenzaamheid door mensen samen te brengen, sociale netwerken te versterken en maatschappelijke participatie te stimuleren. We willen dat mensen vitaal ouder worden, kinderen kansrijk opgroeien en dat de mentale gezondheid verbetert. Ook werken we aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Algemeen

Koers en doelen

- ❖ Wij houden vast aan de Omgevingsvisie en de Maatschappelijke Agenda (MAG). Deze vormen samen de basis voor het handelen van de gemeente en geven richting aan de lange termijnontwikkeling van onze samenleving.
- ❖ Ons doel is niet méér te doen, maar het bestaande beter te organiseren en meer impact te bereiken: slimmer, samenhangender en doelgerichter.
- ❖ We werken aan het krijgen van beter inzicht in de bedrijfsvoering, uitgaven en ontwikkelingen binnen de uitvoering van het sociaal domein. Dit stelt ons in staat om gericht te sturen op doelmatigheid en doeltreffendheid en weloverwogen keuzes te maken.
- ❖ Wij nemen een stevige en duidelijke houding aan richting het Rijk als het gaat om de financiering van gemeentelijke taken. Gemeenten moeten voldoende middelen krijgen om de wettelijke taken goed en verantwoord uit te kunnen voeren. Ons uitgangspunt is helder: nieuwe of uitgebreidere taken

moeten gepaard gaan met passende financiële middelen. Alleen zo kunnen wij de kwaliteit van onze dienstverlening waarborgen en voorkomen dat tekorten op lokaal niveau ontstaan. *Met als doel voldoende betaald te krijgen voor de taken die we uitvoeren (“geen taken zonder knaken”)*

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. We actualiseren de Maatschappelijke Agenda en nemen daarin een concreet plan voor inclusiviteit en cultuur op. In 2027 evalueren we de Maatschappelijke Agenda.
2. We maken de mogelijkheden om binnen het sociaal domein te sturen inzichtelijk.
3. We organiseren minimaal vier sociaal domein-avonden, waarbij we onderscheid maken tussen financiële en inhoudelijke bijeenkomsten en waarin ketenpartners en lokale betrokkenen, zoals STIWO en Spot, actief deelnemen.
4. Wij informeren bestuur en inwoners tijdig en transparant over de gevolgen van wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving, zoals de aanpassingen binnen de Wmo per 1 januari 2028, zodat de gemeente zich goed kan voorbereiden en waar nodig tijdig kan bijsturen

Sociale basis

Koers en doelen

- ❖ We zetten in op het versterken en benutten van de sociale basis.
- ❖ Organisaties, verenigingen en vrijwilligers vormen het fundament van onze gemeenschap en zijn onmisbaar voor een leefbare en verbonden samenleving. Ons doel is om deze partijen de aandacht, waardering en actieve ondersteuning te geven die zij nodig hebben om hun belangrijke rol te blijven vervullen. Door hen te versterken, versterken we de samenleving als geheel.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. We versterken de positie van jongerenontmoetingsplekken door in te zetten op en aan de slag te gaan met betere fondsenwerving en gerichte communicatie.
2. We zetten in op het actief breder uitdragen en waar mogelijk uitbreiden van initiatieven zoals buurtcirkels.
3. Wij besteden meer aandacht aan jongeren en doen gericht onderzoek naar hun behoeften, zodat beleid en voorzieningen hier beter op aansluiten.

Kansengelijkheid, onderwijs en kinderopvang

Koers en doelen

- ❖ We investeren in ‘thuis nabij onderwijs’, waarbij alle scholen worden ontwikkeld tot Integraal Kindcentrum (IKC) of deze status behouden. Door onderwijs, opvang en ondersteuning zoveel mogelijk te bundelen, creëren we een sterke en toegankelijke basis voor de ontwikkeling van kinderen dicht bij hun eigen leefomgeving.

- ❖ Ons doel is om kinderen optimale kansen te bieden om zich te ontwikkelen, ongeacht hun achtergrond of thuissituatie. Daarbij zetten we in op een integrale benadering waarin onderwijs, zorg, sport en cultuur met elkaar verbonden zijn, zodat ieder kind mee kan doen en zich breed kan ontwikkelen.
- ❖ Wij willen de toegankelijkheid en beschikbaarheid van kinderopvang vergroten, zodat ouders beter in staat zijn werk en zorg te combineren en kinderen zich in een veilige en stimulerende omgeving kunnen ontwikkelen. Ons doel is dat kinderopvang voor alle inwoners bereikbaar en beschikbaar is, ongeacht hun woonplaats of persoonlijke situatie. Daarmee dragen we bij aan gelijke kansen voor kinderen en ondersteunen we de participatie van ouders in werk en samenleving.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij onderzoeken of het haalbaar en wenselijk is om een dependance van een middelbare school binnen de gemeente te realiseren, met een voorkeur voor een VMBO-aanbod.
2. Wij onderzoeken op welke manier wij als gemeente een faciliterende rol kunnen spelen bij het vergroten van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang, bijvoorbeeld door samenwerking met aanbieders, het wegnemen van belemmeringen en het ondersteunen van initiatieven.

Preventie

Koers en doelen

- ❖ Wij versterken en intensiveren de inzet op preventie, zodat problemen eerder worden gesignaleerd en tijdig kunnen worden aangepakt. Door vroeg in te grijpen voorkomen we zwaardere en complexere hulpvragen op een later moment.
- ❖ Wij leggen de focus op de eerste 1.000 dagen van een kind. Deze fase is cruciaal voor de ontwikkeling en het welzijn op latere leeftijd. Door in deze periode ouders en kinderen optimaal te ondersteunen, leggen we een stevige basis voor gelijke kansen en een gezonde toekomst.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij investeren niet primair in nieuwe of duurdere voorzieningen, maar richten ons op het verbeteren, versterken en beter toegankelijk maken van bestaande voorzieningen.
2. Wij zetten actiever in op vroegsignalering van schulden, onder andere door initiatieven zoals SchuldHulpMaatje te ondersteunen, en ondersteuning bij administratieve vragen ('Papierwinkel') verder te versterken en beter onder de aandacht te brengen.
3. We evalueren de dienstverlening van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), zodat deze (nog) beter aansluit bij de behoeften van inwoners.

Gezondheid

Koers en doelen

- ❖ We maken mentale gezondheid en geweld in huiselijke kring nadrukkelijker bespreekbaar. Door het taboe te doorbreken en het gesprek te stimuleren, zorgen we ervoor dat signalen eerder worden herkend en inwoners sneller passende hulp krijgen.
- ❖ Ons doel is dat inwoners die te maken hebben met mentale problemen of onveilige thuissituaties zich gesteund voelen en de weg naar hulp weten te vinden. Door samenwerking en openheid te versterken, creëren we een omgeving waarin problemen niet verborgen blijven, maar tijdig worden aangepakt.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Om bewustwording te vergroten en inwoners te informeren over signalen en beschikbare hulp delen wij regelmatig informatie via de gemeentelijke nieuwsbrief.
2. Wij versterken actief de samenwerking tussen gezinnen, scholen, verenigingen en zorgpartijen, zodat signalen sneller worden opgepakt en passende ondersteuning beter op elkaar aansluit.

Zorg en ondersteuning

Koers en doelen

- ❖ We zijn scherp aan de poort bij hulpvragen en bekijken hoe deze aanpak verder kan worden versterkt. Door zorgvuldig te beoordelen welke ondersteuning nodig is en waar dit effectief kan worden ingezet, zorgen we voor passende zorg op het juiste moment.
- ❖ Ons doel is om de zorg toegankelijk en van goede kwaliteit te houden, terwijl we tegelijkertijd de kosten beheersbaar houden. Dit vraagt om een bewuste en doelmatige inzet van middelen, met oog voor zowel de behoeften van inwoners als de houdbaarheid van het systeem.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij de volgende middelen in:

1. Binnen het zorgdomein moet beter gestuurd worden en daarbij betrekken we goede en bewezen voorbeelden uit andere gemeenten die lokaal toepasbaar zijn.
2. We voeren een aanbesteding voor jeugdhulp- en leerlingenvervoer uit.
3. We voeren een analyse uit naar de achtergronden van kostbare (jeugdzorg)casuïstiek om te onderzoeken hoe we kunnen voorkomen dat jeugdigen en gezinnen aangewezen zijn op intensieve en/of hoogspecialistische zorg.

Werk en inkomen

4. Door het creëren van leerervaringen en vrijwilligersplekken, in samenwerking met lokale bedrijven en organisaties, onder andere voor re-integratie vanuit bijstand of ziekte en voor nieuwe inwoners stimuleren wij lokale routes naar werk.

5. De Participatiewet in balans zetten wij nadrukkelijk hoog op de agenda. Wij voeren de Participatiewet in balans zo snel mogelijk door, zodat ondersteuning beter aansluit bij de praktijk en de behoeften van inwoners.

Dienstverlening

Koers en doelen

- ❖ Dienstverlening organiseren we zo veel mogelijk lokaal, binnen Kaag en Braassem. We willen deze aanpak verder verbreden en versnellen. Door dichtbij inwoners te blijven, zorgen we voor toegankelijkheid, korte lijnen en maatwerk.
- ❖ Inwoners moeten zich gezien, gehoord en geholpen voelen. Dit vraagt om een persoonlijke benadering, duidelijke processen en een dienstverlening die aansluit bij de behoeften van inwoners en ondernemers.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij de volgende middelen in:

1. De dienstverlening op het gebied van werk en inkomen komt beschikbaar op een locatie binnen Kaag en Braassem. Als hiervoor extra budget nodig is, wordt deze vraag aan de raad voorgelegd.
2. Wij zetten ons in om aanvraagprocedures waar mogelijk te vereenvoudigen, binnen de kaders van de wet, zodat inwoners sneller en makkelijker toegang krijgen tot dienstverlening.

Samenwerking in de keten

Koers en doelen

Wij zetten nadrukkelijk extra in op het versterken van de ketensamenwerking tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en inwoners, zodat er een hechte en goed functionerende samenwerking ontstaat tussen gemeente, partners en inwoners:

- ❖ Door beter samen te werken en initiatieven met elkaar te verbinden, kunnen we onze inzet efficiënter en effectiever maken.
- ❖ Door de verbinding te verbeteren, voorkomen we dat inwoners tussen wal en schip vallen en zorgen we voor tijdige en passende ondersteuning. Ons doel is een samenhangend netwerk waarin partijen elkaar versterken, signalen tijdig worden gedeeld en inwoners centraal staan bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij onderzoeken op welke manieren inwoners zelf een actievere rol kunnen vervullen binnen de keten, bijvoorbeeld door taken of initiatieven over te nemen waar dat passend en wenselijk is, zodat de eigen kracht en betrokkenheid van inwoners beter wordt benut.

Inzicht in het programmabudget

Programma 2 heeft een totaalbudget van € 9,40 miljoen aan geraamde baten en € 41,85 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande tabel geeft op basis van de MAG inzicht in de besteding.

Bedragen * € 1.000				
Sociaal domein		Begroting 2027		Saldo
		Lasten	Baten	
1	Sociaal Domein breed	246	-15	231
2	Gezondheid & veiligheid	1.085	0	1.085
3	Inburgering	595	-331	264
4	Jeugd & Onderwijs	13.843	-435	13.408
5	Maatsch.vastgoed	5.628	-1.350	4.278
6	Ondersteuning	7.314	-575	6.739
7	Welzijn & preventie	2.863	0	2.863
8	Werk & Inkomen	10.168	-6.698	3.470
	Mutaties reserves	0	0	0
Totaal		41.742	-9.404	32.338

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2027 – 2030 verwerkt.

Bedragen * € 1.000									
Programma 2 Sociaal Domein		Programma budget 2027		Meerjarenperspectief					
				2028		2029		2030	
Budget exploitatielasten		41.742	N	43.052	N	43.065	N	42.956	N
Baten		-9.404	V	-9.627	V	-9.629	V	-9.656	V
Saldo van baten en lasten		32.338	N	33.425	N	33.436	N	33.300	N
Reservemutaties: toevoegingen		0	N	0	N	0	N	0	N
Reservemutaties: beschikkingen		0	N	0	N	0	N	0	N
Geraamd programmaresultaat		32.338	N	33.425	N	33.436	N	33.300	N
		2027		2028		2029		2030	
Toevoegingen									
Niet van toepassing		0	N	0	N	0	N	0	N
		0	N	0	N	0	N	0	N
Beschikkingen									
Niet van toepassing		0	N	0	N	0	N	0	N
		0	N	0	N	0	N	0	N

Programma 3 Ruimte en leefomgeving

Thema: Wonen

Inleiding

De woningmarkt staat onder druk. Vooral voor sociale huur, betaalbare koop en middenhuur zijn er te weinig woningen. Tegelijk zijn er veel verschillende groepen die op zoek zijn naar een passende woning. Binnen de gemeente wordt er gewerkt aan verschillende projecten en initiatieven om meer woningen toe te voegen. Deze projecten versterken onze kernen en zorgen dat dorpen ook in de toekomst leefbaar blijven.

Wonen en bouwen

Koers en doelen

- ❖ Wij verscherpen de huidige koers. Daarbij blijft de evenwichtige verdeling tussen woningsegmenten het uitgangspunt: 30% sociaal, 40% midden en 30% hoger segment. Maar om het aandeel sociale huur daadwerkelijk te realiseren, gaan we het vereveningsfonds actief inzetten en bekijken we hoe dit instrument nog breder en effectiever kan worden benut om 40% sociale huur bij projecten mogelijk te maken.
- ❖ Wonen, infrastructuur en verkeersveiligheid beschouwen wij nadrukkelijk in samenhang. Nieuwe woningbouwprojecten moeten passen binnen een veilige en goed bereikbare leefomgeving. Tegelijkertijd willen we de ingezette lijn vanuit de dorpsvisies, als onderdeel van de Omgevingsvisie, niet alleen vasthouden maar ook versnellen, zodat plannen sneller tot uitvoering komen en beter aansluiten bij de lokale behoeften.
- ❖ Om de doorstroming op de woningmarkt te verbeteren, richten we ons bij nieuwbouw nadrukkelijk op de juiste woningtypen en -vormen. Dit betekent dat we meer aandacht geven aan woningen die aansluiten bij de vraag van starters, jongeren en ouderen (doorstromers), zodat inwoners binnen de gemeente een passende volgende stap in hun wooncarrière kunnen maken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan aangepaste huurvormen die verhuisbewegingen aantrekkelijker maken om zo de doorstroming te bevorderen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Woningmarktonderzoek: In de prestatieafspraken met de woningcorporaties is vastgelegd dat iedere vier jaar een lokaal woningmarktonderzoek wordt uitgevoerd. In 2027 wordt dit onderzoek geactualiseerd, zodat woningbouwprogramma's blijven aansluiten op de actuele vraag.
2. Doorstroming: Bij nieuwbouw ligt de nadruk op woningtypen die aansluiten bij de behoefte van inwoners en die de doorstroming op de woningmarkt stimuleren. Samen met de woningcorporaties en de gemeente Nieuwkoop zetten we doorstroomadviseurs in om inwoners te ondersteunen bij een passende verhuistap.

3. Evenwichtige woningvoorraad: Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen streven we naar een evenwichtige verdeling van woningsegmenten: 30% sociale huur, 40% middensegment en 30% hogere segmenten. Het vereveningsfonds wordt ingezet om, waar mogelijk, projecten met een hoger aandeel sociale huur te realiseren en zo de gemeentelijke woningvoorraad beter in balans te brengen.
4. Volkshuisvestingsprogramma: Uiterlijk 1 juli 2027 stellen we het verplichte volkshuisvestingsprogramma vast. Hierin concretiseren we de ambities en beleidsdoelen voor woningbouw, wonen en de bestaande woningvoorraad. Het programma vormt het centrale kader voor de regie op de volkshuisvesting en geeft richting aan de samenwerking met corporaties, ontwikkelaars, inwoners en andere overheden.
5. Doelgroepenverordening: Met ingang van de Omgevingswet is de doelgroepenverordening onderdeel geworden van het Omgevingsplan. De inhoud dient geactualiseerd te worden en vertaald te worden naar het Omgevingsplan en de huisvestingsverordening.
6. Planmonitor: De gemeente houdt haar woningbouwplannen actueel in de provinciale Planregistratie Wonen (PRW). De registratie biedt inzicht in de plancapaciteit en voortgang van woningbouwprojecten en ondersteunt de afstemming met regio en provincie. Om de kwaliteit en actualiteit van de gegevens te waarborgen, worden de plannen gedurende het jaar meerdere keren geactualiseerd volgens provinciale rapportagemomenten. Hierdoor blijft een betrouwbaar beeld beschikbaar van de voortgang van de woningbouwopgave en de bijdrage aan regionale en landelijke doelstellingen.
7. Prestatieafspraken: Elke 4 jaar stellen we samen met de corporaties en Huurdersbelangenverenigingen nieuwe prestatieafspraken op, de huidige lopen door tot 2029. Elk jaar worden deze afspraken geëvalueerd en eventueel aangepast.

Wonen bijzondere doelgroepen

Koers en doelen

- ❖ Wij gaan aan de slag met de Woonzorgvisie 2025–2030. Deze visie geeft richting aan de ontwikkeling van wonen en zorg, waarbij we inspelen op de veranderende behoeften van inwoners en de toenemende vraag naar passende woonvormen met zorg en ondersteuning.
- ❖ Ons doel is om voldoende geschikte woningen te realiseren voor inwoners met een zorgvraag, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig en in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Daarbij zetten we in op flexibiliteit, nabijheid en het benutten van bestaande mogelijkheden. Denk hierbij aan het benutten van leegstaande panden en het vergemakkelijken van de realisatie van mantelzorgwoningen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Woonzorgvisie: In 2025 is de woonzorgvisie vastgesteld en in 2026 het bijbehorende uitvoeringsprogramma. In 2027 geven we verder uitvoering aan deze visie door de uitgangspunten actief toe te passen bij de beoordeling van woningbouwinitiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen.
2. Taakstelling statushouders: Om de taakstelling statushouders te (blijven) behalen zullen we veel inzet moeten plegen in de mogelijkheden om statushouders te huisvesten.

3. Opvang Oekraïense ontheemden: Voor de gemeente Kaag en Braassem is de taakstelling voor opvang van Oekraïense vluchtelingen 137. Er zijn, ook in 2027, drie grote locaties in onze gemeente waar Oekraïense ontheemden worden opgevangen: de Conservenweg in Roelofarendsveen, de Tuinderij in Leimuiden en de Vrouwgeestweg in Woubrugge.

Scheve huisjes

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten specifiek in op het realiseren van zogenoemde 'scheve huisjes'. Deze woonvorm biedt passende oplossingen voor inwoners met een specifieke woon- en zorgbehoefte en draagt bij aan divers en inclusief in het woningaanbod. Ons doel is om met deze woonvorm in te spelen op de vraag naar kleinschalige, flexibele en passende woonoplossingen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 het volgende middel in:

1. Het college legt voor 1 november 2026 een geactualiseerd raadsinformatiebrief aan de raad voor, met twee mogelijke locaties en het onderbouwd afwegingskader. Daarbij informeren we de raad over het doorlopen traject tot nu toe. Vervolgens worden nadere stappen genomen om door middel van de juiste procedure tot realisatie te komen, waarbij aandacht is voor de omgeving, omwonenden en de juiste inpassing. De raad wordt daarbij geïnformeerd over de voortgang.
2. Wij zullen de raad in 2027 informeren over de nadere stappen om door middel van de juiste procedure tot realisatie te komen, waarbij aandacht is voor de omgeving, omwonenden en de juiste inpassing.

Huisvesting arbeidsmigranten

Koers en doelen

- ❖ Wij willen blijven werken aan passende huisvesting voor arbeidsmigranten. Daarbij streven we naar een evenwichtige aanpak, waarbij enerzijds ruimte wordt geboden voor de huisvesting die nodig is voor de lokale economie en anderzijds de leefbaarheid binnen onze kernen geborgd blijft.
- ❖ Ons doel is om inzicht en grip te houden op het aantal arbeidsmigranten en de bijbehorende huisvesting, zodat deze in balans blijft met de draagkracht van onze dorpen en voorzieningen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 het volgende middel in:

1. Er wordt verkend welke aanvullende instrumenten, waaronder logiesbelasting, kunnen bijdragen aan een betrouwbaar inzicht in het daadwerkelijke verblijf van arbeidsmigranten binnen de gemeente.

Asielopvang en spreidingswet

Koers en doelen

- ❖ Wij leveren samen met de gemeente Nieuwkoop onze bijdrage aan de uitvoering van de Spreidingswet.
- ❖ Wij kiezen voor een aanpak die past bij de schaal en draagkracht van beide gemeenten.
- ❖ Wij richten ons op één duurzame opvanglocatie voor maximaal 367 asielzoekers, buiten het bestaande dorpsgebied en in het grensgebied tussen beide gemeenten.
- ❖ Uitgangspunt is dat de opvang zorgvuldig, beheersbaar en in balans met de omgeving wordt gerealiseerd.
- ❖ Daarbij hebben wij aandacht voor leefbaarheid, draagvlak en een goede ruimtelijke en maatschappelijke inpassing.

Uitvoering 2027

Als het haalbaarheidsonderzoek voldoende perspectief biedt en beide colleges besluiten de samenwerking voort te zetten, wordt in 2027 gewerkt aan de verdere voorbereiding van de opvanglocatie. Dit omvat onder meer:

1. het doorlopen van de benodigde ruimtelijke procedures;
2. het verder uitwerken van de ruimtelijke en landschappelijke inpassing;
3. het uitvoeren van een communicatie- en participatieplan;
4. het maken van afspraken over veiligheid, leefbaarheid en de sociaal-maatschappelijke inbedding van de opvanglocatie en haar bewoners;
5. het vastleggen van de samenwerking, verantwoordelijkheden, kosten en risico's in een bestuursovereenkomst en bijbehorende werkafspraken.

Het COA is in deze vervolgfase verantwoordelijk voor de voorbereiding, realisatie en exploitatie van de opvanglocatie. Uitgangspunt is dat dit de gemeenten in beginsel geen geld kost. Kaag en Braassem en Nieuwkoop trekken bestuurlijk gezamenlijk op. Vanwege de ligging van de locatie binnen haar gemeentegrenzen is Kaag en Braassem het ruimtelijk bevoegd gezag.

Recreatieparken

Koers en doelen

- ❖ We blijven vasthouden aan het uitgangspunt dat het gebruik op recreatieparken plaatsvindt overeenkomstig de geldende bestemming en regels. Permanente bewoning is niet toegestaan. Voor een aantal recreatieparken wordt onderzoek of een andere passende invulling mogelijk is. Deze koers wordt doorgezet.

Uitvoering 2027

1. We vertalen het landelijke handelingskader voor permanente bewoning, dat eind 2026 wordt verwacht, naar een gemeentelijke werkwijze. Indien nodig wordt ook het gemeentelijke beleidskader hierop aangepast.
2. Op basis van deze werkwijze bepalen we hoe en wanneer de uitvoering wordt opgepakt. Dit kan gefaseerd plaatsvinden en is afhankelijk van de benodigde capaciteit en financiële middelen.
3. We zetten de samenwerking met de eigenaren van de recreatieparken voort en onderzoeken, waar dit aan de orde is, de mogelijkheden voor legalisatie of een andere passende invulling.

Thema: Omgevingswet: Visie en Plan

Inleiding

De Omgevingsvisie is recent herzien. De inzet voor 2027 ligt daarom primair op de uitwerking en implementatie van het Omgevingsplan en de uitvoering van de ambities uit de Omgevingsvisie en dorpsperspectieven. Ook wordt ingezet op het opstellen van de (verplichte) programma's en de vertaling ervan naar het Omgevingsplan. Een (gedeeltelijke) herziening van de Omgevingsvisie is op dit moment niet voorzien. Mocht daar in de toekomst bestuurlijk voor worden gekozen, dan vraagt dit aanvullende capaciteit en middelen. Ook wordt ingezet op het opstellen van de (verplichte) programma's en de vertaling ervan naar het Omgevingsplan.

Koers en doelen

- ❖ We werken richting één integraal Omgevingsplan voor de hele gemeente. Het doel van het Omgevingsplan is dat we duidelijkheid bieden aan inwoners, ondernemers en initiatiefnemers over wat waar mogelijk is en welke belangen daarbij worden afgewogen.
- ❖ Met het Omgevingsplan streven we naar een duidelijk, actueel en werkbaar set aan regels voor de fysieke leefomgeving. Deze regels moeten bijdragen aan een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) in de gemeente, met onder andere oog voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving, economische vitaliteit en behoud van de leefbaarheid in de kernen.
- ❖ Het opstellen van een gemeentebreed Omgevingsplan is bovenal een wettelijke opgave, die voortvloeit uit de Omgevingswet. Met dit plan moeten we als gemeente alle (bestaande) regels over de fysieke leefomgeving samenbrengen in één juridisch kader. Het gemeentebrede Omgevingsplan moet op 1 januari 2032 beschikbaar zijn.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Opstellen basis Omgevingsplan: In 2027 werken we aan een eerste basisversie van het gemeentebrede Omgevingsplan. Daarbij wordt een logische en functionele planstructuur ontwikkeld. Ook worden de gemeentelijke uitgangspunten voor de opbouw en inrichting van het Omgevingsplan verder uitgewerkt. Als startgebied gaan we aan de slag met een kern in plaats van het buitengebied.
2. Inrichten ontwikkelhoofdstuk: In het gemeentebrede Omgevingsplan zullen we een ontwikkelhoofdstuk inrichten. Dit hoofdstuk biedt het juridische- en planologische kader voor toekomstige gebiedsontwikkelingen gedurende de transitiefase. Indien zich concrete initiatieven voordoen, kan in 2027 een eerste wijziging van het Omgevingsplan ten behoeve van een gebiedsontwikkeling worden voorbereid in dit ontwikkelhoofdstuk. Zo houden we de winkel open, zonder dat dit de ontwikkeling van ons gemeentebreed Omgevingsplan doorkruist.

3. Uitrol naar kernen: Afhankelijk van de voortgang en ervaringen die worden opgedaan met het startgebied Oud Ade, wordt in 2027 een start gemaakt met het omzetten van de overige kernen naar het gemeentebrede Omgevingsplan. Dit is afhankelijk van de beschikbare capaciteit en vooral ook het resultaat van het opbouwen van de basis.
4. In september 2026 is het plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsplan gepresenteerd aan de gemeenteraad. Op dit moment wordt uitgewerkt wat er exact moet gebeuren en welke kosten dat met zich mee gaat brengen in de periode 2027-2032. De eerste helft van 2027 verwachten we deze kosten beter in beeld te hebben en komen we met een voorstel terug bij de raad.

Thema: Braassemerland

Koers en doelen

- ❖ Voor de ontwikkeling van Braassemerland is een sluitende grondexploitatie (grex) het uitgangspunt. Tegelijkertijd sturen wij op een zorgvuldige ontwikkeling met een minimaal noodzakelijk aantal woningen en zo min mogelijk extra belasting voor de leefomgeving.
- ❖ Wij houden vast aan de gemaakte afspraken over bouwhoogtes, waaronder hoogbouw tot maximaal zes lagen met kap, en zorgen voor de realisatie van passende voorzieningen binnen het gebied. Daarbij kiezen wij nadrukkelijk niet voor een villawijk, maar voor een gemengde wijk met diverse woonvormen en een zo groot mogelijk aandeel sociale en betaalbare woningen.
- ❖ Het behoud van bestaand groen en water, zoals poelen en landschappelijke structuren, vormt een belangrijk uitgangspunt bij de verdere ontwikkeling.
- ❖ Ons doel is om een toekomstbestendige en evenwichtige wijk te realiseren die past bij Kaag en Braassem: groen, gemengd en leefbaar, met ruimte voor onderwijs, kinderopvang, zorgvoorzieningen en kleinschalige horeca bij de tweede sluis. Hierbij maken we bewuste keuzes die recht doen aan zowel het verleden als de toekomstige behoeften van de gemeente.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. In het eerste kwartaal zal het college, in de pas lopend met de gebiedsontwikkeling, een onafhankelijke studie aan de raad(scommissie) voorleggen naar de haalbaarheid en aanpalende randvoorwaarden van een alternatief voor de ontsluiting van de Galgekade ter plaatse van Noordeinde/Zuideinde.
2. Het college werkt verder aan de gebiedsontwikkeling fase 7 tot en met 11 en treft voorbereidingen van de noodzakelijke wijziging van het Omgevingsplan voor de volgende deelplannen
3. De Raad wordt in het eerste kwartaal van 2027 geïnformeerd over de periodieke actualisatie van de grondexploitatie, liquiditeitsbehoefte en risicoanalyse.

Thema: Mobiliteit

Inleiding

Goede bereikbaarheid van onze dorpen en de regio is belangrijk om prettig te wonen en werken in Kaag en Braassem. Tegelijk neemt het aantal auto's ieder jaar toe. Dit komt door de groei van het aantal woningen en doordat het openbaar vervoer in sommige kernen geen goed alternatief is. Die groei zorgt voor meer druk op onze wegen. Dat merkt je in de doorstroming, maar ook in de bereikbaarheid van de gemeente. Daarnaast neemt door de toename van verkeer ook de druk op de verkeersveiligheid toe.

Bereikbaarheid

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten in op de bereikbaarheid en ontsluiting van onze dorpen, met extra aandacht voor de bereikbaarheid van wijken bij nieuwbouw en verdichting. Een goede ontsluiting is essentieel voor de leefbaarheid en veiligheid binnen onze gemeente.
- ❖ Daarnaast zetten wij in op het verbeteren van de dienstverlening en bereikbaarheid van het openbaar vervoer, zodat inwoners zich op een toegankelijke en duurzame manier kunnen verplaatsen. Parkeren beschouwen wij hierbij als een integraal onderdeel van het bereikbaarheidsbeleid, zowel in bestaande gebieden als bij nieuwe ontwikkelingen.
- ❖ Ons doel is een goed bereikbare gemeente waarin wonen, werken en verplaatsen in balans zijn, met passende oplossingen voor zowel infrastructuur, openbaar vervoer als parkeren.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Voortkomend uit het college uitvoeringsprogramma (CUP) van het vorige college worden de Oud Adeselaan (afronding in 2027) en de Ripselaan verlaagd in maximumsnelheid en heringericht. Daarbij wordt ook het naastgelegen fietspad Joop Zoetemelkpad verbreed naar 4 meter om de veiligheid van de vele fietsers op dit pad te verhogen. Voor deze projecten zijn meerdere subsidies aangevraagd bij zowel provincie als het Rijk.
2. Daarnaast wordt ook in 2027 de Bateweg in Woubrugge heringericht. Parallel hieraan loopt ook een verkeersonderzoek in Woubrugge naar de verkeerssituatie / ontsluiting en de mogelijke noodzaak voor een tweede ontsluiting van het dorp.
3. Zoals in het koersdocument is aangegeven wordt de provinciale subsidie (6,5 miljoen) besteed ten behoeve van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid rondom Leimuiden. Q4 2026 en 2027 zal vooral in het teken staan van de afweging waaraan deze middelen besteed gaan worden. Dit aan de hand van een participatietraject met de belangrijkste stakeholders.

Verkeersveiligheid

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten in op het vergroten van de verkeersveiligheid in de gehele gemeente, met nadrukkelijke aandacht voor veilige wandel- en fietsroutes en de verkeerssituatie op bedrijventerreinen. Een veilige inrichting van de openbare ruimte vormt een basisvoorwaarde voor een leefbare en toegankelijke gemeente.
- ❖ Ons doel is om in alle dorpen een snelheidslimiet van 30 km/u in te voeren, met uitzondering van enkele hoofdwegen. Deze aanpassingen worden zoveel mogelijk doorgevoerd bij natuurlijke vervangingsmomenten en herinrichtingen, zodat dit efficiënt en toekomstbestendig gebeurt.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Zoals ook aangegeven bij het vorige hoofdstuk worden de Oud Adeselaan en de Ripselaan verlaagd in snelheid, respectievelijk 30km/u en 60km/u t.b.v. de verkeersveiligheid.
2. Bestaande acties en campagnes op het gebied van gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid worden gecontinueerd in 2027.
3. In 2027 organiseren wij een rijvaardigheids cursus voor ouderen (voormalig BROEM-cursus). De kosten hiervoor worden gedragen door de regio Holland Rijnland.

Thema: Economische ontwikkelingen

Inleiding

Kaag en Braassem is een actieve en ondernemende gemeente met glastuinbouw- en landbouwgebieden, bedrijventerreinen en een sterke recreatieve sector. Wij willen deze kwaliteiten verder ontwikkelen op een wijze die ook in de toekomst duurzaam, economisch vitaal en aantrekkelijk blijft.

Tegelijkertijd staat de land- en tuinbouwsector voor belangrijke uitdagingen. Veranderende wet- en regelgeving, verduurzaming en de energietransitie vragen om innovatie en aanpassingsvermogen van ondernemers. Daarom zetten wij in op een toekomstbestendige en duurzame ontwikkeling van de glastuinbouw binnen Greenport Aalsmeer. Samen met ondernemers werken wij aan herstructurering, innovatie, kennisontwikkeling en verduurzaming.

Daarnaast willen wij een aantrekkelijke gemeente blijven voor ondernemers en bedrijven. Dat vraagt om voldoende ontwikkelruimte en om duidelijk, voorspelbaar en uitvoerbaar gemeentelijk beleid.

Tuinbouw

Koers en doelen

- ❖ In een periode waarin landelijke ontwikkelingen en regelgeving grote invloed hebben op de sector, vinden wij het belangrijk ondernemers lokaal te ondersteunen.
- ❖ Ons doel is dat agrarische ondernemers duidelijkheid, perspectief en ruimtelijke zekerheid ervaren. Daarom blijven wij ons inzetten voor het faciliteren van agrarische ondernemers binnen onze gemeente. Hiermee dragen wij bij aan een toekomstbestendige agrarische sector die past bij het karakter en de economische structuur van Kaag en Braassem.
- ❖ Voor twee van de vier glastuinbouwconcentratiegebieden heeft de gemeenteraad in 2025 een duidelijke koers vastgesteld. Daarbij is bepaald dat het tuinbouwgebied De Baan-Sotaweg de komende twintig jaar wordt beschouwd als duurzaam glastuinbouwgebied. Voor het gebied Geestweg-Floraweg is vastgesteld dat duurzame glastuinbouw op de lange termijn onvoldoende toekomstperspectief biedt. Voor beide gebieden wordt daarom een eigen gebiedsvisie opgesteld en ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Na vaststelling door de gemeenteraad van deze twee visiedocumenten door de gemeenteraad, worden deze vastgestelde visiedocumenten in kader van de herziening van het provinciale omgevingsbeleid als zienswijze ingebracht. Indien de provincie vervolgens kan instemmen met deze ingebrachte gebiedsvisies en deze als toetsingskader opneemt in het provinciale omgevingsbeleid, wordt het tuinbouwgebied Geestweg-Floraweg daardoor maatwerkgebied en blijft het tuinbouwgebied De Baan-Sotaweg aangeduid als Greenportgebied. Op deze wijze wordt het draagvlak en de uitvoerbaarheid van onze doelstellingen versterkt en wordt in planologisch juridisch zin een positieve bijdrage geleverd aan de toekomstbestendigheid van de tuinbouwsector binnen onze gemeente.
- ❖ Na vaststelling door de gemeenteraad worden deze visies ingebracht bij de provincie in het kader van de actualisatie van het provinciale omgevingsbeleid. Hiermee wordt gestreefd naar een stevige

beleidsmatige verankering van de gemeentelijke ambities en een versterking van de uitvoerbaarheid van de gekozen koers.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. In 2027 werken wij samen met Greenport Aalsmeer, ondernemers, bewoners en andere betrokken partijen aan de verdere uitwerking van de gebiedsvisie voor De Baan-Sotaweg. Daarbij worden ruimtelijke uitgangspunten en ontwikkelkaders opgesteld die bijdragen aan verduurzaming, herstructurering en een toekomstbestendige inrichting van het gebied.
2. Voor Geestweg-Floraweg wordt in 2027 verder gewerkt aan een breed gedragen gebiedsvisie. Hiervoor wordt een klankbordgroep ingericht waarin bewoners, grondeigenaren, bedrijven en andere belanghebbenden zijn vertegenwoordigd.
3. Om een zorgvuldig en transparant proces te waarborgen, heeft het de voorkeur een procesbegeleider aan te stellen voor het begeleidingstraject rond Geestweg-Floraweg. Deze procesbegeleider bewaakt de voortgang, faciliteert de samenwerking tussen betrokken partijen en ziet toe op een evenwichtige afweging van belangen.
4. In 2027 betrekken wij ondernemers en hun vertegenwoordigers, waaronder het Economisch Overleg Platform (EOP), LTO en Platform Tuinbouw Veenstreek, actief bij belangrijke ontwikkelingen, beleidsvorming en processtappen. Met deze partijen voeren wij regelmatig overleg.

Landbouw

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten de huidige koers voort en blijven agrarische ondernemers ondersteunen bij de ontwikkeling van een toekomstbestendige bedrijfsvoering.
- ❖ De landbouwsector staat voor grote uitdagingen. Toekomstbestendige landbouw vraagt ruimte voor verduurzaming, innovatie, schaalvergroting, herstructurering en verbreding van bedrijfsactiviteiten. Als gemeente willen wij ondernemers voldoende perspectief bieden en ruimte creëren voor ontwikkeling, onder meer door regelgeving ondersteunend te laten zijn aan multifunctionele landbouw en agrarisch natuurbeheer.
- ❖ Door beleids- en visievorming op het gebied van landbouw, water, klimaat, stikstof, biodiversiteit en natuur geven wij richting aan toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied en bieden wij duidelijkheid over gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.
- ❖ Daarnaast erkennen wij de belangrijke rol van agrarische ondernemers als voedselproducenten. Daarom stimuleren wij initiatieven die bijdragen aan korte ketens en een sterkere verbinding tussen producent en consument.
- ❖ Ons doel is meer inzicht te krijgen in de ontwikkelingen in het buitengebied, zodat wij gericht kunnen sturen op een toekomstbestendige en vitale landbouwsector, met behoud van belangrijke waarden zoals het open landschap en het tegengaan van bodemdaling.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. In 2027 ligt de nadruk op de verdere uitwerking van toekomstbestendig beleid voor het landelijk gebied op basis van het in 2025 vastgestelde Gebiedsplan Groene Hart Noord (GHN). Samen met de

betrokken partners wordt gewerkt aan het concretiseren van gezamenlijke doelstellingen en kansrijke beleidssporen voor de verschillende deelgebieden binnen het programma.

2. Ter ondersteuning hiervan wordt gebruikgemaakt van de beleidsuitwerking zoals beschreven in *Beleidsspoor 2026*. Dit biedt handvatten voor de ruimtelijke en beleidsmatige uitwerking van gezamenlijke ambities.
3. De gezamenlijk vastgestelde doelstellingen worden vervolgens ingebracht bij de provincie met als doel deze, waar mogelijk, te verankeren in het provinciale omgevingsbeleid.
4. Wij hanteren een positieve grondhouding ten opzichte van nieuwe vormen van landschapsbeheer, agrarisch ondernemerschap en het hergebruik van agrarisch vastgoed, voor zover deze bijdragen aan een toekomstbestendige landbouwsector. Daarbij blijft maatwerk noodzakelijk.
5. In vervolg op de subsidieregelingen voor waterkwaliteitsbeheer wordt in 2027 verder uitvoering gegeven aan biodiversiteitsmaatregelen en waterkwaliteitsverbetering binnen onder meer de Waterloospolder, Vlietpolder en Blauwe Polder in het kader van het programma *Peilen op de Toekomst*.
6. In 2027 betrekken wij ondernemers en hun vertegenwoordigers, waaronder het Economisch Overleg Platform (EOP), LTO en Platform Tuinbouw Veenstreek, actief bij belangrijke ontwikkelingen, beleidsvorming en processtappen. Met deze partijen voeren wij regelmatig overleg.

Recreatie en toerisme

Koers en doelen

- ❖ Op het gebied van recreatie en toerisme werken we verder door te kiezen voor groene en recreatieve impulsen. Daarbij bouwen we voort op de kwaliteiten van onze ondernemers en onze gemeente, zoals het landschap, het water en de dorpskernen.
- ❖ Ons doel is om de recreatieve waarde van Kaag en Braassem te vergroten, zowel voor inwoners als bezoekers. Door natuur, water en voorzieningen beter toegankelijk en beleefbaar te maken, dragen we bij aan leefbaarheid, gezondheid en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. De netwerk- en samenwerkingspositie van Stichting Kaag en Braassem Promotie blijven versterken, onder andere door middel van het versterken van relaties met diverse partners (zoals sponsors, media, overheidsinstanties en andere promotieorganisaties), het uitbreiden van het netwerk en het bouwen aan het merk Stichting Kaag en Braassem Promotie.
2. Samen met Stichting Kaag en Braassem Promotie een lokale recreatietafel organiseren waarin ondernemers, verenigingen en recreatieve organisaties samenwerken aan de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme. In 2027 organiseren wij een bijeenkomst en stellen wij een gezamenlijke actielijst met uitvoerbare initiatieven op.
3. Het project Fietspont Kaag-Oud Ade blijven steunen. De benodigde subsidie van Stichting Promotie Kaag vanuit de provincie voor het aanleggen van een fietspad door de Kagerpolder met een afmeervoorziening aan de Keverplas, is verstrekt in 2026. Wij werken vanuit onze faciliterende rol mee aan vervolgstappen voor de structurele oplossing en ondersteunen Stichting Promotie Kaag bij de subsidieaanvraag voor aanvullende financiering bij Regio Holland Rijnland.

4. In de afgelopen jaren zijn samen met de buitendienst stappen gezet in het realiseren van diverse recreatieve voorzieningen in de openbare ruimte en dit heeft tot mooie projecten geleid. Voor 2027 zetten wij in op het verder uitbouwen van deze voorzieningen. Wij zullen ook verder bouwen aan de verbetering van de toegangspunten tot het water, zodat inwoners en bezoekers optimaal gebruik kunnen maken van de recreatieve mogelijkheden op en rond het water.
5. Het initiatief voor een zwemstrand in Roelofarendsveen blijven faciliteren en ondersteunen door afstemming met de inwonerswerkgroep, initiatiefnemers en betrokken partijen over de mogelijkheden voor realisatie binnen Braassemerland.
6. De ontwikkelingen rondom de tweede sluis in Braassemerland blijven volgen en de recreatieve kansen waar mogelijk benutten voor de ontwikkeling van dit gebied.
7. Onderzoeken hoe openbare toiletten binnen de gemeente beter gefaciliteerd kunnen worden, bij voorkeur in samenwerking met lokale ondernemers en recreatieve partners.
8. Voortzetten van de actieve deelname aan regionale samenwerkingen en overlegstructuren om kansen voor recreatieve ontwikkeling, promotie en gebiedsversterking binnen de gemeente optimaal te benutten.

Economie en bedrijventerreinen

Koers en doelen

- ❖ Het verder versterken van het ondernemingsklimaat in Kaag en Braassem is ook een belangrijk aandachtspunt. Een sterke lokale economie draagt bij aan werkgelegenheid, innovatie en de leefbaarheid van onze gemeente.
- ❖ Daarbij hebben wij extra aandacht voor bedrijven die zorgen voor lokaal en maatschappelijk waardevol werk. Deze bedrijven vormen een belangrijk onderdeel van onze gemeenschap en verdienen ondersteuning en ruimte om zich te ontwikkelen.
- ❖ Ons doel is om de kennis, expertise en kracht van lokale ondernemers beter te benutten en te versterken, zodat zij optimaal kunnen bijdragen aan de economische en sociale ontwikkeling van de gemeente.
- ❖ Wij zetten stevig door op de realisatie van het bedrijvenpark A4. Hiermee creëren wij duurzame ruimte voor werkgelegenheid en versterken wij de economische positie van onze gemeente.
- ❖ Tegelijkertijd blijven wij onze ondernemers actief ondersteunen door in te zetten op toegankelijke dienstverlening, praktische hulp en een grotere zichtbaarheid van het aanbod aan ondersteuning. Een goed ondernemingsklimaat vraagt om duidelijke informatie en korte lijnen.
- ❖ Ons doel is tweeledig: het realiseren van toekomstbestendige werkgelegenheid én het bieden van eenvoudige, laagdrempelige ondersteuning voor ondernemers, zodat zij optimaal kunnen functioneren en groeien.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. In juni 2026 hebben Provinciale Staten (PS) de motie aangenomen die ziet op het beleidsmatig mogelijk maken van Bedrijvenpark A4. Daarbij hebben PS aan Gedeputeerde Staten (GS) de opdracht gegeven om uiterlijk in december 2026 een tijdspad op te stellen waaruit blijkt wanneer het provinciale beleid wordt aangepast om de realisatie van Bedrijvenpark A4 mogelijk te maken.

2. In de tussentijd richt de gemeente intern een werkgroep op om zoveel mogelijk voorbereidende werkzaamheden uit te voeren en de benodigde randvoorwaarden en aandachtspunten in kaart te brengen. De activiteiten in 2027 vormen een logisch vervolg op de werkzaamheden die eind 2026 worden opgestart en zijn afhankelijk van het moment waarop het provinciale beleid daadwerkelijk wordt aangepast.
3. Binnen het verband van Holland Rijnland wordt de samenwerking met de regiogemeenten voortgezet. Regionale afspraken over de economie zijn vastgelegd in het koersdocument Economie, dat in 2025 is vastgesteld. Daarnaast zijn op regionale schaal afspraken gemaakt over de regionale bedrijventerreinenstrategie, waarvan in 2027 een actualisatie plaatsvindt. Hierbij wordt Bedrijvenpark A4 opgenomen in de plannen en komt de eerder genoemde locatie Veenderveld II te vervallen.
4. De directe lijnen tussen ondernemers en de gemeente worden voortgezet. We blijven ondernemers en hun vertegenwoordigers, zoals het Economisch Overleg Platform (EOP), betrekken bij belangrijke ontwikkelingen en voeren regelmatig overleg. Het bedrijvenloket heeft al vorm als bedrijfscontactfunctionaris. In 2027 gaan we opnieuw met het EOP in gesprek over de invulling en verbetering van deze rol.

Grondzaken

Koers en doelen

- ❖ We zetten in op Actief grondbeleid, waarbij een dorps- of gebiedsvisie als randvoorwaardelijk en richtinggevend kader dient. Door deze samenhang tussen ruimtelijke visie en grondbeleid kunnen wij gericht sturen op ontwikkelingen binnen de gemeente.
- ❖ Ons doel is om actief regie te houden op grondposities, zodat wij ontwikkelingen mogelijk maken die bijdragen aan de gewenste ruimtelijke en maatschappelijke opgaven van Kaag en Braassem.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Het grondbeleid zal worden geactualiseerd in 2027, in samenhang met de werkzaamheden voor het omgevingsplan.

Thema: Energietransitie en afval

Inleiding

Duurzaamheid speelt een rol in alles wat we doen als gemeente. Het gaat niet alleen om energie opwekken en besparen, maar ook om onderwerpen als afval, circulair bouwen, mobiliteit en omgaan met klimaatverandering. In dit onderdeel richten we ons op energietransitie en afval. De andere onderwerpen komen terug bij de thema's wonen, mobiliteit en klimaatadaptatie.

Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Wat dit betekent voor Kaag en Braassem hebben we vastgelegd in de Lokale Energiestrategie (LES, juni 2024). Hierin staat waar we als gemeente aan werken en welke doelen we hebben. Tot 2030 ligt de nadruk op het besparen van energie. Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Daarom zetten we sterk in op isolatie van woningen en gebouwen. Hiervoor hebben we een subsidieregeling, als onderdeel van het Nationaal Isolatieprogramma. Daarnaast moeten we energie duurzaam opwekken.

Besparen van energie

Koers en doelen

- ❖ Wij kiezen onze eigen koers en verantwoordelijkheid zoals vastgelegd in de Lokale Energiestrategie (LES) en intensiveren onze inzet om woningen en gebouwen sneller en op grotere schaal te verduurzamen. Daarbij richten wij ons nadrukkelijk op maatregelen die direct bijdragen aan het terugdringen van energieverbruik, zoals isolatie, energiebewust gedrag en de inzet van slimme energiesystemen.
- ❖ Daarnaast zetten wij sterker in op het benutten van subsidiemogelijkheden om deze verduurzaming te versnellen en toegankelijk te maken.
- ❖ Ons doel is om de energietransitie haalbaar en betaalbaar te maken voor een zo groot mogelijke groep inwoners, zodat iedereen kan meedoen en profiteren van lagere energielasten en een duurzamere leefomgeving.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij zetten energiecoaches actiever in, met een duidelijke opdracht, en zorgen voor heldere communicatie richting inwoners over beschikbare subsidies en ondersteuning.
2. Wij werken een warmteprogramma uit gericht op het stimuleren van de overstap van aardgas naar alternatieve bronnen en stellen wijkuitvoeringsplannen op, waarbij inwoners tijdig en duidelijk worden geïnformeerd.
3. Uit het Warmteprogramma volgen uitvoeringsplannen voor gebieden, maar volgt ook een gemeentebreed ondersteuningsaanbod om te isoleren en uiteindelijk van het aardgas af te gaan voor inwoners.
4. Het Wijkuitvoeringsplan voor Roelofarendsveen-Noord wordt uitgevoerd.

5. Kaag en Leimuiden worden als door de maatschappij opgezette pilotproject in duurzame warmte ondersteund.
6. Een Soortenmanagementplan (SMP) wordt uitgevoerd. Dit is een plan om de instandhouding van beschermde diersoorten in een bepaald gebied te waarborgen.

Opwekken van energie

Koers en doelen

- ❖ Wij blijven tegen de plannen van de provincie voor de plaatsing van windturbines van 245 meter hoog in het Groene Hart. Tegelijk hebben wij een eigen koers en verantwoordelijkheid zoals vastgelegd in de Lokale Energiestrategie (LES), waarbij wij onze inzet intensiveren om invulling te geven aan de energieopgave op een manier die past bij onze gemeente.
- ❖ Daarbij hanteren wij duidelijke uitgangspunten. Wij kiezen voor windturbines met een hoogte die past binnen de regionale maat, met een maximum van circa 90 tot 140 meter, en geven – waar passend – de voorkeur aan meerdere kleinere windturbines boven enkele zeer hoge exemplaren. Wij onderkennen dat dit een groter ruimtebeslag kan vragen en vinden het daarom belangrijk dat inwoners hierin nadrukkelijk worden betrokken.
- ❖ Voor zonne-energie geldt dat er geen draagvlak is voor grootschalige zonneweiden, maar wel voor zon op daken, boven parkeerplaatsen en langs infrastructuur. Daarnaast blijven wij actief zoeken naar alternatieve en innovatieve vormen van energieopwekking.
- ❖ Ons doel is om de regie in eigen hand te houden door op een passende manier te voldoen aan de energieopgave. Daarbij intensiveren wij ook de bestuurlijke afstemming, lobby en beïnvloeding richting provincie en regio, zodat wij lokaal kunnen blijven sturen op de uitvoering van de LES.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 het volgende middel in:

1. Het college stelt een richtinggevend kader op voor participatie bij grootschalige energieopwekking, zodat inwoners op een duidelijke en betekenisvolle manier worden betrokken.

Netcongestie en energieopslag

Koers en doelen

- ❖ Wij spannen ons maximaal in om, samen met betrokken partijen, de problematiek rondom netcongestie aan te pakken. De beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet vormt een groeiende belemmering voor woningbouw, economische ontwikkeling en de energietransitie.
- ❖ Ons doel is tweeledig: enerzijds bijdragen aan de stabiliteit en verruiming van de netcapaciteit, en anderzijds voorkomen dat inwoners en ondernemers worden geconfronteerd met verstoringen of beperkingen in aansluitmogelijkheden. Door tijdig te anticiperen en actief samen te werken, willen wij de gevolgen van netcongestie zo veel mogelijk beperken.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Binnen het college van burgemeester en wethouders ~~is~~**wordt** een coördinerend portefeuillehouder energie aangewezen om regie en samenhang te versterken.
2. Wij stimuleren de ontwikkeling en toepassing van energieopslag bij grotere bedrijven om piekbelasting te verminderen.
3. Het Regionaal Energieakkoord wordt integraal herzien. Daar moet de gemeente positie op bepalen en regionaal op samenwerken.
4. Samen met ondernemers van het Veenderveld een energiehuis opzetten.

Afval

Koers en doelen

- ❖ Wij houden vast aan het bestaande systeem van afvalinzameling en recycling. Daarbij zetten wij in op verdere optimalisatie en bewustwording, zodat afval steeds meer als grondstof wordt benut.
- ❖ Ons doel is de transitie van afval naar grondstof te versterken. Door beter te scheiden, slimmer te verwerken en materialen opnieuw te gebruiken, dragen wij bij aan een circulaire economie en een duurzamere leefomgeving.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Om de kwaliteit van de grondstoffen zoals GFT en PMD te verbeteren, voeren wij kwaliteitscontroles uit bij de huis-aan-huis inzameling hiervan. Dit gebeurt door Cyclus in onze opdracht.
2. Om bewustwording te vergroten en inwoners te informeren over het beter scheiden van grondstoffen delen wij regelmatig informatie via de gemeentelijke nieuwsbrief en Hier in de regio.
3. Wij bieden het lespakket 'Afvalvrije school' aan bij de basisscholen in de gemeente, zodat ook kinderen zich bewust worden van het belang van afval scheiden.
4. Wij voorzien de Stichting GroenLicht van hulpmiddelen zoals afvalgreepers en zakken voor het opruimen van zwerfafval.
5. Wij doen onderzoek naar het nut, de mogelijkheden en de kosten van luierscontainers, met als doel deze afvalstroom beter te scheiden en te verwerken.

Thema: Klimaatadaptatie, biodiversiteit, water, groen en bodem

Inleiding

Water, bodem en groen zijn belangrijk voor een gezonde en leefbare omgeving. Ze helpen ons om beter om te gaan met het veranderende klimaat.

Door ruimte te geven aan water, de waterkwaliteit te verbeteren en te investeren in groen en biodiversiteit, versterken we onze omgeving. Dat zorgt voor betere opvang van water bij hevige regen, meer verkoeling op warme dagen en meer ruimte voor planten en dieren.

Het is belangrijk om deze onderwerpen samen te bekijken en aan te pakken. Doelen en plannen voor de thema's klimaatadaptatie en groen zijn dan ook nauw verbonden. Alleen zo zorgen we voor een leefomgeving die ook in de toekomst prettig is voor mens en natuur.

Klimaatadaptatie

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten vol in op vergroening zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie en de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. In een veranderend klimaat is het noodzakelijk om onze leefomgeving toekomstbestendig in te richten.
- ❖ Ons doel is om verstening tegen te gaan en onze dorpen verder te vergroenen. Daarmee verminderen we hittestress, verbeteren we de wateropvang en versterken we de leefbaarheid en biodiversiteit binnen de gemeente.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij verkennen de mogelijkheden voor een klimaatadaptatiestrategie, gericht op concrete oplossingen voor de gevolgen van klimaatverandering.
2. Wij zetten doorlopend in op het vervangen van harde oeverbescherming binnen reconstructieprojecten door natuurvriendelijke oevers waar dat mogelijk is. We zoeken hierbij actief naar subsidiemogelijkheden om dit mogelijk te maken.

Water en bodem

Koers en doelen

- ❖ We versterken de samenwerking tussen de gemeente en partners in de regio, zoals de provincie en het hoogheemraadschap.
- ❖ Ons doel is om de water- en bodemkwaliteit te verbeteren en de negatieve effecten van exoten in het water tegen te gaan. Daarbij zorgen we voor een duidelijke verdeling van rollen en verantwoordelijkheden en nemen we geen verantwoordelijkheden over die primair bij andere partijen liggen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij werken samen met het Hoogheemraadschap aan het opstellen van een Strategische Samenwerkingsagenda, om een toekomstbestendig watersysteem te creëren. Daarnaast werken we samen met de provincie aan andere thema's binnen het domein water en bodem, zoals het voorkomen van foutaansluitingen.
2. We zullen werken aan het creëren van een nieuwe versie van het Watertakenplan, die vanaf 2028 van kracht zal zijn. Hierin worden de gemeentelijke taken binnen dit domein voor de komende jaren beschreven, evenals de manier waarop deze worden uitgevoerd.
3. Wij blijven ons inzetten voor het bergen van water waar dat mogelijk is, bijvoorbeeld tijdens reconstructies door de aanleg van wadi's en waterdoorlatende verharding, om wateroverlast te beperken en droogte tegen te gaan.
4. Wij brengen in beeld waar en in welke mate riooloverstorten plaatsvinden. Tijdens reconstructies onderzoeken we waar en hoe deze kunnen worden verminderd, om de waterkwaliteit te verbeteren.

Groen en biodiversiteit

Koers en doelen

- ❖ Groen en biodiversiteit zijn essentieel voor een gezonde leefomgeving, klimaatbestendigheid en de aantrekkelijkheid van onze dorpen. Wij gaan werken aan zowel het uitbreiden van het groen als het beschermen en behouden van het bestaande groen binnen onze gemeente. Wij benutten het beschikbare instrumentarium om groenontwikkelingen te stimuleren en tegelijkertijd de kwaliteit en diversiteit van het groen te waarborgen.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Er wordt doorlopend ingezet op het ontstensen van de buitenruimte; we vervangen overvloedige verharding door groen om een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving te realiseren en de buitenruimte klimaatadaptiever te maken.
2. We continueren onze inzet voor een gezond bomenbestand met aandacht voor beheer, groeiplaatsinrichting, boomkroonvolume, diversiteit, klimaatbestendigheid en bewustwording.
3. We blijven inwoners ondersteunen om hun tuin te vergroenen door o.a. de inzet van Tuinrangers.
4. We komen in samenspraak met bewoners en betrokken vrijwilligers van Nieuwe Wetering tot een plan voor recreatieve groen- en natuurontwikkeling rondom Nieuwe Wetering.

Thema: Openbare ruimte

Inleiding

De gemeente Kaag en Braassem werkt met één integrale aanpak voor projecten en het onderhoud van de openbare ruimte, zoals wegen, riolering, water, bruggen en groen.

De ambities staan in de Omgevingsvisie en zijn verder uitgewerkt in plannen zoals het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en het LIOR. Deze plannen geven richting aan hoe we de openbare ruimte inrichten en onderhouden.

De openbare ruimte speelt ook een rol bij andere thema's, zoals klimaatadaptatie. Daarbij is vooral het vergroenen van de openbare ruimte belangrijk.

Openbare ruimte

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten ons nadrukkelijk sterker in op het vergroenen van de openbare ruimte, om bij te dragen aan een gezondere en klimaatbestendige leefomgeving zoals beschreven in het LIOR.
- ❖ Tegelijkertijd blijven wij werken aan een openbare ruimte die toegankelijk is en veilig is voor alle inwoners. Toegankelijkheid, gebruikskwaliteit en veiligheid vormen daarbij belangrijke uitgangspunten.
- ❖ Ons doel is een groene, aantrekkelijke en toekomstbestendige openbare ruimte waarin inwoners zich prettig en veilig kunnen bewegen en verblijven.

Uitvoering 2027

1. We blijven monitoren of het IBOR en LIOR aansluiten op de laatste ontwikkelingen en technieken en zorgen daarmee dat de voorzieningen waar we in investeren doelmatig en effectief zijn.
2. We blijven de buitendienst (door)ontwikkelen en zetten in op behoud en verdere doorontwikkeling van het kennisniveau en zorgen dat de juiste voorzieningen beschikbaar zijn waardoor we het dagelijks beheer en onderhoud laten bijdragen aan het toekomstbestendig maken van een openbare ruimte die optimaal rendeert in de leefwereld van inwoners.

Spelen

Koers en doelen

- ❖ Wij zetten in op het behoud van het aantal speelplekken binnen de gemeente en streven waar mogelijk naar uitbreiding. Daarbij zorgen wij ervoor dat speelvoorzieningen leeftijdsgericht worden ingericht en goed aansluiten bij de behoeften en het karakter van de verschillende dorpen.
- ❖ Ons doel is om voor alle kinderen aantrekkelijke, veilige en passende speelplekken te realiseren, waar zij zich kunnen ontwikkelen, bewegen en elkaar kunnen ontmoeten.

Uitvoering 2027

Om deze koers te realiseren zetten wij in 2027 de volgende middelen in:

1. Wij verbeteren stapsgewijs de toegankelijkheid van speelplekken en speelaanleidingen, zodat ook kinderen met een beperking hier optimaal gebruik van kunnen maken.

Inzicht in het programmabudget

Programma 3 heeft een totaalbudget van afgerond € 20,14 miljoen aan geraamde baten en € 33,31 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Binnen dit programma wordt een belangrijk deel van de lasten afgedekt door inkomsten uit afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges omgevingsvergunningen en leges burgerzaken. Uitgaven in de sfeer van de bouwgrondexploitatie zijn in principe afgedekt door de opbrengsten uit grondverkoop en voor zover deze niet toereikend zijn door getroffen verliesvoorzieningen. Onderstaande tabel geeft inzicht aan welke taakvelden dit wordt besteed.

		Bedragen * € 1.000		
Ruimte en leefomgeving		Begroting 2027		Saldo
		Lasten	Baten	
0.2	Burgerzaken	1.020	-714	307
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	75	-611	-536
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.291	-	1.291
2.1	Verkeer en vervoer	6.910	-684	6.225
2.5	Openbaar vervoer	374	-60	315
3.1	Economische ontwikkeling	1.066	-6	1.060
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	14	-18	-4
3.4	Economische promotie	174	-113	61
5.5	Cultureel erfgoed	67	-	67
5.6	Media	21	-	21
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.588	-120	3.468
7.2	Riolering	4.448	-5.576	-1.129
7.3	Afval	4.338	-5.629	-1.291
7.4	Milieubeheer	1.543	-	1.543
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	177	-107	70
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.956	-	1.956
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.214	-4.924	290
8.3	Wonen en bouwen	1.055	-1.154	-98
	Mutaties reserves	-	-	-
Totaal		33.330	-19.716	13.614

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2027 – 2030 verwerkt.

Bedragen * € 1.000									
Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Programma budget 2027		Meerjarenperspectief						
			2028		2029		2030		
Budget exploitatielasten	33.330	N	29.998	N	28.829	N	29.025	N	
Baten	-19.716	V	-16.638	V	-15.319	V	-15.319	V	
Saldo van baten en lasten	13.614	N	13.360	N	13.511	N	13.706	N	
Reservemutaties: toevoegingen	0	N	0	N	0	N	0	N	
Reservemutaties: beschikkingen	0	N	0	N	0	N	0	N	
Geraamd programmaresultaat	13.614	N	13.360	N	13.511	N	13.706	N	
	2027		2028		2029		2030		
Toevoegingen									
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N	
	0	N	0	N	0	N	0	N	
Beschikkingen									
Niet van toepassing	0	N	0	N	0	N	0	N	
	0	N	0	N	0	N	0	N	

Meerjarenbegroting en algemene dekkingsmiddelen

Het meerjarenperspectief van de algemene dekkingsmiddelen is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2027–2030 verwerkt.

		Bedragen * € 1.000							
Algemene dekkingsmiddelen	Programma budget 2027	Meerjarenperspectief							
		2028		2029		2030			
Saldo van toe te rekenen overhead	12.974 N	13.525 N	13.706 N	13.718 N					
Geraamde vennootschapsbelasting	1 N	1 N	1 N	1 N					
Lokale heffingen	-7.971 V	-7.971 V	-7.971 V	-7.971 V					
Algemene uitkering	-56.727 V	-54.458 V	-55.105 V	-56.188 V					
Ontvangen dividend	-435 V	-435 V	-435 V	-435 V					
Saldo financieringsfunctie	100 N	132 N	386 N	660 N					
Saldo van baten en lasten	-52.059 V	-49.206 V	-49.418 V	-50.216 V					
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N					
Reservemutaties: beschikkingen	0 N	0 N	0 N	0 N					
Geraamd resultaat algemene dekkingsmiddelen	-52.059 V	-49.206 V	-49.418 V	-50.216 V					
Toevoegingen	2027	2028	2029	2030					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N					
	0 N	0 N	0 N	0 N					
Beschikkingen									
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N					
	0 N	0 N	0 N	0 N					

Overzicht kosten van overhead

Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Gemeenten mogen de overhead niet langer toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Het overzicht kosten van overhead is sinds 2017 een vast onderdeel van de gemeentelijke begroting. Met onderstaand overzicht is de omvang en de samenstelling van de overhead inzichtelijk gemaakt.

Bedragen * € 1.000			
Overhead	Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo
Beheer & projecten	177	-	177
Buitendienst	147	-	147
Concernstaf	499	-	499
Klantcontact & informatie	2.351	-3	2.348
Middelen	2.183	-	2.183
Ruimte & sociaal	147	-	147
Juridische zaken en veiligheid	1.386	-	1.386
Directie	334	-15	319
Bestuursondersteuning college	219	-	219
Gemeentehuis	722	-56	667
Cluster ICT	3.885	-	3.885
Cluster P&O (excl. eigen loonlasten)	1.000	-	1.000
Tractiemiddelen	-	-	-
Huisvesting buitendienst	0	-2	-2
Cluster belastingen	-	-	-
Totaal	13.050	-76	12.974

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Wij hebben aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2025. De hoogte van de aangifte ligt met € 1.300 per jaar een fractie boven het budget van € 1.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd.

Onvoorzien

Bij het vaststellen van de begroting 2015 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Deze beleidskeuze is vastgelegd in de Financiële Verordening. Ook in deze begroting staat de post onvoorzien op € 0.

Lasten en baten per thema

Hierna worden de lasten en baten per thema voor het jaar 2027 inzichtelijk gemaakt. Hier wordt aangemerkt dat onderstaande indeling nog is gemaakt op basis van de gehanteerde thema's uit de programmabegrotingen over de afgelopen jaren. Het was niet mogelijk om nu al de gehanteerde thema's uit het koersdocument op deze wijze te verwerken.

Hoewel de thema's in het programmaplan op inhoud, onder één specifiek programma worden toegelicht, zijn sommige thema's financieel verweven. Een voorbeeld daarvan zijn thema's als Financiën, Organisatie, Participatie en communicatie en Regionale samenwerking, die meerdere programma's raken of in elkaar verweven zijn. Ambtelijke inzet op thema participatie en communicatie of op thema Land- en tuinbouw(gebieden) is hier in het thema Organisatie verantwoord. Dit is dan ook een voorzichtige poging om een alternatieve relatie te leggen tussen het geld en de thema's.

Thema	Bedragen * € 1.000					
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	
Bestuur	2.724	0	2.724	2,7%	0,0%	
Duurzaamheid	6.528	-5.629	898	6,5%	5,6%	
Economie en bedrijventerreinen	433	-24	409	0,4%	0,0%	
Financiën	6.582	-71.608	-65.026	6,6%	71,1%	
Jeugd	11.274	-5	11.269	11,2%	0,0%	
Land- en tuinbouw(gebieden)	-	-	-	0,0%	0,0%	
Mutatie reserves	-	-26	192	0,0%	0,0%	
Omgevingsvisie	2.031	-611	-26	2,0%	0,6%	
Onderwijs	5.553	-1.041	1.420	5,5%	1,0%	
Organisatie	14.070	-790	4.512	14,0%	0,8%	
Participatie en communicatie	21	-	13.280	0,0%	0,0%	
Recreatie	354	-42	21	0,4%	0,0%	
Regionale samenwerking	293	-	311	0,3%	0,0%	
Sociaal domein	22.611	-7.624	293	22,5%	7,6%	
Sport	2.649	-733	14.987	2,6%	0,7%	
Veiligheid en handhaving	3.902	-64	1.915	3,9%	0,1%	
Verkeersveiligheid, openbare ruimte en IBOR	15.064	-6.505	3.838	15,0%	6,5%	
Wonen	6.270	-6.078	8.559	6,2%	6,0%	
Saldo	100.357	-100.781	-424	100%	100%	

Regeling beleidsindicatoren

Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 maart 2016, nr. 2016-0000177572

Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	2027
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,54 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,12 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 882
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	nbn
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	13%
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	nbn
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nbn
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nbn
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nbn
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	nbn
3. Economie	Functiemenging	%	LISA	nbn
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	nbn
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	nbn
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	nbn
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	nbn
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	nbn
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	nbn
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nbn
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nbn
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	nbn
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	nbn
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMDS	nbn
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	nbn
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	nbn
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	nbn
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	nbn
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	nbn
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	nbn
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	nbn

Paragrafen

In deze Programmabegroting zijn de onderstaande paragrafen opgenomen:

- 1) Lokale heffingen
- 2) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3) Kapitaalgoederen
- 4) Financiering
- 5) Bedrijfsvoering
- 6) Verbonden partijen
- 7) Grondbeleid
- 8) Wet Open Overheid

1. Lokale heffingen

De Gemeentewet bevat een limitatieve opsomming van de belastingen en heffingen die gemeenten mogen opleggen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente Kaag en Braassem een belangrijke bron van inkomsten. De gemeente heft onroerendezaakbelastingen (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), forensenbelasting en logiesbelasting. Daarnaast worden diverse rechten en bestemmingsheffingen geheven, waaronder de rioolheffing, afvalstoffenheffing, leges, marktgelden en grafrechten. In deze paragraaf wordt ingegaan op de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en de ontwikkeling van de lokale lastendruk. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de verschillende heffingen en de daarbij geraamde opbrengsten.

Beleid rondom belastingen

De gemeente Kaag en Braassem volgt bij de lokale heffingen de ontwikkeling van de gemeentelijke kosten. Voor 2027 wordt voor de belastingtarieven een inflatiecorrectie van 4,1% toegepast, gebaseerd op de loonvoet sector overheid uit de kerngegevens tabel van het CEP (februari 2026). De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn maximaal 100% kostendekkend. Bij de bepaling van de kostendekkendheid wordt tevens rekening gehouden met de toerekenbare btw-component.

Onroerendezaakbelastingen 2027 (OZB)

De WOZ-waarden worden jaarlijks geactualiseerd. Na bekendwording van de WOZ-waarden voor 2027 (waardepeildatum 1 januari 2026) worden de definitieve OZB-tarieven vastgesteld. Deze tarieven worden opgenomen in het tarievenvoorstel dat na vaststelling van de programmabegroting aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Bij de berekening van de OZB-tarieven wordt rekening gehouden met de areaaluitbreiding in 2026 en een inflatiecorrectie van 4,1%.

Afvalstoffenheffing 2027

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en dient ter bekostiging van de inzameling en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing bestaat uit een vast basistarief en een variabel tarief per aanbieding van restafval. Voor het variabele deel gelden tarieven voor een container van 140 liter, een container van 240 liter en een zak restafval. De tarieven voor 2027 worden in december 2026 vastgesteld. Conform het gemeentelijk beleid worden de tarieven zodanig vastgesteld dat de afvalstoffenheffing maximaal 100% kostendekkend is.

Riool- en waterzorgheffing 2027

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven ter dekking van de kosten van de gemeentelijke watertaken, waaronder afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorg. De tarieven zijn gebaseerd op het Watertakenplan 2024-2027. De definitieve tarieven voor 2027 worden in december 2026 vastgesteld. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de heffing maximaal 100% kostendekkend is.

Bouwleges 2026

Voor de bouwleges is in 2026 een evaluatie uitgevoerd. Uit deze evaluatie is onder andere naar voren gekomen dat de organisatie in korte tijd heeft moeten schakelen naar een nieuw stelsel, als gevolg van de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Tevens is vastgesteld dat er sprake kan zijn van schommelende opbrengsten per jaar als gevolg van grote projecten. Ook in 2025 is dit het geval geweest. Halverwege 2025 bleven de opbrengsten bouwleges achter bij de

begroting 2025. In het vierde kwartaal werd dit meer dan volledig ingelopen door opbrengsten van grote projecten. Daarnaast is geadviseerd de samenwerking tussen Ruimte en Financiën te intensiveren. In dat kader hebben Ruimte en Financiën een inschatting gemaakt van de te verwachten bouwleges voor in ieder geval het begrotingsjaar 2027. Op basis daarvan is een bedrag geraamd van € 1,1 mln. voor 2027. Voor de meerjarenbegroting zal gekeken worden of het instrument van een egalisereserve kan helpen om schommelingen in inkomsten en uitgaven over de jaren heen op te kunnen vangen.

Overzicht belastingdomein gemeente Kaag en Braassem

De onderstaande tabel bevat een overzicht van het lokale belastingdomein van de gemeente Kaag en Braassem. Hierbij is per heffing aangegeven op welke wijze de raming voor 2027 is bepaald. Indien van toepassing wordt een afzonderlijke toelichting gegeven. De geraamde opbrengsten zijn gebaseerd op het geldende beleid voor de lokale heffingen en zijn verwerkt in de begroting 2027. De definitieve OZB-tarieven voor 2027 worden vastgesteld op basis van de nog vast te stellen WOZ-waarden met waardepeildatum 1 januari 2026.

		<i>bedragen in €</i>
		Begroting 2027
OZB eigenaren woningen		6.125.496
OZB eigenaren niet-woningen		1.055.661
OZB gebruikers niet-woningen		849.197
RZB eigenaren woningen		22.580
Inzameling grof huishoudelijk afval		-
Afvalstoffenheffing		5.188.832
Rioolheffing		5.139.159
Logiesbelasting		113.000
Forensenbelasting		394.138
Precariobelasting		3.000
Diverse rechten	grafrechten	107.090
	marktgeden	15.951
Diverse leges	omgevingsvergunningen	1.151.513
	snelle motorboten	51.966
	burgerzaken	659.091
		20.876.675

Kostendekkend

Conform de voorschriften uit het BBV wordt inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de heffingen waarvan de opbrengsten maximaal kostendekkend mogen zijn. Hierbij wordt per heffing inzichtelijk gemaakt dat de geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten. De tarieven voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, grafrechten en leges voor omgevingsvergunningen worden afzonderlijk berekend. De overige legesopbrengsten bestaan voornamelijk uit opbrengsten voor de verstrekking van persoons- en reisdocumenten, producten van de burgerlijke stand en vergunningen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Afvalinzameling en –verwerking (taakveld 7.3)	Begroting 2027
1	Kosten taakveld afval (netto)	3.857.735
2	BTW	741.379
3	Overhead	673.763
4	Toerekening rente	40.303
5	Totaal kosten	5.313.181
6	Inkomsten	-5.189.473
7	Netto-lasten	123.708
8	Kostendekking	98%

- 1 *Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.*
- 2 *Extracomptabele toegerekende btw op kosten en investeringen op grond van de invoering van de btw-plicht gemeente.*
- 3 *Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt conform BBV-voorschriften extracomptabel toegerekend.*
- 4 *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften*

Bij de jaarrekening 2025 is geconstateerd dat de kostendekkendheid voor afval 103% bedroeg. Conform de voorschriften van het BBV mag het percentage kostendekkendheid niet boven de 100% stijgen. Het surplus aan inkomsten is bij de Jaarrekening 2025 vervallen in het rekeningresultaat.

De kostendekkendheid afval voor 2027 is nu berekend op 98%. Er wordt, vanwege het positieve resultaat 2025 geen aanvullende verhoging van het tarief berekend om tot 100% kostendekkendheid te komen. Vanwege de fors gestegen kosten voor de verwerking van afval, wordt verwacht dat de financiële meevaller van 2025 een incidenteel voordeel is geweest.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)	Begroting 2027
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	2.887.885
2	BTW	525.755
3	Overhead	703.771
4	Toerekening rente	1.122.676
5	Totaal kosten	5.240.087
6	Inkomsten	-5.139.159
7	Netto-lasten	100.928
8	Kostendekking	98%

- 1 *Betreft kosten zoals opgenomen in het geactualiseerde watertakenplan aangevuld met de taakgerichte uren.*
- 2 *Extracomptabel toegerekende btw op kosten en investeringen op grond van de invoering van de btw-plicht gemeente.*
- 3 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.*
- 4 *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.*

De kostendekkendheid van de riool- en waterzorgheffing bedraagt 98% in 2027. De geraamde opbrengsten zijn daarmee lager dan de geraamde kosten. Dit wordt veroorzaakt doordat de ontwikkeling van de kosten niet volledig synchroon loopt met de ontwikkeling van de opbrengsten.

Conform het vastgestelde Watertakenplan heeft het college ervoor gekozen de tarieven vooralsnog niet verder te verhogen en het ontstane tekort niet te dekken door een onttrekking aan de voorziening riolering.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	Begroting 2027
1	Kosten taakveld begravingen	156.627
2	Overhead	27.989
3	Toerekening rente	20.003
4	Totaal kosten	204.619
5	Inkomsten	-107.090
6	Netto-lasten	97.529
7	Kostendekking	52%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op het taakveld begraafplaatsen*
- 2 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.*
- 3 *Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.*

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WAB)	Begroting 2027
1	Kosten op de taakvelden	1.053.247
2	Overhead	167.250
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	1.220.497
5	Inkomsten	-1.151.513
6	Netto-lasten	68.984
7	Kostendekking	94%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).*
- 2 *Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond de BBV-voorschriften.*
- 3 *Toerekening van rente is niet van toepassing.*

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	Begroting 2027
1	Kosten op de taakvelden	681.807
2	Overhead	161.710
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	843.517
5	Inkomsten	-409.877
6	Netto-lasten	433.640
7	Kostendekking	49%

- 1 *Betreft kosten zoals geraamd op de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.*

- 2 Betreft overhead op taakgerichte uren. Dit wordt extra comptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is niet van toepassing.

Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de onroerendezaakbelasting (OZB), de riool- en waterzorgheffing en de afvalstoffenheffing. Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden in de gemeente Kaag en Braassem.

Gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishouden	2026	2027	Mutatie
OZB bij een fictieve woz-waarde van € 540.000	€ 448	€ 466	4,1%
Afvalstoffenheffing vast tarief (*)	€ 316	€ 329	4,1%
Riool- en waterzorgheffing	€ 334	€ 354	5,9%
Totale gemiddelde woonlasten per meerpersoonshuishouden	€ 1.098	€ 1.149	4,6%

(*) De werkelijke last per huishouden afvalstoffenheffing is afhankelijk van het scheidingsgedrag. Boven op het vast tarief wordt nog een bedrag per aangeboden zak of container in rekening gebracht.

Voor ondernemers is de tariefsontwikkeling identiek, met uitzondering van de afvalstoffenheffing, die niet wordt geheven door de gemeente.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen met een inkomen van maximaal 100% van het sociaal minimum komen in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Kwijtschelding wordt uitsluitend verleend voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. Voor alle overige gemeentelijke belastingen en heffingen geldt geen kwijtscheldingsmogelijkheid.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente Kaag en Braassem beschikken over voldoende weerstandsvermogen. Dit betekent dat er genoeg middelen beschikbaar zijn om niet-afgedekte financiële risico's op te vangen. Zo wordt voorkomen dat elke onverwachte tegenvaller direct leidt tot bezuinigingen of dat er juist een onnodig grote financiële buffer wordt aangehouden. Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid is erop gericht dat deze verhouding minimaal 1,0 bedraagt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit ten minste gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, zodat de gemeente haar risico's adequaat kan opvangen.

Definitie

In de beleidsnota "Integraal Risicomanagement & Weerstandsvermogen 2024-2027" is beschreven welke risico's moeten worden meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Het gaat om risico's die niet volledig zijn afgedekt door interne maatregelen, binnen één jaar kunnen optreden en een financiële impact hebben van meer dan 50.000 euro. Met andere woorden: de gemeente reserveert niet voor risico's die zich pas op de middellange of lange termijn kunnen voordoen. De financiële gevolgen daarvan kunnen namelijk worden verwerkt in de toekomstige (meerjaren)begroting.

Risico-inventarisatie

In 2026 heeft Concerncontrol een risico-inventarisatie uitgevoerd en de belangrijkste financiële risico's in kaart gebracht. Deze risico's zijn vervolgens besproken met de directie en het college.

#	Risicogebeurtenis	Toelichting	Kans	Financieel Maximum
1	Participatiewet	Door het open-eindekarakter van de Participatiewet bestaat het risico dat het aantal uitkeringsgerechtigden sterker stijgt dan geraamd, bijvoorbeeld door economische ontwikkelingen of veranderingen op de arbeidsmarkt. Hoewel de begroting uitgaat van een budgettair neutrale situatie, kunnen hogere uitkeringslasten leiden tot een financieel nadeel voor de gemeente. Tekorten tot 7,5% van het BUIG-budget komen volledig voor rekening van de gemeente. Voor tekorten daarboven kan onder voorwaarden een beroep worden gedaan op de vangnetuitkering Participatiewet.	75%	€ 500.000
2	Arbeidsmarkt	Door de krapte op de arbeidsmarkt bestaat het risico op hogere personeelskosten door externe inhuur of de noodzaak tot het vaker inzetten van arbeidsmarkt- en/of functioneringstoelagen. Dit kan leiden tot overschrijding van de personeelsbudgetten en bij aanhoudende krapte tot structurele financiële druk.	75%	€ 400.000
3	Jeugdzorg	De gemeente loopt het risico dat de uitgaven voor jeugdzorg hoger uitvallen door incidentele, moeilijk voorspelbare en beïnvloedbare situaties, zoals jeugdigen met complexe problematiek en een intensieve zorgvraag. Deze situaties kunnen we als gemeente moeilijk beïnvloeden (de zorg wordt veelal ingezet vanuit jeugdbescherming of jeugdreclassering). De kosten van voor deze casuïstiek kunnen aanzienlijk zijn.	75%	€ 1.500.000
4	Wmo	Vanwege het open-eindekarakter van de Wmo bestaat het risico dat de werkelijke kosten hoger uitvallen dan begroot. Hoewel de ramingen zijn gebaseerd op ervaringscijfers en betrouwbare prognoses, kunnen incidentele aanvragen voor grote en/of complexe woningaanpassingen een substantieel financieel effect hebben. Dergelijke kosten zijn veelal moeilijk vooraf te voorspellen en kunnen leiden tot budgettaire overschrijdingen.	50%	€ 200.000
5	Prijsindexeringen	De begroting bevat ramingen voor prijsindexeringen ten behoeve van investeringsprojecten, beheerprojecten en regulier onderhoud. Gezien de aanhoudende geopolitieke onzekerheden en de daarmee samenhangende ontwikkelingen op de grondstoffen-, energie- en arbeidsmarkten bestaat het risico dat de werkelijke prijsstijgingen hoger uitvallen dan de gehanteerde indexeringen. Dit kan leiden tot hogere uitvoeringskosten en budgettaire druk.	50%	€ 4.500.000
6	Leges	De opbrengsten uit leges zijn afhankelijk van het aantal aanvragen voor vergunningen, omgevingsinitiatieven en overige diensten. Door economische ontwikkelingen,	40%	€ 500.000

		wijzigingen in wet- en regelgeving of een lager aantal aanvragen dan geraamd bestaat het risico dat de legesopbrengsten achterblijven bij de begroting. Hierdoor kunnen de gerealiseerde baten lager uitvallen dan verwacht, wat een negatief effect heeft op het begrotingsresultaat.		
7	Renterisico	De gemeente staat voor een aanzienlijke investeringsopgave om uitvoering te geven aan haar ambities en wettelijke taken. Hierdoor neemt de behoefte aan externe financiering toe. Ontwikkelingen op de financiële markten, mede als gevolg van geopolitieke spanningen en economische onzekerheid, kunnen leiden tot hogere rentetarieven. Een stijgende rente heeft directe gevolgen voor de financieringskosten van toekomstige investeringen en kan leiden tot hogere structurele lasten. Hierdoor bestaat het risico dat minder financiële ruimte beschikbaar is voor nieuwe beleidsontwikkelingen of dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om de begroting structureel in evenwicht te houden.	40%	€ 150.000
8	Verbonden partijen	De gemeente neemt deel aan diverse gemeenschappelijke regelingen en andere verbonden partijen voor de uitvoering van wettelijke en beleidsmatige taken. Ontwikkelingen zoals stijgende personeelskosten, inflatie, aanvullende investeringen, wijzigingen in wet- en regelgeving of tekorten binnen deze organisaties kunnen leiden tot hogere gemeentelijke bijdragen. Omdat de gemeente slechts beperkt invloed heeft op de financiële ontwikkelingen binnen verbonden partijen, bestaat het risico dat gedurende het begrotingsjaar aanvullende middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Dit kan leiden tot een beslag op de begrotingsruimte en het weerstandsvermogen.	30%	€ 300.000
9	Digitale dreigingen	Gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met digitale dreigingen, waaronder ransomware-aanvallen en datalekken. Een succesvol cyberincident kan leiden tot verstoring van de dienstverlening, herstelkosten voor ICT-systemen, inzet van externe specialisten, juridische kosten en reputatieschade. De impact van een ernstig incident is moeilijk te voorspellen, maar kan aanzienlijk zijn. Als uitgangspunt voor het risicobedrag wordt aangesloten bij praktijkervaringen binnen de gemeentelijke sector. Zo bedroeg de schade van de ransomware-aanval bij de gemeente Hof van Twente circa € 4,2 miljoen. Op basis hiervan wordt voor dit risico rekening gehouden met een potentiële financiële impact van maximaal € 4 miljoen.	20%	€ 4.000.000
10	Grondexploitatie	Er bestaat een risico dat grondexploitaties ongunstiger uitvallen dan voorzien als gevolg van hogere plankosten, stijgende uitvoeringskosten, marktontwikkelingen of andere projectgebonden onzekerheden. Hierdoor kan het noodzakelijk zijn om aanvullende verliesvoorzieningen te treffen. Hoewel de kans op een dergelijke ontwikkeling laag wordt ingeschat, mede vanwege de reeds getroffen voorzieningen en periodieke actualisatie van de grondexploitaties, kan niet volledig worden uitgesloten dat het financiële resultaat negatiever uitvalt dan geraamd. De maximale financiële impact van dit risico wordt geraamd op € 1 miljoen.	20%	€ 1.000.000
				€ 13.050.000

Risicosimulatie

Op basis van de hierboven beschreven risico's is een risicosimulatie uitgevoerd met Naris, een veelgebruikt risicomanagementsysteem binnen gemeenten. Hierbij is gebruikgemaakt van een Monte Carlo-simulatie, omdat het aanhouden van het maximale risicobedrag van €13.050.000 niet noodzakelijk is; de kans dat alle risico's tegelijk en in maximale omvang optreden is zeer klein. Naris berekent op basis van 100.000 scenario's de benodigde weerstandscapaciteit bij een zekerheidsniveau van 90%. Dit betekent dat met 90% zekerheid voldoende weerstandsvermogen beschikbaar is om de risico's op te vangen. Deze norm wordt landelijk door gemeenten gehanteerd. Uit de simulatie blijkt dat hiervoor een bedrag van €5.350.526 benodigd is.

Zekerheidspercentage	Benodigd weerstandsvermogen
25%	€ 1.266.675
50%	€ 2.247.312
75%	€ 4.102.746
80%	€ 4.488.530
85%	€ 4.884.590

90%	€	5.350.526
95%	€	6.061.303
100%	€	13.050.000

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Kaag en Braassem bestaat uit de algemene reserve en bedraagt momenteel € 39.468.000 (jaarrekening 2025). Dit bestaat in het geheel uit middelen die de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt gekeken naar de verhouding tussen de financieel gekwantificeerde risico's, de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde capaciteit die uit de risicosimulatie volgt, wordt vergeleken met de beschikbare capaciteit. De uitkomst van deze vergelijking vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 39.468.000}{€ 5.350.526} = 7,4$$

De onderstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio. Met een ratio van 7,4 valt de ratio van gemeente Kaag en Braassem in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Structurele risico's en nieuwe ontwikkelingen

Zoals hierboven beschreven reserveert de gemeente niet voor risico's waarvan de effecten zich pas op de (middel)lange termijn kunnen voordoen. Tegelijkertijd komen er ontwikkelingen op de gemeente af, met mogelijk financiële gevolgen, die vooralsnog geen plek hebben in de (meerjaren)begroting. Sommige ontwikkelingen vormen risico's die lastig te beheersen zijn, terwijl andere ontwikkelingen beleidskeuzes zijn. Voor al deze ontwikkelingen moeten nog besluiten worden genomen over de wijze van beheersing, inclusief een doorrekening van de mogelijke (financiële) gevolgen voor de meerjarenbegroting. De meest prominente ontwikkelingen die op dit moment bekend zijn, worden hieronder weergegeven.

Ontwikkeling	Toelichting
Sportpad	De ontwikkeling van het Sportpad is in uitvoering. De financiële gevolgen worden momenteel inzichtelijk gemaakt en dienen nog een plek te krijgen binnen de (meerjaren)begroting.
Onzekerheden gemeentefonds	Het "ravijnjaar" is verschoven naar 2028, maar de financiële onzekerheden voor gemeenten blijven bestaan. De toekomstige ontwikkeling van het gemeentefonds en de structurele vergoeding van

	gemeentelijke taken zijn nog onvoldoende voorspelbaar. Hierdoor bestaat het risico dat de inkomsten vanaf 2028 achterblijven bij de uitgavenontwikkeling, hetgeen druk kan zetten op de structurele begrotingsruimte en de realisatie van beleidsdoelstellingen.
Ontwikkelingen in onderwijshuisvesting	In het najaar van 2025 is het Integraal Huisvestingsplan vastgesteld. Hierin is ook een financiële doorkijk gemaakt. Kineo en kindcentrum (KC) Woubrugge zijn de eerste KC's uit dit plan en de bouw is in de begroting gedekt. Voor de komende jaren ligt er nog de uitdaging om financiële dekking te vinden voor bouwen/uitbreiding van meerdere KC's: de Lei, Onelplein, Kaskade/IKC de Veen en de Kinderbrug. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet opgenomen in de (meerjaren)begroting.
Gemeentelijke huisvesting	Het huidige gemeentehuis kan niet meer voldoen aan de wettelijke eisen op het gebied van duurzaamheid die de gemeente – zeker vanuit haar voorbeeldrol – moet realiseren. Verder zijn er ook vanuit goed werkgeverschap, veilig en gezond werken de nodige problemen. Dit betekent ook dat er grote uitdagingen liggen op het gebied van dagelijks en groot onderhoud vanuit het MJOP. Na grondig onderzoek is in 2025 gekozen voor een sober en doelmatige renovatie op de locatie van de oudbouw op de locatie Westeinde. In 2026 is gewerkt aan de uitwerking in een programma van uitgangspunten dat zich vooral richt op het gemeentehuis als werkplek. Komende tijd zal ook de invulling als dienstverlener, huis van de raad en huis van de gemeente invulling moeten krijgen met betrokkenheid van de markt, bedrijven en inwoners. Vanuit de opdracht van het Koersdocument zullen keuzes worden gemaakt.
Digitale transitie	De snelle technologische ontwikkelingen en toenemende wettelijke eisen op het gebied van digitalisering en informatiebeveiliging vergroten de investeringsbehoefte van de organisatie. Investerings in onder meer AI, datagedreven werken, digitale dienstverlening, SaaS-oplossingen, cybersecurity en de implementatie van NIS2 zijn noodzakelijk om toekomstbestendig te blijven opereren. Omdat in de (meerjaren)begroting slechts beperkt rekening is gehouden met deze ontwikkelingen, bestaat het risico dat extra financiële middelen moeten worden vrijgemaakt. Dit kan leiden tot budgetoverschrijdingen of verdringing van andere beleidsprioriteiten.
Netcongestie	De beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet vormt een risico voor de realisatie van gemeentelijke ambities op het gebied van woningbouw, economische ontwikkeling en energietransitie. Nieuwe ontwikkelingen kunnen vertraging oplopen wanneer onvoldoende netcapaciteit beschikbaar is voor nieuwe of zwaardere aansluitingen. Dit kan leiden tot langere doorlooptijden van projecten, hogere kosten en het uitstellen van beleidsdoelstellingen. Omdat de gemeente beperkt invloed heeft op de uitbreiding van het netwerk, blijft zij afhankelijk van de investeringen en planning van de netbeheerder.
Omgevingswet	Op grond van de Omgevingswet dient de gemeente uiterlijk per 1 januari 2032 te beschikken over één omgevingsplan voor het gehele grondgebied. Hiervoor moeten de huidige bestemmingsplannen, relevante verordeningen en andere regels voor de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd in één samenhangend omgevingsplan. De uitvoering van deze wettelijke verplichting vraagt aanzienlijke inzet van capaciteit, specialistische kennis, juridische ondersteuning en ICT-voorzieningen. Omdat deze expertise slechts gedeeltelijk binnen de organisatie aanwezig is, bestaat het risico op hogere externe kosten, capaciteitsknelpunten en vertraging in de uitvoering.
Personele capaciteit	Uit externe onderzoeken blijkt dat de personele bezetting binnen delen van de organisatie, met name bij Burgerzaken en het Klantcontactcentrum, kwetsbaar is. Hierdoor bestaat het risico dat werkzaamheden niet tijdig kunnen worden uitgevoerd, wat kan leiden tot langere doorlooptijden, druk op de kwaliteit van de dienstverlening en een grotere afhankelijkheid van individuele medewerkers. Daarnaast kunnen keuzes nodig zijn in de prioritering van werkzaamheden, waardoor projecten, beleidsontwikkeling en andere ambities vertraging oplopen. Ook kan extra inhuur noodzakelijk zijn, hetgeen leidt tot hogere kosten.

Conclusie

De gemeente heeft ruim voldoende "vet op het bot" om de korte termijn risico's op te kunnenvangen. Om ook op de (midden)lange termijn financieel gezond te blijven, is het belangrijk om regelmatig het gesprek te voeren over de ontwikkelingen die op de gemeente afkomen inclusief het inzichtelijk maken van de financiële gevolgen voor de meerjarenbegroting.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen maken een vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Begroting jaar 2027							
Kengetallen:		2025	2026	2027	2028	2029	2030
netto schuldquote		58%	121%	150%	159%	163%	170%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		49%	111%	140%	150%	154%	161%
solvabiliteitsratio		38%	28%	24%	22%	20%	19%
structurele exploitatieruimte		5%	0%	0%	-3%	-3%	-2%
grondexploitatie		0%	0%	0%	0%	0%	1%
belastingcapaciteit		101%	100%	105%	105%	105%	105%

Elk kengetal kent een signaalwaarde en wordt hierna toegelicht. Met groen wordt aangegeven dat we aan de zeer veilige kant van de signaalwaarde zitten, grijs staat voor veilig/neutraal, en rood staat voor risicovol.

1. Netto Schuldquote	
In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.	

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
netto schuldquote	58%	121%	150%	159%	163%	170%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

De schuldquote verslechtert fors. Dit wordt primair ingegeven door het grote volume van investeringen in met name onderwijshuisvesting en sport, die door uw raad zijn geaccordeerd. In eerdere raadsessies is inzichtelijk gemaakt dat het voorgenomen investeringsvolume de komende jaren een veelvoud is van het historisch gemiddelde. Wij gaan fors meer lenen voor de investeringen. Budgettair heeft dit geen effect, omdat wij reeds enkele jaren de beoogde rente en afschrijving van potentiële nieuwe grote investeringen, als stelposten, meerjarig ramen in de begroting.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijvoorbeeld aan sportverenigingen, personeelshypotheken). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto Schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen						
In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.						

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	49%	111%	140%	150%	154%	161%

Inzicht

De effectieve schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die zijn doorgeleend aan derden, en het geld dat is geïnvesteerd in nog te leveren bouwgrond, is geëlimineerd. De voor alle verstrekte leningen gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld dan de netto schuldquote. Maar ook hier is nog steeds het effect te zien van onze forse investeringsambities.

3. Solvabiliteitsratio						
In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.						

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
solvabiliteitsratio	38%	28%	24%	22%	20%	19%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

Waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Ook de solvabiliteit daalt fors. Dit hangt samen met de eerdergenoemde investeringsambities. Door de leningen gaat ons balanstotaal omhoog, en maakt het eigen vermogen daar dus een kleiner deel van uit. Daarbij kan het surplus van de algemene reserve (is het deel van de algemene reserve dat niet nodig is voor het afdekken van risico's) voor maximaal 10% ingezet worden voor het dekken van structurele lasten. Ook dit is met uw raad in eerdere sessies besproken waarbij met behulp van een knoppenmodel inzichtelijk werd gemaakt welke invloed de verschillende investeringsambities hadden op onze solvabiliteit.

4. Structurele exploitatieruimte						
In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.						

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
structurele exploitatieluimte	5%	0%	0%	-3%	-3%	-2%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = 0	neutraal
Begrotingsruimte < 0	meest risicovol

Omdat wij in 2027 een sluitende begroting presenteren, scoort dit kengetal neutraal. Feitelijk kent de begroting dat jaar nog steeds een licht positief saldo. Uw raad heeft ervoor gekozen om dit voordeel als nog nader in te vullen lastenpost op te nemen, de zogenaamde budgettaire ruimte.

Tegelijkertijd zien we dat we in de jaren daarna op structurele basis onvoldoende inkomsten hebben om de structurele lasten te dekken; en daarom voor een structurele financiële opgave staan. Dit vraagt om een goede balans tussen onze ambities en de beschikbare financiële mogelijkheden. We gaan hierover graag samen met uw raad het gesprek aan. Daarbij ligt er een gezamenlijke verantwoordelijkheid om tot passende keuzes te komen en te blijven werken aan een financieel gezonde en toekomstbestendige begroting.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	1%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijs veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkoop. Het risico of dit wel of niet lukt, is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het meerjarenperspectief een gezonde grondpositie heeft. De grondexploitaties worden jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook steeds de risico's bij deze grondexploitaties geactualiseerd. Zie hiervoor paragraaf 7.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
belastingcapaciteit	101%	100%	105%	105%	105%	105%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Bij deze indicator worden de woonlasten voor een huiseigenaar (OZB, riool- en afvalheffing) vergeleken met het landelijk gemiddelde. Een laag percentage suggereert weinig risico omdat er nog ruimte is om de belastingen te verhogen. Wij zitten boven gemiddeld. Daar hoort wel een nuancering bij. Het landelijk gemiddelde waarmee wordt vergeleken, is dat van het laatst bekende gemiddelde 2026 opgenomen in de meicirculaire 2026; dus een jaar ervoor.

Algemeen oordeel

In 2027 kunnen we een sluitende begroting presenteren; met een licht positief saldo. Tegelijkertijd zien we dat we in de jaren daarna voor een structurele financiële opgave staan.

Vanaf 2028 is een structureel begrotingstekort zichtbaar. Het stevige investeringsprogramma en sterk stijgende kosten (vooral voor de zorg), terwijl de inkomsten vanuit het Rijk teruglopen; geeft spanning op de kengetallen als schuldquote, structurele exploitatieruimte en solvabiliteit. Dit vraagt om een goede balans tussen onze ambities en de beschikbare financiële mogelijkheden. We gaan hierover graag samen met uw raad het gesprek aan. Daarbij ligt er een gezamenlijke verantwoordelijkheid om tot passende keuzes te komen en te blijven werken aan een financieel gezonde en toekomstbestendige begroting.

Daarnaast zijn er in deze paragraaf ook structurele risico's en ontwikkelingen benoemd, die nog niet zijn vertaald in deze begroting. Deels is dat omdat de netto omvang van de risico's nog onzeker is, omdat er bijvoorbeeld ook oplossingen en keuzes zijn om de risico's geheel of deels te mitigeren. En sommige ontwikkelingen kunnen ook nog worden geprioriteerd in de tijd. Kortom, in de structurele risico's en ontwikkelingen die niet zijn opgenomen in de meerjarenbegroting, valt er vaak nog iets te kiezen of te prioriteren in de tijd.

3. Kapitaalgoederen

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt geleefd, gewerkt en gerecreëerd. In beleidsvisies en beheerplannen geven we richting aan het meerjarig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering pakken we het beheer en onderhoud zoveel mogelijk integraal op. Onderstaande tabel geeft inzicht in het areaal dat door de gemeente beheerd wordt.

Het beheerareaal

Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR:*)		Riolering:	
Groen**		Kolken (aantal)	9329
- Hagen (omtrek in m ¹)	21.391		
- Gras/Gazon (m ²)	229.621		
- Gras/Berm (m ²)	357.294		
- Gras/Bloemrijk (m ²)	199.273		
- Cultureel beplanting (m ²)	139.112		
- Natuurlijke beplanting (m ²)	150.660		
Bomen (aantal)	10.511	Vrij verval riool (km)	183
Water (m²)	177.904	Drukriool (incl. persleiding) (km)	141
		Gemalen (aantal)	106
Beschoeiing of natuurvriendelijke oever		Pompputten (aantal in beheer)	851
- Beschoeiing (m ¹) (beschoeid, palenrij en damwand.	44.175		
- Natuurvriendelijke oever (m ¹) (NVO, onderwaterbeschoeiing)	4.898		
Straatmeubilair (aantal)	2.612 (totaal)	Verharding:	
- Prullenbakken (Afvalbakken, containers, blikvanger en hondenpoepbak)	639	Elementen (m ²)	770.019
- Banken	415	Asfalt(m ²)	672.858
- Overig	1.558	Beton (m ²)	9.587
		Halfverharding (m ²)	17.493
Speeltoestellen (aantal)	482	Verkeersborden (aantal)	5812
Lichtmasten (aantal)	5.500		
Kunstwerken (aantal):			
Aanleginrichting (Remmingswerk)	7		
Aanleginrichting (Pont)	4		
Steiger	28		
Bruggen (beweegbaar)	11		
Bruggen (vast)	161		
Damconstructies	8		

Grondkeringen	27		
Keermuur	4		
Schutsluis	1		
Trappen	4		
Voetgangerstunnel RV	1		
Viaduct RV	1		
Waterreguleringswerken	2		
Duikers	399		

* Eenheden zijn afgeleid van het IBOR en geactualiseerd op basis van de areaalvlakken in het beheerprogramma Geovisia.

** Overname van de Oudelandsedijk/Plasdijk zorgt voor een toename van het (groen)areaal

Gebouwen:	Stuks
Gebouwen waarvan:	34
- Groep 1 (vaste voorraad)	15
- Groep 2 (beheer door sportbedrijf)	3
- Groep 3 (losse voorraad)	7
- Groep 4 (reeds uitgefaseerde voorraad)	8

Eind 2024 is het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) door de gemeenteraad vastgesteld voor de periode 2025-2029. Doel van het IBOR is om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te beheren, afgestemd op de behoefte van de (deelgebieden binnen de) gemeente binnen daarbij passend budget. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen, zoals civiele kunstwerken, riolering en gebouwen, zijn vastgelegd in aparte beheerplannen. Onderstaande tabel geeft de actuele stand van zaken van de diverse beheerplannen weer.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
IBOR	Q4 2024	2029	Ja	Nee
Watertakenplan	Q4 2023	2027	Ja	Nee
Gebouwen	Q4 2019	2024	Ja	Nee
Civiele kunstwerken	2025	2029	Ja	Nee

Kwaliteit

Beheercategorie - Beheergroep	Centra	Woongebieden	Fietspaden	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Buitengebied
▷ GROEN	< B >	< B >	< B >	< C >	< B >	< C >
▷ VERHARDING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< C >
▷ WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< B >	< C >
▷ MEUBILAIR	< A >	< A >	< B >	< C >	< B >	< B >
▷ OPENBARE VERLICHTING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ RECREATIE	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >

In bovenstaande figuur zijn de door de gemeenteraad vastgestelde beeld kwaliteitsniveaus weergegeven waarmee de openbare ruimte in de verschillende deelgebieden wordt onderhouden. Aan de kwaliteitsniveaus zijn normbedragen en te onderhouden arealen gekoppeld, op basis waarvan het totaal benodigde beheerbudget is vastgesteld en toegekend. Hierbij is A een hoge beeldkwaliteit aflopend naar D met een lage of onvoldoende beeldkwaliteit.

Het is belangrijk om op te merken dat beeldkwaliteit en technische kwaliteit twee verschillende dingen zijn. Beeldkwaliteit C houdt bijvoorbeeld in dat de technische kwaliteit van de weg al fors verminderd is. In het nieuwe IBOR dat eind 2024 is vastgesteld is de nadruk meer komen te liggen op de technische kwaliteit van onze wegen en daarbij horende KPI's.

Riolering

Aan het einde van 2023 is het nieuwe Watertakenplan 2024-2027 (WTP) vastgesteld, dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vervangt. Dit nieuwe plan verschuift de focus naar een bredere aanpak van waterbeheer, waarin niet alleen aandacht wordt besteed aan de afvoer van riool- en regenwater, maar ook aan het beheer van oppervlakte- en grondwater. Deze bredere aanpak is noodzakelijk gezien de toenemende uitdagingen door klimaatverandering, die vaak om een integrale oplossing vragen.

Civiele Kunstwerken

De civiele kunstwerken binnen de gemeente Kaag en Braassem, waaronder bruggen, viaducten, duikers, kademuurs, sluizen en veerstoepen vormen een essentieel onderdeel van de openbare infrastructuur. Gezien de waterrijke omgeving beschikt de gemeente over een aanzienlijk aantal van deze objecten, die bijdragen aan bereikbaarheid, veiligheid en waterbeheer.

In 2025 is het nieuwe beheerplan voor de periode 2025-2029 voorgelegd aan het college en de gemeenteraad, en dit jaar officieel vastgesteld. Dit plan bouwt voort op de bestaande strategieën en richt zich op verdere optimalisatie van het onderhoudsproces, met nadruk op kostenefficiëntie, duurzaamheid en toekomstbestendigheid.

Openbaar groen en water

Binnen Kaag en Braassem bestaat het groenareaal uit elementen zoals bomen, hagen, grasachtige, culturele en natuurlijke beplanting. Daarnaast onderhoudt de gemeente ook oevers, beschoeiingen en sloten. De gewenste kwaliteit van het groen en uitgangspunten voor inrichting, beheer en organisatie zijn eind 2025 vastgelegd in een groenplan. Hiermee concretiseren we hoe we invulling geven aan het groenbeheer en de groeninrichting voor de komende jaren. Ook zijn kansen in kaart gebracht voor het bevorderen van de biodiversiteit en het nemen van klimaatadaptieve maatregelen.

Wegen (asfalt, elementen, beton en half verharding)

In 2025 is de twee jaarlijkse weginspectie opnieuw uitgevoerd. Deze dient als basis voor het inplannen en uitvoeren van het onderhoud in 2025 en 2026. Hiermee wordt het behouden van de kwaliteit van de verharding geborgd en het risico op kapitaalvernietiging en schadeaansprakelijkheid verkleint.

Daarnaast blijft het “ontstenen” van onze buitenruimte een speerpunt. Waarmee we het wegen areaal verkleinen en het groen areaal vergroten. In 2027 wordt een nieuwe weginspectie gepland waarop het onderhoud voor de komende twee jaar weer wordt ingepland.

Gebouwen

De gemeente Kaag en Braassem heeft gebouwen in beheer en eigendom. Deze gebouwen vervullen hoofdzakelijk maatschappelijke functies, zoals het gemeentehuis, de gemeentewerf, kinderdagverblijven, sportaccommodaties, brandweerkazernes en kerktorens. Als eigenaar is de gemeente verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de gebouwen. Om aan deze verplichting te voldoen wordt een MJOP opgesteld. Een MJOP geeft een planning voor benodigde werkzaamheden en financiële prognose, hierdoor maken we inzichtelijk welk groot onderhoud in de komende jaren moet plaatsvinden en tegen welke kosten. De laatste actualisatie heeft in 2025 plaatsgevonden.

Financieel

In onderstaande tabellen wordt inzichtelijk gemaakt hoe de financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting. Dit betreft de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte, de kunstwerken, riolering en voor gebouwen (exclusief personeel, kapitaallasten en energielasten).

			Bedragen * € 1.000	
Vertaling financiële consequenties onderhoud in de begroting	2027	2028	2029	2030
Onderhoud				
Groen	1.108	1.108	1.108	1.108
Verharding	2.123	2.119	2.087	2.087
Verharding (leges en vergoedingen)	-610	-610	-610	-610
Water	523	523	523	523
Openbare Verlichting	585	585	585	585
Kunstwerken	774	774	775	775
Riolering	1.428	1.428	1.428	1.428
Gebouwen	368	368	368	368
Totaal budgetten onderhoud	6.298	6.294	6.264	6.264

Hierna zijn de reguliere kredieten opgenomen. Een aantal kredieten zijn nog niet vrijgegeven. Voor deze investeringen zijn wel stelposten opgenomen in de begroting voor de budgettaire consequenties. Maar voor elke ontwikkeling zal uw raad nog een separaat kredietvoorstel worden voorgelegd.

			Bedragen * € 1.000	
Vertaling financiële kredieten IBOR in de begroting	2027	2028	2029	2030
Kredieten				
Kunstwerken	11	23	760	826
Watertakenplan	3.550	3.550	3.550	3.550
Verharding (IBOR)	1.751	1.751	1.751	1.751
<i>Nog niet vrijgegeven deel (*)</i>				
<i>Verkeersveiligheid & IBOR (CUP 2.0)</i>	1.863			
Totaal kredieten IBOR in de begroting	7.175	5.324	6.061	6.127

Om tot een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen te komen vindt continue afstemming tussen alle beheeronderdelen plaats. Op deze manier wordt (financieel) voordeel gehaald door middel van werk met werk maken.

4. Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 20 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 16). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

Renterisicobeheer

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire Programmabegroting. Voor 2027 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 8,3 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2027 € 19,5 miljoen. In 2027 zal voor € 16 miljoen worden afgelost en er zijn geen leningen waarvan de rente wordt herzien; waardoor de renterisiconorm niet zal worden overschreden.

Op basis van deze meerjarenbegroting is de verwachting dat we de renterisiconorm de komende jaren niet zullen gaan overschrijden.

bedrag x € 1.000					
Renterisico(norm) op vaste schuld	2026	2027	2028	2029	2030
renterisico op vaste schuld					
(1a) renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0	0
(1b) renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0	0
(1) netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
(2) betaalde aflossingen	14.063	15.960	12.716	10.637	5.149
(3) renterisico op vaste schuld (1+2)	14.063	15.960	12.716	10.637	5.149
renterisiconorm					
(4a) begrotingsomvang	97.318	97.576	98.392	99.378	100.049
(4b) het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
(4) renterisiconorm (4ax4b)	19.464	19.515	19.678	19.876	20.010
(5a) ruimte onder renterisiconorm (4>3)	5.400	3.555	6.962	9.238	14.860
(5b) overschrijding renterisiconorm (3>4)					

Rentevisie

De rentevisie van de gemeente is gebaseerd op de actuele rente van de BNG op basis van een 10-jaars fixed lening, peildatum 1 augustus bij het opstellen van de begroting (cf treasurystatuut). Voor de nieuwe leningen en herfinancieringen in de meerjarenraming hanteren we 3,78%, op basis van een 10-jaars fixed lening, peildatum 1 augustus 2026 (was 3,40%; 2025).

Korte termijn ontwikkelingen

Na een periode van stabiliteit in het begin van het jaar; heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de depositorente dit jaar verhoogd. Daarbij blijft de renteontwikkeling onzeker. De oplopende geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en de daarmee samenhangende stijging van de olieprijsen kunnen de inflatie opnieuw aanwakkeren. Hierdoor kan de ECB besluiten het rentebeleid opnieuw aan te passen. Op de Europese kapitaalmarkt zijn de rentes gestegen. Beleggers houden rekening met het risico dat de inflatie langer hoog blijft en dat de ECB het restrictieve rentebeleid daarom langer moet voortzetten. Daarnaast leiden hogere overheidsschulden en begrotingstekorten ertoe dat beleggers een hogere vergoeding eisen.

Kredietrisicobeheer

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het Rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het Rijk mag houden. De ondergrens van het drempelbedrag is verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 2,0 miljoen in 2027. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (ESTER/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). Bij de berekening van de financieringsbaten is met deze verwachtingen rekening gehouden.

Verstrekte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekkt aan woningcorporaties, verenigingen/stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstrekt). Eind 2027 is de verwachting dat er aan (door)verstrekte leningen een boekwaarde is van € 5,6 miljoen.

Aan Eendracht Maakt Macht'21 (EMM) is in 2026 een tijdelijke renteloze lening verstrekt van € 1,1 miljoen; en daarnaast is voorzien dat EMM op een later moment een SVn maatschappelijke vastgoedlening aangaat van maximaal 0,5 miljoen ten behoeve van het project Sportpad.

Verder is een converteerbare obligatielening aan Alliander beschikbaar gesteld van € 2,7 miljoen.

Verstrekte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat begin 2026 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,2 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheekleningen op woningen van inwoners ad € 0,1 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstrekte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheekleningen op woningen voor andere garantstellingen stellen we ons terughoudend op).

Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan de twee in de gemeente werkzame corporaties Stichting Woondiensten Aarwoude en Stichting WYwonen; ten bedrage van € 53,1 miljoen, waarbij de gemeente samen met het Rijk in de achtervang staat.

Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken. In verband met de veranderde werkwijze van de achtervang heeft de WSW in 2021 een nieuwe achtervangovereenkomst gesloten met alle gemeenten; waarbij alle contracten per die datum gelijk zijn getrokken. Hierbij worden de nieuwe leningen via een verdeelsleutel toegewezen aan de gemeenten waar de corporatie werkzaam is. Voorheen werd een lening één op één gekoppeld aan een gemeente.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden.

Gemeentefinanciering

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (lv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in het uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het geprognosticeerde EMU-saldo over boekjaar 2027 € 32,9 miljoen (negatief). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en doordat in 2027 grote investeringen zijn gepland (met name op het gebied van nieuwbouw KINEO, inrichting openbare ruimte Sportpad, IKC de Wereldwijde Woubrugge, IBOR, Watertakenplan, en bouwgrondexploitaties), is de verwachting dat de gemeente dan een tekort zal hebben (meer zal uitgeven dan ontvangen). Op dit moment zijn er geen consequenties.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de Programmabegroting en investeringsplannen het uitgangspunt. Op basis van ervaringscijfers, inschatting van de (periodieke) uitgaven en ontvangsten en de mutaties in de leningenportefeuille voorzien wij per ultimo 2027 een licht financieringstekort van € 0,5 miljoen (exclusief resultaat). Dit tekort kunnen we operationeel opvangen, bijvoorbeeld via een korte lening (kasgeld) of er zal tijdelijk gebruik worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG (binnen de kaders van de kasgeldlimiet).

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille:

bedrag x € 1.000

Mutaties in de leningenportefeuille	2026	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	64.609	111.055	146.786	149.819	156.182
(her)financiering	60.510	51.690	15.750	17.000	14.000
Reguliere aflossingen	14.063	15.960	12.716	10.637	5.149
Vervroegde aflossingen	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	111.055	146.786	149.819	156.182	165.032
Gemiddeld rentepercentage	3,17%	3,45%	3,53%	3,62%	3,66%

Gemeente Kaag en Braassem past het principe van totaalfinanciering toe. Dat wil zeggen dat de aangetrokken leningen niet één op één gekoppeld zijn aan de investeringsprojecten of verstrekte leningen; maar dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten.

Om een financieringstekort op te kunnen vangen is de verwachting dat in verband met herfinanciering van de in het verleden aangegane leningen voor onroerendgoedtransacties en financiering van geplande projecten/investeringen/kapitaalverstrekking (met name op het gebied van nieuwbouw KINEO, inrichting openbare ruimte Sportpad, IKC de Wereldweide Woubrugge, IBOR, Watertakenplan, bouwgrondexploitaties, reconstructie wegen Vriezekaap Leimuiden en inleg eigen vermogen VOF Braassemerland), langlopende leningen zullen worden aangetrokken van respectievelijk € 61 miljoen, € 52 miljoen, € 16 miljoen, € 17 miljoen en € 14 miljoen. Daarnaast is de verwachting dat in de periode 2026-2030 kortlopende leningen zullen worden aangetrokken of tijdelijk gebruik zal worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG voor bedragen van maximaal € 5 miljoen (binnen de kaders van de kasgeldlimiet) om een tijdelijk financieringstekort op te kunnen vangen.

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

Rentetoerekening en renteresultaat

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 2,68%); waarbij het bij de begroting voorgecalculeerde renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond.

Het renteomslagpercentage in 2027 zal naar verwachting 2,5% zijn en ligt lager dan de kapitaalmarktrente, omdat het wordt bepaald op basis van het saldo van de rentelasten en rentebaten van de gemeente; en mede afhankelijk is van de samenstelling en ontwikkeling van de investeringsportefeuille.

De verwachting is dat de toe te rekenen rente geleidelijk zal oplopen doordat een hogere kapitaalmarktrente bij nieuwe en te herfinancieren leningen geleidelijk doorwerkt in de financieringslasten.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Renteschema 2027					
De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 4.404.916	
De externe rentebaten (idem)		-/-		€ 563.007	
Saldo rentelasten en rentebaten				€ 3.841.909	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 137.631			
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 385.167			
			-/-	-€ 247.536	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€ 4.089.445	
Rente over eigen vermogen				€ 0	
Rente over voorzieningen				€ 298.477	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				€ 4.387.922	2,68%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 4.094.606	2,50%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury				€ 293.316	0,18%

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners en van beleids- en bestuurlijke processen, als ook de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoering onderdelen toe die in 2027, naast de reguliere werkzaamheden, extra inspanningen leveren om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

Organisatie en overhead

Onze ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren steeds meer toegegroeid (en zal dat de komende jaren blijven doen) naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern, met daaromheen een flexibele schil. Deze flexibele schil wordt afhankelijk van de vraag geactiveerd.

De begroting 2027 komt uit op 192,78 fte inclusief 3 fte griffie. Dit is omgerekend 6,5 fte per 1000 inwoners. Gemeenten van vergelijkbare grootte (20.000 - 50.000 inwoners) zitten gemiddeld op 7,9 fte per 1000 inwoners (bron personeelsmonitor, peiljaar 2025).

Zoals bij Dienstverlening onderdeel Organisatie / bedrijfsvoering is aangegeven valt of staat een goed functionerende organisatie met ons “menselijk kapitaal”. In 2027 richten wij ons op het opzetten van een arbeidsmarktstrategie, behoud van medewerkers, de intentie om te blijven investeringen in ontwikkeling van medewerkers en de implementatie van strategische personeelsplanning.

Dit doen wij met het gegeven dat de situatie op de arbeidsmarkt niet is gewijzigd. Er is nog steeds sprake van krapte op de arbeidsmarkt en de verwachting blijft dat die de komende jaren alleen maar verder zal toenemen. In het algemeen slagen wij er nog steeds goed in vacatures in te vullen. Voor een aantal functiegebieden zijn de vacatures moeilijker in te vullen. Als een vacature te lang open blijft staan, is externe inhuur hard nodig om continuïteit te waarborgen. Uitgangspunt blijft, zowel vanuit financieel oogpunt als ook voor de borging van kennis, in te zetten op het werven van nieuwe gekwalificeerde medewerkers. In een enkel geval wordt een functie bewust extern ingevuld, zoals de functie van planeconoom. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van (tijdelijke) projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. Voor inhuur is de wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (wet DBA) ons uitgangspunt.

In de afdeling Dienstverlening zijn alle taken met betrekking tot de bedrijfsvoering ondergebracht. Het merendeel wordt tot de overhead gerekend. Overhead is het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij zijn BBV-regels en de uitgangspunten van de Notitie Overhead van de BBV toegepast. Onze overhead is voor 2027 geraamd op € 12,9 miljoen (bron kostenverdeelstaat 2027). Uitgedrukt in een percentage van de totale geraamde lasten, zijnde € 100,3 miljoen bedraagt dit percentage 12,93%.

ICT en informatiebeheer

De voortdurende ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie (ICT) heeft een grote invloed op de manier waarop inwoners, ondernemers, instellingen en overheden functioneren en met elkaar communiceren. Deze technologische ontwikkelingen bieden kansen om de dienstverlening,

bedrijfsvoering en beleidsvorming verder te verbeteren. Tegelijkertijd brengen de voortgaande digitalisering, de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) en de toenemende afhankelijkheid van data en digitale infrastructuren nieuwe vraagstukken en verantwoordelijkheden met zich mee. Om deze kansen te benutten en risico's beheersbaar te houden, is een strategische en toekomstgerichte benadering van informatievoorziening, digitalisering en AI noodzakelijk.

Vanaf 2026 werkt de gemeente Kaag en Braassem als regiogemeente samen met de gemeente Alphen aan den Rijn als Centrumgemeente op basis van een Centrumregeling. We werken al veel langer samen met de gemeente Alphen aan den Rijn. De gemeenten staan voor de opgave om technologische ontwikkelingen op een verantwoorde en doelgerichte wijze te integreren in de dienstverlening en bedrijfsvoering. Dit vraagt om gerichte investeringen in de digitale infrastructuur, de ontwikkeling van digitale vaardigheden van medewerkers en het bevorderen van digitale toegankelijkheid en inclusie voor alle inwoners. Tegelijkertijd blijft aandacht voor informatiebeveiliging, cybersecurity en de bescherming van persoonsgegevens essentieel. Hiermee wordt niet alleen voldaan aan wet- en regelgeving, maar wordt tevens het vertrouwen van inwoners en partners in de gemeentelijke dienstverlening versterkt.

Om onze rol als opdrachtgever binnen de Centrumregeling goed in te vullen breiden we de eigen IV/ICT-regiefunctie uit met 2,0 fte. Het gaat om een strategisch informatiemanager en een functie met informatiebeveiliging en continuïteit als zwaartepunt. Hiermee toetsen we de prestaties en de kosten van de samenwerking met Alphen aan den Rijn. Ook voeren we het strategisch gesprek met de centrumgemeente. Daarnaast beleggen we niet-overdraagbare wettelijke taken uit de Cyberbeveiligingswet en de ENSIA-verantwoording. Voor 2027 zijn de 2,0 fte in de begroting opgenomen. Vanaf 2028 dekken we deze formatie binnen de structurele verhoging van € 1 miljoen voor de Centrumregeling.

De gemeente streeft naar een slimme, veilige en inclusieve digitale omgeving die bijdraagt aan de kwaliteit van dienstverlening, een efficiënte bedrijfsvoering en het welzijn van inwoners, bedrijven en instellingen. Door gerichte investeringen, regionale samenwerking en de toepassing van innovatieve technologieën wordt invulling gegeven aan de digitale transformatie van de organisatie. De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, data en kunstmatige intelligentie volgen elkaar in hoog tempo op. Om hierop adequaat in te spelen, kiest de gemeente voor een aanpak van continue ontwikkeling en verbetering. In 2027 worden hiervoor onder andere de volgende extra inspanningen geleverd:

- ❖ In 2026 is een nieuwe ICT-dienstverlener geselecteerd op het gebied van Informatievoorziening en ICT voor de gehele ICT-infrastructuur. Dit traject loopt door in het eerste kwartaal van 2027.
- ❖ Opruimen en uitfasen netwerkschijven: In 2027 wordt de data op de netwerkschijven opgeschoond en gestructureerd, zodat deze opslagvoorziening kan worden uitgefaseerd en vervangen door een toekomstbestendige oplossing.
- ❖ In 2027 wordt de digitale handtekening verder geïmplementeerd binnen de gemeentelijke processen, ter ondersteuning van een efficiënte, veilige en volledig digitale dienstverlening.
- ❖ De noodzakelijke voorbereidingen worden getroffen voor de overgang van iDEAL naar Wero als nieuwe Europese betaalstandaard.
- ❖ In 2027 worden de ontwikkelingen rondom de Europese Digitale Identiteit (EDI-wallet) gevolgd en worden de noodzakelijke voorbereidingen getroffen om inwoners in de toekomst veilig en gebruiksvriendelijk digitaal zaken te laten doen met de gemeente.
- ❖ Een nieuw subsidievolgstelsel wordt ingekocht en geïmplementeerd.

- ❖ Een nieuwe website en nieuw klantcontactstelsysteem wordt ingekocht en geïmplementeerd.
- ❖ Een nieuw contractmanagementsysteem wordt ingekocht en geïmplementeerd.
- ❖ Het gehele GEO-domein wordt verSaaS.
- ❖ De digitalisering van 267 meter fysiek archief richting ons digitale archief (e-depot) waardoor deze gegevens veilig en 24/7 beschikbaar zijn voor de burger.

Deze ambities zijn afhankelijk van de juiste randvoorwaarden waaronder de toekenning van mensen en middelen.

Privacy en informatiebeveiliging (cybersecurity)

Als gemeente verwerken we dagelijks grote hoeveelheden (gevoelige) persoonsgegevens van inwoners, medewerkers en partners. Een goede inrichting van privacy en informatiebeveiliging is daarom cruciaal: om te voldoen aan wet- en regelgeving zoals de AVG, het vertrouwen van inwoners te behouden, onze dienstverlening te beschermen en digitale dreigingen het hoofd te bieden. Dit vraagt om een structurele en integrale aanpak binnen de hele organisatie.

In 2027 zetten we hierin verdere stappen, met aandacht voor systeemontwikkeling, governance, risicobeheersing en bewustwording. Een belangrijk onderdeel hiervan is de aanschaf en implementatie van een Information Security Management System/Privacy Management System (ISMS/PMS). Dit systeem ondersteunt ons bij het systematisch beheersen van risico's op het gebied van privacy en informatiebeveiliging en geeft inzicht in verwerkingen, risico's en maatregelen. Privacy- en informatiebeveiligingsverantwoordelijken worden actief betrokken bij het beheer en de actualisatie van gegevensverwerkingen.

Ook bewustwording van medewerkers blijft een belangrijk aandachtspunt. De huidige awarenesscampagne wordt voortgezet, waarbij we via bijeenkomsten, ludieke en laagdrempelige acties en andere initiatieven blijvend aandacht vragen voor veilig omgaan met informatie. Daarnaast loopt een verkennend onderzoek naar de aanschaf van een digitaal leerplatform waarmee e-learningen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy kunnen worden aangeboden.

De verdere ontwikkeling van informatiebeveiliging staat mede in het teken van de NIS2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet. Deze wetgeving stelt strengere eisen aan onder meer de zorgplicht, meldplicht, governance en het beheersen van risico's in de keten. De organisatie heeft hier nadrukkelijk aandacht voor en heeft de afgelopen periode al diverse voorbereidingen en maatregelen getroffen. De ontwikkelingen, benodigde maatregelen en de daarvoor benodigde middelen worden continu gevolgd en beoordeeld. Op dit moment wordt niet voorzien dat hiervoor aanvullende budgettaire middelen nodig zijn. Mocht de uitvoering van de maatregelen in de toekomst wel budgettaire gevolgen hebben, dan wordt op dat moment beoordeeld welke middelen hiervoor nodig zijn.

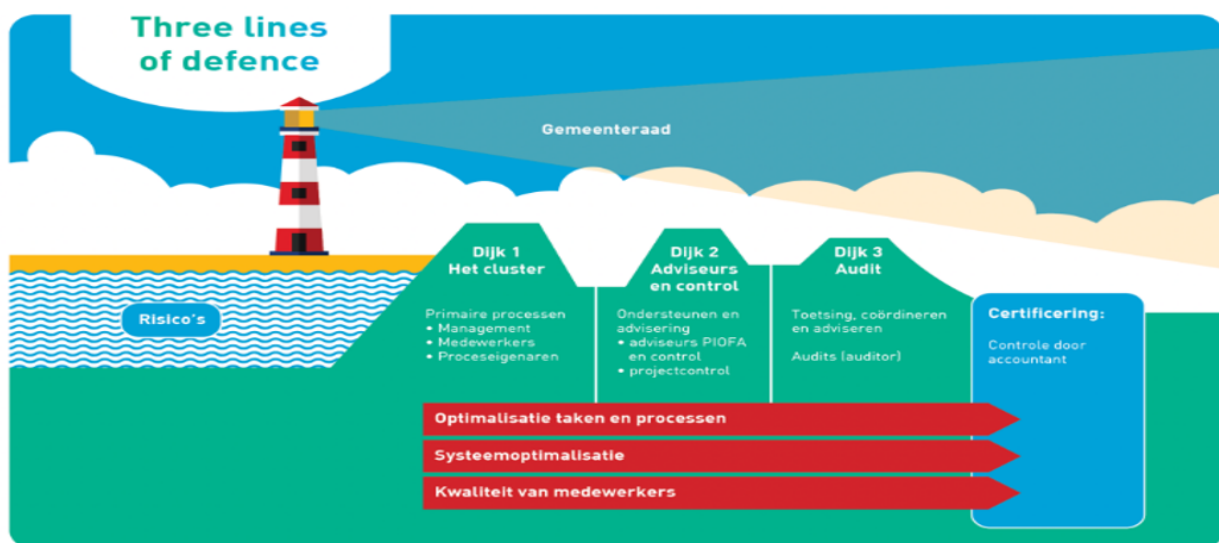
Verbijzonderde interne controle (VIC) en de rechtmatigheidsverantwoording

Concerncontrol ondersteunt het college bij het afleggen van verantwoording over de jaarrekening. Hiervoor voert Concerncontrol jaarlijks onafhankelijke controles uit op de naleving van wet- en regelgeving (rechtmatigheid) en op de juistheid en volledigheid van de financiële administratie (getrouwheid). De uit te voeren werkzaamheden worden ieder jaar vastgelegd in het Jaarplan Concerncontrol, dat tevens een belangrijke basis vormt voor de accountantscontrole.

Gedurende het jaar beoordeelt Concerncontrol de kwaliteit van de interne beheersing en doet waar nodig aanbevelingen voor verbetering. Ook wordt de opvolging van eerdere aanbevelingen van zowel Concerncontrol als de accountant gemonitord. Tot slot stelt Concerncontrol namens het college de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening op.

Operationalisering "3 lijnen model" blijft ook in 2027 aandacht vragen

De gemeente werkt volgens het zogenoemde 3-lijnenmodel voor interne beheersing. Dit model is uitgewerkt in de Visie op Control (2023) en het VIC-masterplan 2024-2027.

Uitgangspunt is dat beheersmaatregelen zoveel mogelijk binnen de reguliere werkzaamheden worden uitgevoerd en vastgelegd. De eerste lijn (de afdelingen) is verantwoordelijk voor de uitvoering en de interne controles binnen processen. De tweede lijn ondersteunt hierbij met periodieke kwaliteitscontroles en advisering, bijvoorbeeld vanuit Financiën, HRM en Inkoop. De derde lijn, Concerncontrol, voert vervolgens onafhankelijke controles (VIC) uit op de werking van de interne beheersing.

Gemeente Kaag en Braassem bevindt zich nog in een ontwikkelfase om dit model volledig binnen de organisatie te implementeren. Daardoor voert Concerncontrol momenteel nog werkzaamheden uit die eigenlijk bij de eerste en/of tweede lijn horen. Dit vraagt ook in 2027 nadrukkelijk aandacht. Niet alleen omdat dit niet aansluit bij de huidige beschikbare capaciteit van Concerncontrol, maar ook omdat dit de onafhankelijke toetsende rol onder druk kan zetten. Een effectieve toepassing van het 3-lijnenmodel blijft daarom een belangrijk verbeterpunt voor de organisatie.

Samenwerking accountant

Concerncontrol is een belangrijke partner voor de accountant (PSA), omdat deze bij de controle van de jaarrekening gebruikmaakt van de uitgevoerde interne controlewerkzaamheden (VIC). De afgelopen jaren zijn de financieel kritische processen verder geprofessionaliseerd en is de kwaliteit van de interne controledossiers verbeterd. Hierdoor zijn de verwachtingen van zowel de accountant als de organisatie steeds duidelijker geworden. De komende jaren wordt samen met de accountant onderzocht hoe deze

nog meer kan steunen op de werkzaamheden van Concerncontrol. Dit draagt bij aan een efficiënte en betrouwbare controle van de jaarrekening en blijft ook in 2027 een belangrijk aandachtspunt.

6. Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kaag en Braassem rapporteert over de verbonden partijen op diverse momenten in de P&C cyclus, zoals de jaarrekening, de begroting en de voortgangsmonitor. Beleidsvoornemen is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang grip op verbonden partijen te hebben en is een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema's nodig.

Verbonden partijen Kaag en Braassem

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Omgevingsdienst West-Holland	Oasen NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Cyclus NV
Hecht Hollands Midden	Alliander NV
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	Sportbedrijf Kaag en Braassem B.V.
	GEM Braassemerland VOF
	Greenport Aalsmeer

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

Inzicht in de financiën van de verbonden partijen

De raad beoordeelt alle begrotingen, tussentijdse rapportages en jaarrekeningen van de verbonden partijen. De raad stemt in met deze producten van de verbonden partijen of doet voorstellen voor aanpassingen hierin.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. De risico's zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.

De (advies)processen binnen de gemeentelijke organisatie zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

Ontwikkelingen verbonden partijen 2027

Holland Rijnland

Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Holland Rijnland profileert zich vooral als netwerkpartij van de 13 aangesloten gemeenten die zich sterk maakt voor beleidsmatige- en lobbywerkzaamheden. Denk hierbij aan grote opgaven zoals: grote tekorten op de woningmarkt, de ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld. Samenwerking in het aanpakken van de opgaven is daarom noodzakelijk.

In 2024 is de Regionale Investeringsagenda (RIA) vastgesteld met de veertien prioritaire projecten voor onze regio. Onder meer het verbeteren van de noordelijke ontsluiting van onze regio, met de Leimuiderbrug als knelpunt is daarbij benoemd als prioritair project. Met de Regionale Investeringsagenda brengen we als regio veertien grote projecten steeds een stap verder: van idee, naar onderzoek, naar ontwikkeling, tot uiteindelijk investering. Ook bestaan er diverse Regionale Fondsen binnen de RIA waarmee projecten worden ondersteunt. In de tweede helft van 2026 en eerste helft van 2027 wordt door Holland Rijnland samen met de dertien gemeenten gewerkt aan het Werkplan 2026 – 2030 waarin de prioriteiten en opgaven voor de komende bestuursperiode worden bepaald. Ook de Regionale Investeringsagenda (RIA) en de prioritaire projecten worden in de volgende bestuursperiode opnieuw herijkt. Dit proces zal in 2027 van start gaan.

Daarnaast vervult Holland Rijnland ook diverse faciliterende (soms wettelijke) taken. Denk aan de Regiotaxi, het Regionaal Bureau Leerrecht en op het gebied van wonen worden een aantal diensten in Holland Rijnland verband ingevuld, zoals de contingenten- en urgentieregelingen. Hierdoor kunnen woningzoekenden met een urgentie of spoedzoekers voorrang krijgen op het woningaanbod, deze situaties worden door commissies (van Holland Rijnland) beoordeeld.

Omgevingsdienst West-Holland

De Omgevingsdienst West-Holland is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van en voor twaalf deelnemende gemeenten en de provincie Zuid-Holland. De Omgevingsdienst West-Holland werkt met deskundigheid aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in haar werkgebied. De dienst voert alle wettelijke milieutaken uit voor de gemeente. Daarnaast adviseren ze over milieuaspecten bij ruimtelijke planvorming en vergunningen en is de dienst actief op het brede terrein van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. Hierbij gaat het om onderwerpen zoals gevaarlijke stoffen, bodem- en luchtverontreiniging, geluidhinder, natuur, omgevingsveiligheid en energie- en waterbesparing. In 2027 zet de ODWH deze werkzaamheden voort en gaat ze verder aan de slag met het plan van aanpak Interbestuurlijk Programma (IBP-VTH) om te blijven voldoen aan de kwaliteitseisen van het ministerie. In de begroting 2027 van de ODWH staat een uitgebreide beschrijving van de werkzaamheden in 2027. Deze begroting is inhoudelijk opgebouwd in de volgende onderdelen: Advies, Uitvoering, Handhaving, Juridische vervolgstappen, Projecten en Organisatie.

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)

De Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) is (mede)verantwoordelijk voor het waarborgen van de (fysieke) veiligheid van inwoners, bedrijven en instellingen in de regio. Binnen de VRHM werken brandweer, politie, GHOR en de 18 aangesloten gemeenten intensief samen aan rampenbestrijding en

crisisbeheersing. Daarnaast is er nauwe samenwerking met externe partners zoals waterschappen, Omgevingsdiensten en Defensie.

In het licht van maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende risico's heeft de VRHM het Regionaal Risicoprofiel 2027–2030 opgesteld. Dit document biedt inzicht in de belangrijkste veiligheidsrisico's binnen de regio, waaronder klimaatverandering, energietransitie, demografische verandering, verdichting en maatschappelijke onrust. Op basis van dit risicoprofiel kunnen strategische beleidskeuzes worden gemaakt, waarmee de inzet van gemeenten en regio onderling wordt afgestemd.

De ambities en strategische keuzes voor de komende jaren zijn vastgelegd in het Regionaal Beleidsplan 2024–2027, getiteld 'Focus op veiligheid, vandaag én morgen'. De uitwerking hiervan vindt plaats in het jaarlijkse jaarplan van de VRHM.

Vooruitlopend op het begrotingsjaar 2027 zijn de beleidsmatige en financiële kaders vastgelegd in de Kadernota 2027, die op 26 februari 2026 is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de VRHM. Deze kadernota vormt de basis voor de Programmabegroting 2027, inclusief de meerjarenraming 2028–2030. Na afronding van de zienswijzeprocedure is de (ontwerp-)Programmabegroting op 10 september 2026 definitief vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

De samenleving verandert in hoog tempo en daarmee nemen ook de opgaven voor veiligheidsregio's toe. Nieuwe uitdagingen, zoals de toegenomen geopolitieke spanningen (met gevolgen voor de maatschappelijke weerbaarheid), langdurige opvang van vluchtelingen, crisisnoodopvang voor asielzoekers en pandemieën, leggen extra druk op de organisatie. Deze opgaven worden in nauwe samenwerking met gemeenten opgepakt, maar vergen veel van de beschikbare capaciteit. Hierdoor komt de reguliere uitvoering onder druk te staan. Deze problematiek vraagt blijvende beleidsmatige aandacht en wordt ook op nationaal niveau structureel onder de aandacht gebracht.

Hecht Hollands Midden (voormalig RDOG)

De Regionale Dienst Openbare Gezondheid (Hecht) Hollands Midden beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Achttien gemeenten sturen gezamenlijk Hecht aan en werken samen met andere partijen in de zorg en het sociaal domein. Het takenpakket van Hecht is divers en bestaat uit wettelijke GGD-taken en andere wettelijke en niet-wettelijke taken. Alle taken die gemeenten aan Hecht HM hebben opgedragen, zijn taken waarvoor de colleges van B&W in hun gemeente verantwoordelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, de ambulancezorg, de reizigersadvisering, het Meldpunt Maatschappelijke Zorg, Veilig Thuis, het team Milieuhygiëne en Gezondheid en de spreekuren voor seksuele gezondheid.

In 2024/2025 is Hecht een bezuinigingsronde gestart, waarbij alle gemeenteraden nauw betrokken zijn. Ook in 2027 zal aandacht worden besteed aan het beheersbaar houden/terugbrengen van de kosten. In 2027 gaat Hecht ook verder aan de slag met de implementatie van maatregelen vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland

In 2022 hebben de gemeenten in Holland Rijnland de Gemeenschappelijke Regeling Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland ingericht ten behoeve van het uitvoeren van inkoop van en contractmanagement op jeugdzorg. De taken van deze serviceorganisatie zijn met name contracteren en contractmanagement, verwerking berichtenverkeer, betalingen, data-analyse en monitoring. Vanaf 1 januari 2024 neemt onze gemeente een breder takenpakket af van de SOZ omdat we vanaf dat moment zijn aangesloten bij de regionale contracten. In 2027 sluit ook Alphen aan den Rijn aan voor de gehele regionaal gecontracteerde zorg.

De SOZ staat, samen met de samenwerkende gemeenten binnen Holland Rijnland, al jaren voor de uitdaging om de kosten voor de jeugdzorg terug te brengen en meer voorspelbaar te maken. Hiervoor is in 2024 een regionale bestuurlijke taskforce ingericht die maatregelen heeft voorgesteld voor het realiseren van meer grip op de kosten. In 2027 gaat de SOZ, samen met de gemeenten, in dit kader aan de slag met het werken met beschikkingen en het versterken van regie.

Cyclus

Cyclus is een overheids-NV en verzorgt in opdracht van de gemeente de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Cyclus werkt voor 14 gemeenten en in de Cyclus-regio vindt afstemming plaats, niet alleen voor de inzameling en verwerking van het afval, maar ook voor beleidsmatige aspecten, zoals het bereiken van de landelijke scheidingsdoelstellingen. Cyclus is een belangrijke partner van de gemeente voor het gescheiden inzamelen van het huishoudelijk afval. In 2027 wordt de inzet om te komen tot schone grondstoffen voortgezet. Dit gebeurt onder meer door het uitvoeren van kwaliteitscontroles en gerichte communicatie.

Sportbedrijf Kaag en Braassem

2027 staat voor Sportbedrijf Kaag en Braassem in het teken van de afrondende werkzaamheden rondom KINEO. In de zomer wordt het hele beweeg- en kindcentrum opgeleverd. Hierna volgt een periode van inhuizen en de oplevering van het speelplein en toegangsroutes. Na de zomer start het onderwijs en de opvang in het nieuwe gebouw.

In 2027 wordt daarom ook gewerkt aan een nieuwe exploitatieovereenkomst en een nieuw meerjarenonderhoudsplan voor KINEO. Hierin staan de nieuwe afspraken, bijdragen en onderhoudsplanning opgenomen.

Braassemerland

De gemeente Kaag en Braassem participeert in de vennootschap Braassemerland VOF. De gemeentelijke gronden zijn fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. Deelplannen 1 en 2 “De Akkers” en deelplan 3 “De Poelen” zijn volledig bewoond en aan de gemeente overgedragen. In 2025/26 zijn hier ook diverse herstelwerkzaamheden gerealiseerd. Q3 2026 vindt het laatste herstel in fase 1 & 2 plaats. De verdere realisatie van deelplannen 4 en 5 is opgestart in 2025 en in de zomer van 2026 is het bouwrijp maken van de gronden gestart. Oplevering bouwkavels is gepland in 2027.

De volgende fasen (7 tot en met 11) volgen hierna, waarbij onderzocht wordt of het mogelijk is om deelplan 11 eerder te realiseren. Om fase 7 tot en met 10 te kunnen realiseren zal het Omgevingsplan nog moeten worden aangepast. Ambtelijk wordt dit nog voorbereid.

Greenport Aalsmeer

Stichting Greenport Aalsmeer is een samenwerkingsverband tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheden (gemeenten, provincies en Rijk) op het gebied van (sierteelt)tuinbouw welke op een efficiënte manier met elkaar samenwerken op belangrijke thema's als duurzame gebiedsontwikkeling, circulariteit, onderwijs en arbeid. Samen met de gemeenten Nieuwkoop, Uithoorn, Haarlemmermeer, Amstelveen en Aalsmeer wordt zo gewerkt aan de versterking van de concurrentiepositie binnen deze sector.

Samen met de zes andere Greenports welke Nederland rijk is werken zij samen onder Greenports Nederland aan één landelijke agenda waarbij de eerdergenoemde partijen (lees: overheden en bedrijfsleven) ieder zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt.

De Gemeente Kaag en Braasem werkt intensief samen met Greenport Aalsmeer om zo een duurzame gebiedsontwikkeling te realiseren voor de glastuinbouwgebieden De Baan & Sotaweg en Floraweg/Geestweg:

- Na de door de raad gegeven opdracht in juni 2025 is samen met de Greenport een start gemaakt met het opstellen van zogenoemde spelregels voor het gebied De Baan en de Sotaweg. Deze spelregels moeten ervoor zorgen dat iedere belanghebbende in het gebied weet wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot de mogelijke herinrichting van het tuinbouwgebied, zodat dit kan leiden tot een evenwichtige en duurzame groei van glastuinbouwbedrijven, terwijl tegelijkertijd het woon- en leefklimaat aan de omliggende woningen gewaarborgd blijft. Het doel van deze spelregels is om een gestandaardiseerd kader te bieden voor initiatiefnemers die plannen ontwikkelen voor glastuinbouwprojecten en tegelijkertijd ruimte bieden voor maatwerk op basis van de specifieke kenmerken van elke aanvraag. Momenteel speelt er een casus die goed aansluit bij deze ambitie: het samenvoegen van meerdere kavels tot één kavel om tuinbouwactiviteiten op een toekomstbestendige manier te kunnen exploiteren. Om dit mogelijk te maken, zijn verschillende wensen en eisen besproken tussen de aankopende en verkopende partijen. Dit initiatief is tevens besproken met de provincie, die zich op dit moment nog niet meewerkend opstelt ten aanzien van de plannen.

In afwachting van een definitief standpunt van de provincie is het opstellen van de eerder genoemde spelregels voorlopig on hold gezet. Zodra de provincie een definitief standpunt heeft ingenomen, kan op basis daarvan worden besloten of het verder ontwikkelen van deze spelregels zinvol is, of dat een andere koers moet worden gekozen.

- Het rapport over de toekomstbestendigheid van het tuinbouwgebied Geestweg en Floraweg is door de raad vastgesteld. Uit het rapport blijkt dat het gebied niet geschikt is voor toekomstbestendige tuinbouw. Tijdens de herziening van het omgevingsbeleid heeft de provincie het gebied aangemerkt als maatwerkgebied.

De gemeente is nu, samen met de Greenport, aan zet om een gebiedsvisie voor het gebied te ontwikkelen. Om tot een goede en breed gedragen gebiedsvisie te komen, wordt een klankbordgroep samengesteld met belanghebbenden uit het gebied. Op deze manier kunnen de verschillende belangen en inzichten worden meegenomen bij het opstellen van de visie.

Doelstelling, taken, bestuurlijk belang per verbonden partij

	Holland Rijnland									
Doel/algemeen belang/activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad met gezamenlijk een uitstekende woonregio en een aantal sterke topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van burgers, bedrijven en instellingen te verbeteren. Samen optrekken geeft meerwaarde voor de uitdagingen die te complex zijn voor de individuele gemeente, die gemeentegrensoverschrijdend zijn of waarbij samenwerking tot meer efficiëntie leidt. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking zoals omschreven in het werkprogramma ‘Holland Rijnland 2022-2026’. Hierin bepalen we welke activiteiten we de komende vier jaar samen als Holland Rijnland oppakken waarmee de regio wordt geconfronteerd. Daarnaast zijn in de Regionale Investeringsagenda (RIA) de prioritaire projecten van de regio vastgesteld, met onder meer het knooppunt Leimuiderbrug. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerrecht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht van deze strategische samenwerking.									
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2027, totaal € 422.190									
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit drie leden per deelnemende gemeente, 28 in totaal, met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem er 9 heeft). In het Algemeen Bestuur hebben vanaf oktober 2026 zitting: wethouder Nick van Egmond, raadslid Anja de Rijk en raadslid Marco Elstgeest.									
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2025 <table><thead><tr><th></th><th><u>1-1-2025</u></th><th><u>31-12-2025</u></th></tr></thead><tbody><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 1.031.785</td><td>€ 1.749.793</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 33.409.196</td><td>€ 32.502.647</td></tr></tbody></table> Financieel resultaat 2025: €867.256 voordelig		<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>	Omvang eigen vermogen	€ 1.031.785	€ 1.749.793	Omvang vreemd vermogen	€ 33.409.196	€ 32.502.647
	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 1.031.785	€ 1.749.793								
Omvang vreemd vermogen	€ 33.409.196	€ 32.502.647								

 Veiligheidsregio HOLLANDS MIDDEN Samen sterk voor meer veiligheid!	Veiligheidsregio Hollands Midden										
Doel/algemeen belang/activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden staat voor de (fysieke) veiligheid van burgers, bedrijven en instellingen. In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken brandweer, politie, GHOR en de gemeenten samen aan de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De veiligheidsregio werkt daarnaast nauw samen met diverse partners, zoals waterschappen, milieudiensten en defensie. Iedere organisatie is hierin verantwoordelijk voor zijn eigen taken. Samenwerking vindt plaats op basis van de Wet veiligheidsregio's. In deze wet zijn de taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio omschreven. Kaag en Braassem maakt, samen met 17 andere gemeenten, deel uit van de Veiligheidsregio Hollands-Midden.										
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2026 is € 2.471.333 (Brandweer en crisisbeheersing).										
	Bestuurlijk: De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit een vertegenwoordiging van het Algemeen Bestuur, aangevuld met de voorzitter van de veiligheidsregio. Onze burgemeester Astrid Heijstee-Bolt neemt sinds september 2022 zitting in het Dagelijks Bestuur van de VRHM en heeft als portefeuille multidisciplinaire crisisbeheersing. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering en verdere uitwerking van strategische beslissingen die worden genomen door het Algemeen Bestuur.										
Financiële gegevens	<table> <tr> <th></th><th><u>1-1-2025</u></th><th><u>31-12-2025</u></th></tr> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 9.349.000</td><td>€ 9.926.000</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 76.628.000</td><td>€ 79.141.000</td></tr> </table> Financieel resultaat 2025: € 2.029.000 voordelig.			<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>	Omvang eigen vermogen	€ 9.349.000	€ 9.926.000	Omvang vreemd vermogen	€ 76.628.000	€ 79.141.000
	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>									
Omvang eigen vermogen	€ 9.349.000	€ 9.926.000									
Omvang vreemd vermogen	€ 76.628.000	€ 79.141.000									

	Hecht Hollands Midden (voormalig RDOG)		
Doel/algemeen belang/ activiteit	Hecht Hollands Midden bestaat uit de vier sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV) en het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden. Daarnaast probeert Hecht de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken. De GGD voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van o.a. de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. Het gaat hierbij om wettelijk verplichte taken die door de gemeente belegd zijn bij de GGD (zoals infectieziektebestrijding), wettelijke taken waarbij gemeenten gezamenlijk kiezen om deze onder te brengen bij de GGD (zoals, jeugdgezondheidszorg, Veilig Thuis en Toezicht WMO) en vrijwillige taken die één of meer gemeenten laten uitvoeren door de GGD (zoals: logopedie en voorlichting).		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2027 is € 2.245.000		
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder Moniek van Sandick. Daarnaast neemt zij zitting in BAC PG (bestuursadviescommissie publieke gezondheid) bij Hecht. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van 50 stemmen.		
Financiële gegevens		<u>01-01-2025</u>	<u>31-12-2025</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 258.000	€ 3.733.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 58.822.000	€ 53.858.000
	Financieel resultaat 2025: € 3.489.000 voordelig		

 Omgevingsdienst West-Holland	Omgevingsdienst West-Holland									
Doel/algemeen belang/ activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuvadvisen aan de deelnemende gemeenten in de regio Holland Rijnland en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie, natuur (stikstof) en veiligheid. Tenslotte behandelt de dienst klachten over bedrijven van overlast als gevolg van geluid en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de milieutaken heeft Kaag en Braassem deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.									
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2027 is € 1.435.000									
	Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur bestaat uit 13 leden (inclusief de voorzitter). Wethouder Dolf Kistemaker is voorzitter van het (interim) DB en heeft zitting in het Algemeen Bestuur. Kaag en Braassem heeft 6% van de stemmen.									
Financiële gegevens	Financiële gegevens (o.b.v. jaarrekening 2025): <table><tr><td></td><td><u>01-01-2025</u></td><td><u>31-12-2025</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 1.702.000</td><td>€ 3.691.000</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 13.535.000</td><td>€ 13.059.000</td></tr></table> Financieel resultaat 2025: € 838.000		<u>01-01-2025</u>	<u>31-12-2025</u>	Omvang eigen vermogen	€ 1.702.000	€ 3.691.000	Omvang vreemd vermogen	€ 13.535.000	€ 13.059.000
	<u>01-01-2025</u>	<u>31-12-2025</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 1.702.000	€ 3.691.000								
Omvang vreemd vermogen	€ 13.535.000	€ 13.059.000								

	Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland		
Doel/algemeen belang/activiteit	Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland is ingericht ten behoeve van het uitvoeren van inkoop van en contractmanagement op specialistische jeugdzorg voor de gemeenten binnen Holland Rijnland en vanaf 2024 ook voor onze gemeente. De taken van deze serviceorganisatie zijn met name contracteren en contractmanagement, verwerking berichtenverkeer, betalingen, data-analyse en monitoring.		
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2027 Kaag en Braassem € 256.307		
	Bestuurlijk: Het bestuur van de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland bestaat uit de portefeuillehouders Jeugd in de regio Holland Rijnland. Voor onze gemeente is dat wethouder Moniek van Sandick.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens:	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 423.292	€ 717.492
	Omvang vreemd vermogen	€ 13.833.515	€ 15.916.083
	Financieel resultaat 2025: € 294.200 voordelig		

	BNG	
Doel/algemeen belang/activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bedraagt 100 miljoen aandelen, waarvan de Staat houder is van de helft van alle aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Kaag en Braassem is houder van 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). Dividend 2024, uitgekeerd in 2025: € 305.515 Dividend 2025, uitgekeerd in 2026: € 171.624	
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.	
Financiële gegevens	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 4.777 mln
	Omvang vreemd vermogen	€ 123.173 mln
		€ 4.863 mln
		€ 110.708 mln
	Financieel resultaat 2025: € 172 miljoen voordelig.	

	Oasen										
Doel/algemeen belang/ Activiteit	Oasen is als maatschappelijk bedrijf in publieke handen. De aandeelhouders van Oasen zijn 21 gemeenten in het oosten van Zuid-Holland waar drinkwater aan de inwoners geleverd wordt. Oasen levert jaarlijks bijna 48 miljard liter drinkwater aan 800.000 inwoners. Hiervoor worden zeven zuiveringsstations, acht pompstations en een watertoren gebruikt. Het hoofdkantoor staat in Gouda. De zuiveringsstations, pompstations en winvelden liggen verspreid door het voorzieningsgebied. Het voorzieningsgebied heeft een oppervlakte van 1.115 km ² .										
Belangen	Financieel: Er zijn 748 aandelen geplaatst (gemeente Kaag en Braassem is houder van 26 aandelen). Oasen keert geen dividend uit.										
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.										
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op jaarverslag 2025 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2025</u></td><td><u>31-12-2025</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 136.041 mln.</td><td>€ 149.991 mln.</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 263.326 mln.</td><td>€ 279.788 mln.</td></tr></table> Financieel resultaat 2025: € 13,9 miljoen voordelig.			<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>	Omvang eigen vermogen	€ 136.041 mln.	€ 149.991 mln.	Omvang vreemd vermogen	€ 263.326 mln.	€ 279.788 mln.
	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>									
Omvang eigen vermogen	€ 136.041 mln.	€ 149.991 mln.									
Omvang vreemd vermogen	€ 263.326 mln.	€ 279.788 mln.									

	Cyclus									
Doel/algemeen belang/activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor de deelnemende gemeenten. De gemeente Kaag en Braassem heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de (gescheiden) inzameling van huishoudelijke afvalstoffen binnen het grondgebied van de gemeente.									
Belangen	Financieel: Kaag en Braassem is houder van 10.651 aandelen									
	Bestuurlijk: De burgemeester Astrid Heijstee-Bolt is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lid van het Grondstoffenplatform is wethouder Dolf Kistemaker.									
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op het jaarverslag 2025: <table><tr><td></td><td><u>1-1-2025</u></td><td><u>31-12-2025</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 14.156.000</td><td>€ 19.194.000</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 24.695.000</td><td>€ 28.779.000</td></tr></table> Financieel resultaat 2024: € 2.040.000 voordelig.		<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>	Omvang eigen vermogen	€ 14.156.000	€ 19.194.000	Omvang vreemd vermogen	€ 24.695.000	€ 28.779.000
	<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 14.156.000	€ 19.194.000								
Omvang vreemd vermogen	€ 24.695.000	€ 28.779.000								

	Alliander		
Doel/algemeen belang/ activiteit	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon. Alliander is een netwerkbedrijf dat bestaat uit Liander en Qirion. Het bedrijf verzorgt de distributie van energie in een derde deel van Nederland. Alliander had in 2025 zo'n 10.300 eigen werknemers (in FTE) en 5,9 miljoen klantenaansluitingen. Het beheert ongeveer 97.000 kilometer elektriciteitskabel en 42.000 km gasleiding.		
Belangen	Financieel: Alle aandelen van Alliander zijn direct of indirect in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (45%), Friesland (13%), Noord-Holland (9%) en de gemeente Amsterdam (9%). Verder zijn er bijna 50 gemeenten (minder dan 3%) aandeelhouder, waaronder gemeente Kaag en Braassem. In totaal zijn er circa 80 publieke aandeelhouders. Het dividendbeleid van Alliander voorziet in een uitkering van maximaal 45% van de winst na belastingen, gecorrigeerd voor bijzondere posten. Hierbij wordt sinds 2025 een dividendplafond gehanteerd van € 100 miljoen per jaar. Het dividend 2025 is vastgesteld op het maximale bedrag van€ 100 miljoen. Dit betekent voor de gemeente Kaag en Braassem over 2025 een dividend van € 457.487. In 2021 is er door meerdere aandeelhouders een reverse converteerbare hybride obligatielening verstrekt aan Alliander. De gemeente Kaag en Braassem heeft naar haar aandeel een lening ter grootte van € 2.744.921 verstrekt.		
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2025</u>	<u>31-12-2025</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 6.038 mln	€ 6.203 mln
	Omvang vreemd vermogen	€ 6.918 mln	€ 7.960 mln
	Financieel resultaat 2024: € 289 miljoen voordelig.		

	Sportbedrijf Kaag en Braassem		
Doel/algemeen belang/ activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong/KINEO, Sportzaal Kaskade en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met andere (verbonden partijen) die aan diezelfde doelen werken. Hierin zijn de plannen rondom het Sportpad met nieuwbouwproject KINEO een mooi voorbeeld van deze brede samenwerkingen en het doel om bewegen te integreren in meerdere domeinen. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt sportbedrijf Kaag en Braassem ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie, beweegmixen om mensen in beweging te krijgen en ondersteuning in het Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) traject. Hiermee levert het Sportbedrijf Kaag en Braassem een bijdrage aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie en de Maatschappelijke Agenda.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152		
	De gemeente is 100% aandeelhouder van Sportbedrijf Kaag en Braassem B.V. (hoe het Sportbedrijf staat geregistreerd bij de KVK) en eigenaar van alle - op Kaskade na (eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van Sportbedrijf Kaag en Braassem B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden. Het aandeelhouderschap ligt bij burgemeester Astrid Heijstee-Bolt en het opdrachtgeverschap bij wethouder Nick van Egmond.		
Financiële gegevens		1-1-2025	31-12-2025
	Omvang eigen vermogen	€ 18.152	€ 18.152
	Omvang vreemd vermogen	€ 802.615	€ 528.287
	Financieel resultaat 2025: € 84.241, - (negatief)		

 Gemeente Kaag en Braassem	GEM Braassemerland VOF															
Doel/algemeen belang/activiteit	De VOF (GEM) heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al wat daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.															
Belangen	Financieel: De gemeente heeft in het verleden verschillende stortingen gedaan in de VOF als inbreng van eigen vermogen. Per medio 2026 bedroeg onze deelneming in het eigen vermogen € 6,0 miljoen. De komende jaren zal dit verder toenemen, omdat de uitgaven vooruitlopen op de grondverkoop. De maximale inbreng van eigen vermogen door de vennoten zal dan tijdelijk uitkomen op circa € 12,5 miljoen per vennoot. De grondexploitatie van de VOF heeft een positief resultaat. Dat betekent dat de inzet van eigen vermogen volledig wordt terugverdiend door de verwachte opbrengsten in periode 2026 tot en met het einde van het project). De rente die de VOF vergoed over het ingebrachte eigen vermogen, wordt aangepast. Deze wordt gebaseerd op de BNG fixed 10-jaars geldleningen aan gemeenten +0,5%.															
	Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars). De burgemeester, Mevrouw A. Heijstee – Bolt en de heer E. Faber, partner bij Fakton B.V. te Rotterdam, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat de burgemeester op een later tijdstip ruilt met de nieuwe project wethouder in de vennoot-rol.															
Financiële Gegevens	De financiële gegevens zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025. <table><tr><th></th><th>1 januari 2025</th><th>31 december 2025</th></tr><tr><td>Omvang Eigen vermogen</td><td>€ 10.728.280</td><td>€ 10.687.384</td></tr><tr><td>Omvang Vreemd vermogen</td><td>€ 25.046.342</td><td>€ 28.317.490</td></tr><tr><td>Totaal vermogen</td><td>€ 35.774.622</td><td>€ 39.004.874</td></tr><tr><td>Financieel resultaat 2025</td><td></td><td>€ 40.896 nadelig</td></tr></table>		1 januari 2025	31 december 2025	Omvang Eigen vermogen	€ 10.728.280	€ 10.687.384	Omvang Vreemd vermogen	€ 25.046.342	€ 28.317.490	Totaal vermogen	€ 35.774.622	€ 39.004.874	Financieel resultaat 2025		€ 40.896 nadelig
	1 januari 2025	31 december 2025														
Omvang Eigen vermogen	€ 10.728.280	€ 10.687.384														
Omvang Vreemd vermogen	€ 25.046.342	€ 28.317.490														
Totaal vermogen	€ 35.774.622	€ 39.004.874														
Financieel resultaat 2025		€ 40.896 nadelig														

	Stichting Greenport Aalsmeer											
Doel/algemeen belang/activiteit	Stichting Greenport Aalsmeer is een community waarin ondernemers, overheden, onderzoek- en onderwijsinstellingen vertegenwoordigd zijn. Samen werken ze aan sierteeltvraagstukken die niemand van ons alleen kan oplossen, zoals schaarste op de arbeidsmarkt, het gebrek aan ruimte en de noodzakelijke versnelling van de circulaire economie. Stichting Greenport Aalsmeer bestaat uit een samenwerkingsverband tussen zes gemeenten. Dit zijn, naast Kaag en Braassem, de gemeenten Nieuwkoop, Uithoorn, Haarlemmermeer, Amstelveen en Aalsmeer. Door samen te werken wordt zo gewerkt aan de versterking van de concurrentiepositie binnen deze sector.											
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2027, totaal € 40.000											
	Bestuurlijk: Het bestuur van Stichting Greenport Aalsmeer bestaat uit 6 leden uit verschillende sectoren. Er is onder andere bestuurlijke vertegenwoordiging uit de gemeenten Aalsmeer, Uithoorn en Nieuwkoop. Wethouder Mark Veldhuizen vertegenwoordigt gemeente Kaag en Braassem binnen Stichting Greenport.											
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2024 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2024</u></td><td><u>31-12-2024</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 22.418</td><td>€ 87.242</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 460.892</td><td>€ 729.066</td></tr></table> Financieel resultaat 2024: € 64.824 voordelig				<u>1-1-2024</u>	<u>31-12-2024</u>	Omvang eigen vermogen	€ 22.418	€ 87.242	Omvang vreemd vermogen	€ 460.892	€ 729.066
	<u>1-1-2024</u>	<u>31-12-2024</u>										
Omvang eigen vermogen	€ 22.418	€ 87.242										
Omvang vreemd vermogen	€ 460.892	€ 729.066										

7. Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke Programmabegroting is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van de in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen in het komende begrotingsjaar.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- Ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2026
- Ontwikkeling grondposities in 2026
- Af te sluiten grondcomplexen per 31 december 2026
- Nieuwe grondcomplexen vanaf 1 januari 2027

Deze paragraaf bevat geen kwantitatieve analyse van de projectresultaten. In deze begroting zijn de bij de programmarekening 2026 vastgestelde grondexploitaties (per 1/1/2026) verwerkt. Het grondbeleid is verwoord in de actuele Nota Grondbeleid. De belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- Bij het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen zal het accent meer op inbreiding, herstructurering en revitalisering komen te liggen
- Het grondbeleid is in principe faciliterend (door het aannemen van een motie bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid in september 2020 kan in sommige gevallen sprake zijn van meer actief grondbeleid)
- In specifieke gevallen kan onder voorwaarden worden afgeweken van het faciliterend beleid
- De gemeente bepaalt vooraf op basis van een ontwikkelstrategie op welke wijze een gebiedsontwikkeling tot stand zal komen

Jaarlijks worden de te hanteren grondprijzen door ons college geactualiseerd in de Grondprijzenbrief. Deze brief wordt ter kennisneming aan de raad gezonden.

Naast deze paragraaf is het programma Ruimte en leefomgeving van deze begroting van belang, waarin de gemeente haar ruimtelijke doelstellingen voor 2027 presenteert en waaraan het grondbeleid ondersteuning zal bieden om deze te realiseren.

Projectontwikkelingen

De actuele ruimtelijke projecten worden jaarlijks mede gepresenteerd in een integrale monitor. De actualisatie van de bij de projecten behorende grondexploitaties vindt plaats bij het opstellen van de jaarrekening. Zo sluit het actueel inzicht in projecten aan op het noodzakelijk inzicht in de resultaten van de grondexploitaties en daarmee de stand van de benodigde voorziening en reserve bouwgrondexploitatie. De begroting voor 2027 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2026. Daarnaast zijn actuele ontwikkelingen verwerkt. Bij deze actualisatie is een planning opgenomen van de inkomsten en uitgaven voor onder andere het komende jaar.

Nieuw Wetering Noord

Deelgebied 2 – betreft een CPO ontwikkeling van 16 starterswoningen, waarvan 6 grondgebonden woningen en 10 appartementen. In 2024 zijn de kavels uitgeven en de woningen zijn inmiddels allemaal opgeleverd. In de afgelopen periode is het terrein woonrijp maakt. Daarmee is dit deelgebied volledig afgerond.

Deellocatie 5 omvat de realisatie van 12 grondgebonden sociale huurwoningen.

Voor de ontwikkeling van deel-locatie 5 is een koop- en realisatieovereenkomst gesloten met woningcorporatie WYwonen (voorheen Meerwonen).

Tegen het Omgevingsplan was een beroep aangetekend. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in de uitspraak van 4 maart 2026 bevestigd dat de gemeenteraad van Kaag en Braassem terecht heeft gekozen voor de vaststelling van het gewijzigde Omgevingsplan.

Op 8 juni 2026 heeft de Raad definitief besloten dat gestart kan worden met de bouw van de woningen. De civiele aannemer is inmiddels bekend, vanaf kwartaal 3 in 2026 wordt gestart wordt met het bouwrijp maken. Als alles conform planning verloopt kunnen de woningen in 2027 worden opgeleverd.

Braassemerland (Deelgebied GEM)

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een groot deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Voor dit deelgebied is een gemeentelijke deelgrondexploitatie geopend. Daarnaast is de GEM als deelneming opgenomen in de gemeentelijke administratie. Een toelichting op deze deelneming is in paragraaf zes van deze begroting opgenomen.

Het deelgebied GEM binnen de gemeentelijke grondexploitatie omvat de gemeentelijke plankosten, de boekwaarde van de verworven gronden door de gemeente, enkele civieltechnische werken ten behoeve van het plangebied en de inbreng van de gemeentelijke gronden in de GEM. De gronden binnen dit gebied zullen fasegewijs vanuit de grondexploitatie Braassemerland, deelgebied GEM, overgedragen worden aan de GEM.

In 2025 en 2026 -is de gemeenteraad meerdere malen geïnformeerd over de grondexploitatie van de VOF. Dit heeft geleid tot besluitvorming in de gemeenteraad over het woningbouwprogramma en andere belangrijke uitgangspunten van de gebiedsontwikkeling Braassemerland. Deze besluitvorming heeft consequenties voor de grondexploitatie van de VOF. De hier in deze paragraaf 7 genoemde GREX Braassemerland (gemeentelijke grex) heeft hier expliciet geen betrekking op. Deze gemeentelijke grex bevat uitsluitend gemeentelijke kosten en opbrengsten zoals toegelicht in de voorgaande alinea.

Grietpolder

In 2023 is de grondexploitatie Grietpolder Leimuiden vastgesteld. Deze grondexploitatie omvat de herontwikkeling van drie deelgebieden. Uit deelgebied 1 (locatie Kerklaan) en deelgebied 3 (locatie Polderlaan) worden de bestaande volkstuinten, schaatsvereniging, scoutingclub verplaatst naar deelgebied 2 (locatie Verenigingen). Vervolgens worden op deelgebied 1 en 3 in totaal 220 woningen gerealiseerd, waarvan 30% in sociale huur en 40% in de categorie betaalbare koop.

Voor deze ontwikkeling zijn in 2024 twee samenwerkingsovereenkomsten getekend; één tussen de gemeente en de verenigingen en één tussen de gemeente en de ontwikkelaar. In deze

samenwerkingsovereenkomsten zijn afspraken gemaakt om tot de ontwikkeling van het plan te komen en de definitieve grondtransacties en start van de realisatie. In 2025 is de Kooprealisatieovereenkomst (KRO) met Grietpolder B.V. gesloten. Aansluitend is gestart met de TAM- imro procedure voor het wijzigen van het Omgevingsplan.

Tegen het Omgevingsplan was een beroep aangetekend. Dit houdt in dat de ontwikkelaar geen harde planning kan afgeven. Op dit moment wordt met de betrokkenen gewerkt aan het verweer. Het is nog niet duidelijk wanneer dit dossier behandeld kan worden, maar dat zal naar verwachting pas in 2027 zijn. De ontwikkelaar werkt aan het actualiseren van de planning waarin de vertraging wordt verwerkt. Dit heeft impact op de voortgang van zowel het deelproject wonen als de verenigingen.

Als gevolg van het uit de grondexploitatie halen van de investeringskosten laat de grondexploitatie een substantieel positief resultaat zien. Dit resultaat is echter volledig benodigd ter dekking van de kosten voor de realisatie van de sportvoorzieningen. ~~Om fiscale redenen zijn bij de actualisatie van de grondexploitatie per ultimo 2025 de investeringskosten voor de sportvoorzieningen uit de grondexploitatie gehaald.~~

Samen met de betrokken verenigingen worden goede stappen gezet in de afronding van het ontwerptraject. Naar verwachting zijn het ontwerp en de bijbehorende ramingen eind 2026 definitief. Daarmee kan eind 2027 de kredietaanvraag voor de realisatie van het verenigingencomplex aan de raad worden voorgelegd. Vooruitlopend hierop wordt, indien noodzakelijk, een voorbereidingskrediet aangevraagd.

Emmalaan Woubrugge

Het project betreft de realisatie van woningbouw op de voormalige scholenlocatie aan de Emmalaan. Inmiddels is de bouw van het nieuwe IKC op de Cornelis Kempenaarlaan gestart en naar verwachting zomer 2027 gereed. Dan komt de ruimte vrij op de Emmalaan voor woningbouw op deze locatie.

Het voorstel is om op de locatie 31 appartementen te realiseren in de categorieën sociaal (minimaal 30%), middenhuur (minimaal 40%) en vrije sector (maximaal 30%).

Voor het gebied is een Stedenbouwkundig en Beeldkwaliteitsplan Emmalaan (SPvE) d.d. 14 oktober 2025. Hierin staan de ruimtelijke uitgangspunten voor deze gebiedsontwikkeling. En deze uitgangspunten dienen ook als basis van de voorliggende grondexploitatie.

De grondexploitatie en het stedenbouwkundig kader (richtinggevend) is in november 2025 vastgesteld door de raad en wordt nu voor het eerst opgenomen in de begroting. Bij de vaststelling van het plan is door de raad het besluit geamendeerd met het verzoek om op deze plek te kiezen voor een leeftijdsvriendelijk concept.

Om dit project in de markt te zetten moet een verkoop procedure worden doorlopen. Hoe die procedure wordt ingericht wordt in 2026 duidelijk. De procedure wordt eind 2026 gestart en naar verwachting begin 2027 afgerond.

De grondexploitatie heeft een positief resultaat. Dit resultaat kent nog verschillende onzekerheden, omdat de verkoop procedure, de sloop van het gebouw en het bouwrijp maken nog moet plaatsvinden.

Risicoanalyse grondexploitaties

De financiële effecten van deze situatie bij de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden voortdurend in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat rondom het geraamde resultaat op een prijspeildatum een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is wel een momentopname, namelijk per 1 januari 2026.

De inschatting van de risico's bij de projectontwikkelingen en grondposities hoeft vooralsnog niet aangepast te worden ten opzichte van de stand per 1 januari 2026. Voor de voorziene verliezen op grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen.

Reservering voor onvoorziene risico's

	Ingeschat risico per 1-1-2026 en gelabeld in reserve grondexploitatie
Braassemerland	€ 887.500
Grietpolder Leimuiden	€ -
Emmalaan Woubrugge	€ -
Totaal onvoorziene risico's	€ 887.500

Verliesgevende grondexploitaties

	Verliesvoorziening per 1-1-2026		Gelabeld in verlies- voorziening per 31-12-2026	
	Jaarrekening 2025	Toevoeging rente (2%)		
Braassemerland (grondexploitatie)	€ -6.751.269	€ -135.025	€ -6.886.294	
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ -181.785	€ -3.636	€ -185.420	
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ -6.933.054	€ -138.661	€ -7.071.715	

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2026		Ingeschat risico per 1-1-2026
Grietpolder Leimuiden	€ 4.286.755	€ -	-
Emmalaan Woubrugge	€ 794.588	€ -	-
Totaal winstgevende grondexploitaties	€ 5.081.343	€ -	-

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2025		Ingeschat risico per 1-1-2025
Voormalig gemeentehuis	€ 132.951	€ 25.000	
Grietpolder Leimuiden	€ 1.726	€ 198.274	
Totaal winstgevende grondexploitaties	€ 134.677	€ 223.274	

Af te sluiten grondcomplexen

Bij de actualisatie van de grondexploitaties in 2026 is de grondexploitatie Voormalige Gemeentehuis Rijsaterwoude afgesloten. Bij de actualisatie in 2027 zal geen grondexploitatie worden afgesloten.

Nieuwe ontwikkelingen

Mogelijk zal in 2027 een grondexploitatie worden geopend voor de vrijvallende locaties ten gevolge van de ontwikkeling van het Sportpad. Echter dit zal ook afhangen van de gekozen gemeentelijke rol bij deze ontwikkelingen (ontwikkelstrategie).

Verkoop gronden voorraad

De verkoop van gronden en gebouwen die tot deze voorraad behoren, gaat ook in 2027 door. Deze zijn gewaardeerd en er kan bij verkoop een resultaat ten opzichte van de waardering ontstaan.

8. Wet Open Overheid

De Woo (Wet open overheid) is op 1 mei 2022 in werking getreden als opvolger van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur). Onderdeel van deze wet is het opnemen van een paragraaf in de begroting en de jaarstukken, waarin inzicht wordt gegeven in de wijze waarop wij als organisatie uitvoering geven aan de Woo. De Woo stelt drie belangrijke plichten voor de overheid, namelijk een actieve openbaarmakingsplicht, een passieve openbaarmakingsplicht en een informatiehuishoudingsplicht.

Het doel van de Woo is het bevorderen van openbaarheid en transparantie: overheidsorganisaties moeten, uit zichzelf of als iemand daarom vraagt, informatie openbaar maken over wat zij doen en waarom. Op die manier is het voor iedereen mogelijk om de overheid te controleren. Openbaarheid van overheidsinformatie is belangrijk voor de democratie en het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid.

Actieve openbaarheid

De actieve openbaarmakingsplicht houdt in dat overheidsorganisaties uit eigen beweging informatie openbaar moeten maken. In de Woo worden 17 informatiecategorieën genoemd, waarvan 11 zien op de verplichtingen die gelden voor gemeenten. De categorieën waar de actieve openbaarmakingsplicht voor geldt worden gefaseerd ingevoerd.

In het kader hiervan is gekozen voor samenwerking met de Gemeente Alphen aan den Rijn. Beide gemeenten werk(t)en al op verschillende gebieden samen. Ten aanzien van de implementatie van de Woo is gekozen om één stuurgroep en één kernteam te benoemen in deze aanpak. Tegelijk vraagt implementatie van de Woo ook om specifieke acties van één van de twee gemeenten. Daarom is in de meeste gevallen een actieteam benoemd per gemeente om specifieke onderdelen van de Woo te implementeren binnen de specifieke gemeente. In sommige gevallen (zoals bij het kiezen voor een anonimiseringsstool) is gekozen voor het starten van één gezamenlijk actieteam.

Op 1 november 2024 is de eerste tranche van de verplichting tot actieve openbaarmaking ingegaan. Voor gemeenten betrof het de onderstaande informatiecategorieën:

- organisatie en werkwijze;
- bereikbaarheidsgegevens;
- algemeen verbindende voorschriften;
- overige besluiten van algemene strekking.

Wij voldoen hier aan. Deze categorieën worden door ons openbaar gemaakt en gepubliceerd via de Woo-index. De Woo-index is een landelijke zoekmachine waarmee gezocht kan worden binnen de informatiecategorieën van de Woo.

Voor de overige categorieën gelden nog geen officiële verplichtingen. Wij maken wel al een groot deel van de documenten in die categorieën actief openbaar, zover deze categorieën van toepassing zijn op onze organisatie. Een voorbeeld zijn beschikkingen die wij deels actief publiceren. We lopen daarmee voor op de landelijke ontwikkelingen.

Passieve openbaarmaking

De passieve openbaarmakingsplicht houdt in dat overheidsorganisaties informatie openbaar moeten maken als iemand daarom vraagt. Concreet betekent dit dat het voor iedereen mogelijk is om een bestuursorgaan te verzoeken om publieke informatie voor eenieder openbaar te maken (Woo-verzoek). Deze mogelijkheid bestond ook al onder de Wob.

Tot op heden neemt het aantal Woo-verzoeken jaarlijks toe. Dit zien wij als een teken van een transparante democratie en actieve maatschappelijke betrokkenheid. Daarnaast nemen de omvang en complexiteit van deze verzoeken toe. Wij zijn blijvend in ontwikkeling om deze (ook zeer grote) verzoeken op een snelle en goede manier af te kunnen handelen. Een voorbeeld van een doorontwikkeling is de aanschaf van software voor het eenvoudiger anonimiseren en redigeren ("lakken") van documenten, een noodzakelijke stap in het proces van passieve openbaarmaking.

De door ons gepubliceerde informatie naar aanleiding van Woo-verzoeken is terug te vinden in de Woo-database. Deze database is in te zien via onze gemeentelijke website: [Woo-verzoek indienen - Gemeente Kaag en Braassem](#).

Informatiehuishouding en openbaarmaking

Om informatie in het publieke domein beschikbaar te stellen moeten we onze informatiehuishouding op orde hebben. Dit betekent dat de informatie die wij dagelijks maken en verwerken goed vindbaar, begrijpelijk en toegankelijk moet zijn. Hoe we met informatie omgaan, staat in direct verband met de openbaarmaking.

We zetten ons ook in voor een open gesprek over de betekenis van de Woo voor onze organisatie met als doel bewustwording te creëren en een balans te vinden tussen vertrouwelijkheid en transparantie. Dit doen wij onder andere door alle nieuwe medewerkers uitleg te geven over de Woo, wat deze wet voor het werken bij een gemeente betekent en hoe wij onze informatie op een juiste manier verwerken.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de hierna genoemde onderdelen:

- Een overzicht van baten en lasten van de Programmabegroting 2027
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten met:
 - gehanteerde kaders bij de begroting
 - hoofdlijnen verschillen begroting 2027 versus begroting 2026 en begroting 2027 versus de jaarrekening 2025
 - overzicht van geraamde incidentele baten en lasten per programma
 - overzicht van het structurele begrotingsresultaat
 - overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
 - overzicht van reservepositie en gespecificeerd verloop van reserves
 - overzicht van stand van voorzieningen en gespecificeerd verloop van de voorzieningen
- Uiteenzetting van de financiële positie met:
 - financieel overzicht van het bestaande beleid en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen: zie hiervoor het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief
 - geprognosticeerde begin- en eindbalans van 2025, en 2026 t/m 2030
 - EMU-saldo 2026 en geraamd EMU-saldo 2027 t/m 2030
- Voorgeschreven overzichten:
 - jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen
 - overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld
 - investeringen onderscheiden in investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut
 - financiering: zie paragraaf 4
- Begroting en het meerjarenperspectief.

Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de totale raming van baten en lasten, het saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat van de Programmabegroting, dat ontstaat inclusief de reservemutaties.

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Verschillen			
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Beg. 2027 vs beg. 2026		Beg. 2027 vs rek. 2025	
							Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	5.190	-1.051	5.482	-69	5.753	-70	271	-1	563	981
2 - Sociaal domein	45.719	-12.590	43.053	-9.662	41.742	-9.404	-1.311	258	-3.977	3.186
3 - Ruimte en leefomgeving	30.859	-20.571	33.891	-19.878	33.330	-19.716	-560	162	2.472	855
	81.767	-34.211	82.425	-29.608	80.825	-29.190	-1.600	418	-942	5.021
Algemene dekkingsmiddelen										
lokale heffingen	510	-7.932	519	-7.927	523	-8.495	4	-568	13	-563
algemene uitkering	0	-54.327	0	-52.469	0	-56.727	0	-4.258	0	-2.400
dividend	23	-741	21	-700	22	-457	1	243	-1	284
financieringsfunctie	1.983	-2.425	3.575	-3.792	5.910	-5.810	2.336	-2.018	3.928	-3.385
	2.516	-65.426	4.115	-64.888	6.456	-71.489	2.341	-6.601	3.939	-6.063
programma overhead	12.888	-57	12.288	-72	13.050	-76	761	-4	161	-19
vennootschapsbelasting	-1	0	1	0	1	0	0	0	2	0
Saldo van baten en lasten	97.171	-99.694	98.830	-94.569	100.332	-100.755	1.502	-6.186	3.161	-1.062
mutaties reserves:										
1. Bestuur, regio en middelen (res)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Sociaal domein (res)	2.065	-5.040	0	-4.932	0	0	0	4.932	-2.065	5.040
3. Ruimte en leefomgeving (res)	1.787	-1.785	0	-25	26	-26	26	-1	-1.761	1.759
4. Algemene dekkingsmiddelen (res)	0	-595	0	0	0	0	0	0	0	595
totaal mutaties reserves	3.852	-7.420	0	-4.957	26	-26	26	4.931	-3.827	7.395
Resultaat / budgettaire ruimte	6.091		696		424		-272		-5.667	

Onderstaand overzicht geeft het meerjarig begrotingsbeeld:

Bedragen * € 1.000

Programma	Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	5.637	-70	5.637	-70	5.637	-70
2 - Sociaal domein	43.052	-9.627	43.065	-9.629	42.956	-9.629
3 - Ruimte en leefomgeving	29.998	-16.638	28.829	-15.319	29.025	-15.319
	78.686	-26.334	77.531	-25.017	77.618	-25.017
Algemene dekkingsmiddelen						
lokale heffingen	523	-8.495	523	-8.495	523	-8.495
algemene uitkering	0	-54.458	0	-55.105	0	-56.188
dividend	22	-457	22	-457	22	-457
financieringsfunctie	6.927	-6.795	7.477	-7.091	8.108	-7.448
	7.473	-70.205	8.022	-71.147	8.653	-72.587
programma overhead	13.601	-76	13.783	-76	13.794	-76
vennootschapsbelasting	1	0	1	0	1	0
Saldo van baten en lasten	99.761	-96.615	99.337	-96.241	100.065	-97.681
mutaties reserves:						
1. Bestuur, regio en middelen (res)	0	0	0	0	0	0
2. Sociaal domein (res)	0	0	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving (res)	51	-51	26	-26	26	-53
4. Algemene dekkingsmiddelen (res)	0	0	0	0	0	0
totaal mutaties reserves	51	-51	26	-26	26	-53
Resultaat / budgettaire ruimte	-3.146		-3.096		-2.357	

Gehanteerde kaders voor de begroting

Ten behoeve van het uitwerken van de meerjarenbegroting 2027-2030 zijn de volgende uitgangspunten toegepast:

Inkomsten: prijscompensatie en kostendekkendheid

- Om de “koopkracht” van de eigen inkomsten op peil te houden, zijn de gemeentelijke belastingen, leges en waar contractueel mogelijk de huren en pachten geïndexeerd met een inflatiecorrectie. In deze begroting is een inflatiecorrectie verwerkt van 4,1 % voor de belastingen. Dit percentage is gebaseerd op de loonvoet sector overheid voor 2027 uit de kerngegevensstabel van het CEP per februari 2026. Voor privaatrechtelijke contracten zoals verhuringen is meestal de CPI overeengekomen, en die bedraagt 2,1%.
- In verband met de maximale kostendekkendheid van 100% zijn in de begroting de tarieven voor afval aangepast tot 100% kostendekkendheid. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen worden de tarieven voor 2026 definitief vastgesteld.
- Voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, de marktgelden, de grafrechten en de leges geldt een kostendekking (inclusief btw) van maximaal 100%.

Uitgaven: prijscompensatie, rente en onontkoombare budgetbijstellingen

- In 2027 loopt de huidige CAO af en zullen de onderhandelingen plaatsvinden voor een nieuwe CAO. Hoewel de uitkomst hiervan niet voorspeld kan worden, is hierop in de Programmabegroting 2027 geanticipeerd door een aanvullend percentage van 2,16% op te nemen.
- De rentecomponent in de kapitaallasten, de rentetoerekening aan grondexploitaties, reserves en voorzieningen is bepaald door de samenstelling en ontwikkeling van de leningenportefeuille. Voor de begroting 2027 en verder is de renteomslag bepaald op basis van de rente per 1 augustus 2026.
- De overige budgetten zijn geïndexeerd op basis van de onderliggende overeenkomsten zoals de financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen voor GR-en, en andere privaatrechtelijke overeenkomsten, meestal gebaseerd op de CPI.
- De prijscompensaties die wordt ontvangen vanuit de algemene uitkering en eigen inkomsten (behoudens de 100% kostendekkende activiteiten), wordt volledig ingezet voor prijscompensatie van uitgavenbudgetten.
- Indien uit de jaarrekening, of uit te verwachten ontwikkelingen volgt dat een budget structureel te laag is voor de taakuitoefening in 2027, is een extra bijstelling verwerkt. Dit kan alleen in het geval dat de extra uitgaven onontkoombaar zijn. Bij substantiële aanpassingen zijn deze toegelicht in de begroting.

Algemene uitkering en constante prijzen.

- De meerjarenbegroting is in constante prijzen. Dat wil zeggen dat voor de jaren ná 2027 het prijspeil van 2027 wordt aangehouden.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend aan de hand van de gegevens uit de Meicirculaire uit het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar, eveneens op basis van constante prijzen.

Verschillen

Op grond van artikel 19 BBV worden de verschillen tussen de primaire begroting 2027 en de realisatie 2025, en tussen de primaire begroting 2027 en de begroting van het daaraan voorafgaande jaar getoond.

Samenvatting in totalen uit de hierna gegeven specificatie per programma

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Verschillen			
							Beg 2027 vs beg 2026		Beg 2027 vs rek 2025	
Totaal lasten	97.171	N	98.830	N	100.332	N	1.502	N	3.161	N
Totaal baten	-99.694	V	-94.569	V	-100.755	V	-6.186	V	-1.062	V
Totaal saldo baten en lasten	-2.523	V	4.261	N	-424	V	-4.684	V	2.099	N
Stortingen in reserves	3.852	N	0	V	26	N	26	N	-3.827	V
Onttrekkingen aan reserves	-7.420	V	-4.957	V	-26	V	4.931	N	7.395	N
Resultaat na bestemming	-6.091	V	-696	V	-424	V	272	N	5.667	N

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Verschillen			
							Beg 2027 vs beg 2026		Beg 2027 vs rek 2025	
1 - Bestuur, regio en middelen										
Lasten van het programma	5.190	N	5.482	N	5.753	N	271	N	563	N
Baten van het programma	-1.051	V	-69	V	-70	V	-1	V	981	N
Programmasaldo baten en lasten	4.139	N	5.413	N	5.683	N	270	N	1.544	N
Stortingen in reserves	0	N	0	N	0	N	0	N	0	N
Onttrekkingen aan reserves	0	N	0	N	0	N	0	N	0	N
Programmaresultaat	4.139	N	5.413	N	5.683	N	270	N	1.544	N
2 - Sociaal Domein										
Lasten van het programma	45.719	N	43.053	N	41.742	N	-1.311	V	-3.977	V
Baten van het programma	-12.590	V	-9.662	V	-9.404	V	258	N	3.186	N
Programmasaldo baten en lasten	33.129	N	33.391	N	32.338	N	-1.053	V	-791	V
Stortingen in reserves	2.065	N	0	N	0	N	0	N	-2.065	V
Onttrekkingen aan reserves	-5.040	V	-4.932	V	0	N	4.932	N	5.040	N
Programmaresultaat	30.154	N	28.459	N	32.338	N	3.879	N	2.184	N
3 - Ruimte en leefomgeving										
Lasten van het programma	30.859	N	33.891	N	33.330	N	-560	V	2.472	N
Baten van het programma	-20.571	V	-19.878	V	-19.716	V	162	N	855	N
Programmasaldo baten en lasten	10.288	N	14.013	N	13.614	N	-399	V	3.326	N
Stortingen in reserves	1.787	N	0	N	26	N	26	N	-1.761	V
Onttrekkingen aan reserves	-1.785	V	-25	V	-26	V	-1	V	1.759	N
Programmaresultaat	10.290	N	13.988	N	13.614	N	-374	V	3.324	N
Algemene dekkingsmiddelen										
Lasten van het programma	15.404	N	16.405	N	19.507	N	3.102	N	4.103	N
Baten van het programma	-65.482	V	-64.961	V	-71.565	V	-6.605	V	-6.083	V
Programmasaldo baten en lasten	-50.079	V	-48.556	V	-52.059	V	-3.503	V	-1.980	V
Stortingen in reserves	0	N		N	0	N	0	N	0	N
Onttrekkingen aan reserves	-595	V		N	0	N	0	N	595	N
Programmaresultaat	-50.674	V	-48.556	V	-52.059	V	-3.503	V	-1.385	V
Resultaat na bestemming	-6.091	V	-696	V	-424	V	272	N	5.667	N

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij dit onderdeel is een overzicht gegeven van de baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt met een incidenteel karakter. Met deze posten is al rekening gehouden in het meerjarenperspectief, waardoor deze niet meer van invloed zijn op de begrotingsresultaten.

Overzicht <u>incidentele</u> lasten en baten 2027-2030											
bedrag * € 1.000											
Programma 1 - Bestuur, regio en middelen											
Product	Omschrijving	2027	2028	2029	2030						
Lasten											
	Eenmalige projectkosten wisseling ICT-provider	74	N								
		74	N	0		0		0		0	
<u>storting in reserves:</u>											
incidentele lasten na mutatie reserves		74	N	0		0		0		0	
Baten											
		0		0		0		0		0	
<u>onttrekking aan reserves:</u>											
	Eenmalige projectkosten wisseling ICT-provider	-74	V								
incidentele baten na mutatie reserves		-74	V	0		0		0		0	

Programma 2 - Sociaal domein									
Product Omschrijving		2027		2028		2029		2030	
Lasten									
	Dorpsbudgetten 2027	80	N						
		80	N	0		0		0	
storting in reserves:									
incidentele lasten na mutatie reserves		80	N	0		0		0	
Baten									
		0		0		0		0	
onttrekking aan reserves:									
	Dorpsbudgetten 2027	-80	V	0					
incidentele baten na mutatie reserves		-80	V	0		0		0	

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving									
Product Omschrijving		2027		2028		2029		2030	
Lasten									
		0		0		0		0	
storting in reserves:									
incidentele lasten na mutatie reserves		0		0		0		0	
Baten									
		0		0		0		0	
onttrekking aan reserves:									
incidentele baten na mutatie reserves		0		0		0		0	

Algemene dekkingsmiddelen									
Product Omschrijving		2027		2028		2029		2030	
Lasten									
		0		0		0		0	
<i>storting in reserves:</i>									
incidentele lasten na mutatie reserves		0		0		0		0	
Baten									
		0		0		0		0	
<i>onttrekking aan reserves:</i>									
incidentele baten na mutatie reserves		0		0		0		0	

totaal incidentele lasten na mutatie reserves		154 N	0	0	0				
totaal incidentele baten na mutatie reserves		-154 V	0	0	0				

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

Bedragen * € 1.000

Vaststelling kengetal structurele exploitatieruimte in %		: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%					
Voor de begroting:		Voor het jaarverslag:					
		Verslag. t-2	Begr. t-1	Begr. t	mjr t+1	mjr t+2	mjr t+3
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
A	Structurele lasten = (geraamde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)						
		93.823	92.190	97.396	98.041	99.352	100.023
B	Structurele baten = (geraamde totaal van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 28, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)						
		98.383	92.190	97.819	94.896	96.256	97.666
C	Het beoogde totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.						
		0	0	0	0	0	0
D	Het beoogde totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.						
		0	0	0	0	0	0
E	Het geraamde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.						
		99.694	92.190	97.973	94.896	96.256	97.666
: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		5%	0%	0%	-3%	-3%	-2%

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2027-2030							
bedrag * € 1.000							
Product	Omschrijving	2027	2028	2029	2030		
<u>storting in reserves:</u>							
nvt							
		0	0	0	0		
<u>onttrekking aan reserves:</u>							
nvt							
		0	0	0	0		

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie

Overzicht van de reservepositie en de getroffen voorzieningen

Bij dit onderdeel wordt een meerjarig beeld gegeven van het verwachte verloop van de gevormde reserves en de getroffen voorzieningen.

Reserves:

Stand en het verloop van de reserves															Bedragen * € 1.000	
Omschrijving	Algemene reserve	Reserve grond exploitatie	Reserve Verevenings-fonds	Reserve Openbare ruimte	Reserve Duurzaamheid	Reserve Riolering	Reserve Sportpad	Reserve Riolering	Reserve Duurzaamheid	Reserve noodopvang vluchtelingen	Reserve Glijbaan KINEO	Reserve Onderhoud Gebouwen	Reserve Groen/Natuur ontw. Nwe Wetering	Saldo / mutaties		
Saldo 1-1-2027	38.713	1.212	3.033	823	541	3.456	2.615	3.456	541	370	300	305	350	55.718		
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoudskosten groen W'brugge	-	-	-	-26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-26	-	-
Saldo 1-1-2028	38.713	1.212	3.033	797	541	3.456	2.615	3.456	541	370	300	305	350	55.692		
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afsl. Regenboogweg NW Wetering	-	-	-25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-25	-	-
Bijdrage provincie N207 Leimuiden	-	-	-300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-300	-	-
Onderhoudskosten groen W'brugge	-	-	-	-26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-26	-	-
Saldo 1-1-2029	38.713	887	3.033	772	541	3.456	2.615	3.456	541	370	300	305	350	55.341		
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoudskosten groen W'brugge	-	-	-	-26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-26	-	-
Saldo 1-1-2030	38.713	887	3.033	746	541	3.456	2.615	3.456	541	370	300	305	350	55.316		
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoudskosten groen W'brugge	-	-	-	-26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-26	-	-
Saldo 1-1-2031	38.713	887	3.033	720	541	3.456	2.615	3.456	541	370	300	305	350	55.290		

Voorzieningen:

Stand en het verloop van de voorzieningen							Bedragen * € 1.000	
Omschrijving	Voorziening wethouders pensioenen	Voorziening nadelige grexten	Voorziening Verlofsparen	Voorziening riolering	Voorziening Civiele Kunstwerken	Saldo / mutaties		
Saldo 1-1-2027	4.090	7.106	144	3.893	453	15.687		
Toevoegingen								
Rente	121	178	-	-	-	298		
Bijdrage van exploitatie	-	-	-	-	245	245		
Onttrekkingen								
Verminderingsen	-	-	-	-331	-	-331		
Saldo 1-1-2028	4.211	7.284	144	3.563	699	15.900		
Toevoegingen								
Rente	124	182	-	-	-	306		
Bijdrage van exploitatie	-	-	-	-	245	245		
Onttrekkingen								
Verminderingsen	-	-	-	-224	-78	-302		
Afsl. Regenboogweg Nwe Wetering	-	-196	-	-	-	-196		
Saldo 1-1-2029	4.335	7.270	144	3.338	867	15.955		
Toevoegingen								
Rente	128	182	-	-	-	310		
Bijdrage van exploitatie	-	-	-	-	245	245		
Onttrekkingen								
Verminderingsen	-	-	-	-255	-160	-415		
Saldo 1-1-2030	4.463	7.452	144	3.084	952	16.095		
Toevoegingen								
Rente	132	186	-	-	-	318		
Bijdrage van exploitatie	-	-	-	-	245	245		
Onttrekkingen								
Verminderingsen	-	-	-	-282	-74	-356		
Saldo 1-1-2031	4.595	7.639	144	2.802	1.123	16.303		

Voorgeschreven (BBV) verplicht op te nemen informatie/verklaringen

Geprognosticeerde balans per begin en eind 2025 en 2026-2030

BALANS (per ultimo jaar)													x € 1.000
activa	2025	2026	2027	2028	2029	2030	passiva	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserves	33.377	38.713	38.713	39.137	35.991	32.895
Materiële vaste activa	107.782	153.639	188.802	191.846	194.280	196.948	Bestemmingsreserves	17.105	13.007	12.982	12.631	12.605	12.579
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	6.445	10.145	11.835	11.835	11.835	11.835	Resultaat na bestemming	6.091	0	424	-3.146	-3.096	-2.357
Rekening-courantverhouding met SVn	2.119	2.119	1.619	1.619	1.619	1.619							
Lening aan deelnemingen	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745	Voorzieningen	9.285	10.182	11.627	12.997	12.453	8.664
Overige langlopende leningen	4.809	5.257	5.570	4.305	4.114	3.920	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	64.609	111.055	146.786	149.819	156.182	165.032
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	0	0	0	0	0	0	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	6.272	4.680	3.774	4.652	4.204	4.540
Voorraden - IEGB	151	0	0	0	0	534							
Voorraden - gereed produkt	2	2	2	2	2	2							
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.747	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	Overlopende passiva	11.920	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Liquide middelen	328	730	732	738	745	750							
Overlopende activa	21.531	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000							
	148.659	184.637	221.304	223.090	225.339	228.354		148.659	184.637	221.304	223.090	225.339	228.354

EMU-saldo

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (kabinet, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daaropvolgende jaar in de begroting zichtbaar wordt gemaakt. In onderstaande tabel is deze verplichting vertaald.

x € 1.000					
Omschrijving (bedrag x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-5.129	398	-3.496	-3.122	-2.383
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.526	3.104	3.986	4.215	4.230
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	167	213	132	301	281
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	48.383	38.267	7.031	6.649	6.898
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en <u>niet</u> al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	0	0	0	0	0
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	1.356	6.791	1.858	365	397
8 Baten bouwgrondexploitatie:	2.712	8.461	3.390	921	930
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	15	0	78	160	160
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0
11 Verkoop van effecten:	0	0	0	0	0
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-49.479	-32.882	-4.954	-4.859	-4.396

Jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen

Als gevolg van het BBV dient in dit onderdeel tevens afzonderlijk aandacht te worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen. Hierbij moet worden gedacht aan arbeidskosten van niet meer actieve werknemers, zoals wachtgelden, wethouderspensioenen en afdracht ziektekostenpremie. In de regelgeving is bepaald dat voor deze verplichtingen geen balansvoorzieningen mogen worden opgenomen, als het jaarlijks gelijkblijvende bedragen betreft (van vergelijkbaar volume). Wel mag er een reserve gevormd worden voor arbeidgerelateerde verplichtingen waarvan de omvang niet jaarlijks gelijk is. Bij Kaag en Braassem is een voorziening gevormd voor de verplichtingen voortvloeiende uit wethouderspensioenen. Bij de gemeente zijn geen functionarissen in dienst met een bezoldiging boven de Balkenendenorm.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

				Bedragen * € 1.000		
				Begroting 2027		
Taakveld				Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en ondersteuning						
0.1	0.1	Bestuur		3.708	-	3.708
0.2	0.2	Burgerzaken		1.661	-714	948
0.3	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		75	-611	-536
0.4	0.4	Overhead		472	-4	468
0.5	0.5	Treasury		5.654	-6.267	-614
0.61	0.61	OZB woningen		956	-6.184	-5.228
0.62	0.62	OZB niet-woningen		-	-1.905	-1.905
0.64	0.64	Belastingen overig		-	-26	-26
0.7	0.7	Algemene uitkering		-	-56.727	-56.727
0.8	0.8	Overige baten en lasten		303	-5	298
0.9	0.9	Vennootschapsbelasting		1	-	1
0.10	0.10	Mutaties reserves		-	-26	-26
0.11	0.11	Resultaat rekening van baten en lasten		-	-	-
		Subtotaal		12.831	-72.469	-59.638
1 - Veiligheid						
1.1	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		2.611	-64	2.547
1.2	1.2	Openbare orde en veiligheid		2.359	-	2.359
		Subtotaal		4.969	-64	4.905
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1	2.1	Verkeer en vervoer		8.657	-691	7.966
2.5	2.5	Openbaar vervoer		374	-60	315
		Subtotaal		9.031	-751	8.280
3 - Economie						
3.1	3.1	Economische ontwikkeling		1.772	-6	1.766
3.2	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-	-	-
3.3	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		14	-18	-4
3.4	3.4	Economische promotie		174	-507	-333
		Subtotaal		1.960	-531	1.429
4 - Onderwijs						
4.2	4.2	Onderwijshuisvesting		3.241	-54	3.186
4.3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		2.390	-987	1.403
		Subtotaal		5.631	-1.041	4.589
5 - Sport, cultuur en recreatie						
5.1	5.1	Sportbeleid en activering		465	-14	451
5.2	5.2	Sportaccommodaties		2.026	-726	1.300
5.3	5.3	Cultuur		82	-	82
5.5	5.5	Cultureel erfgoed		67	-	67
5.6	5.6	Media		664	-	664
5.7	5.7	Openbaar groen en recreatie		5.403	-120	5.283
		Subtotaal		8.707	-861	7.846

			Bedragen * € 1.000		
Taakveld			Begroting 2027		
			Lasten	Baten	Saldo
6 - Sociaal domein					
6.1	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		3.717	-340	3.377
6.2	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-	-	-
6.3	6.3 Inkomensregelingen		8.984	-6.704	2.280
6.4	6.4 WSW en beschut werk		228	-	228
6.5	6.5 Arbeidsparticipatie		1.348	-12	1.336
6.6	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-	-	-
6.21	6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO		1.084	-	1.084
6.22	6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd		1.721	-	1.721
6.23	6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal		1.267	-12	1.256
6.60	6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)		980	-20	960
6.91	6.91 Coördinatie en beleid Wmo		441	-20	421
6.92	6.92 Coördinatie en beleid Jeugd		678	-10	668
6.711	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)		1.343	-132	1.211
6.712	6.712 Begeleiding (WMO)		-	-	-
6.713	6.713 Dagbesteding (WMO)		132	-95	37
6.751	6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal		140	-	140
6.752	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal		5.566	-	5.566
6.753	6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk		412	-	412
6.762	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal		2.084	-	2.084
6.791	6.791 PGB Wmo		638	-	638
6.792	6.792 PGB Jeugd		160	-	160
6.811	6.811 Beschermd wonen (WMO)		223	-221	2
6.812	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		726	-102	624
6.821	6.821 Jeugdbescherming		556	-	556
6.822	6.822 Jeugdreclassering		65	-	65
	Subtotaal		32.491	-7.667	24.824
7 - Volksgezondheid en milieu					
7.1	7.1 Volksgezondheid		1.361	-	1.361
7.2	7.2 Riolerings		5.569	-5.583	-14
7.3	7.3 Afval		5.390	-5.629	-239
7.4	7.4 Milieubeheer		1.637	-	1.637
7.5	7.5 Begraafplaatsen en crematoria		264	-107	157
	Subtotaal		14.221	-11.319	2.902
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
8.1	8.1 Ruimtelijke ordening		3.055	-	3.055
8.2	8.2 Grondexploitatie		5.386	-4.924	462
8.3	8.3 Wonen en bouwen		2.075	-1.154	922
	Subtotaal		10.517	-6.078	4.439
	Totaal baten en lasten		100.357	-100.781	-424

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie en het meerjarenperspectief

In het hiernavolgende onderdeel wordt inzicht gegeven in het te verwachten meerjarenperspectief voor de jaren 2027 tot en met 2030, waarbij de conceptbegroting voor 2027 als uitgangspunt is genomen. Voor de kaderstellende functie van de gemeenteraad is het van belang tevens de ontwikkelingen op de langere termijn te kennen. Met de meerjarenramingen wordt hierin, met het huidige inzicht in de cijfers voor latere jaren, zo goed als mogelijk voorzien. De meerjarenramingen dienen evenals de begroting voor het komende begrotingsjaar in beginsel structureel sluitend te zijn.

In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de effecten uit de Septembercirculaire. De effecten van de Septembercirculaire worden met het vaststellen van de begroting als eerste begrotingswijziging op de begroting verwerkt (raadsbesluit).

We maken hierna het volgende inzichtelijk:

- A. De ontwikkeling van het meerjarenbeeld sinds de vorige begroting.
- B. Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren

A. De ontwikkeling van het meerjarenbeeld sinds de vorige begroting.

Ontwikkeling meerjarenbeeld	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid				
Programmabegroting 2026 & september circulaire 2025	1.028 V	87 V	308 V	308 V
Nieuw beleid:				
Mutatie kaderbrief	1.641 N	1.302 N	1.403 N	1.403 N
Mutatie na kaderbrief	1.037 V	1.931 N	2.001 N	1.262 N
Primaire begroting 2027	424 V	3.146 N	3.096 N	2.357 N

B. Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren

Hierin wordt een overzicht gegeven van alle baten en lasten van het bestaande beleid, voor het begrotingsjaar doorgerekend met de in de begroting vermelde kaders.

Basisbegroting en de mutaties daarop

*Bedragen * € 1.000*

Totale baten en lasten bestaand beleid	2027	2028	2029	2030
Programma 1 Bestuur regio en middelen				
Lasten	5.753 N			
Baten	70 V			
Saldo basisbegroting 2026	5.683 N	5.683 N	5.683 N	5.683 N
<i>Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2026:</i>				
Regionale investeringsagenda		114 V	114 V	114 V
Kapitaallasten		0 N	0 N	0 N
Overig		2 V	2 V	2 V
Meerjarenbeeld programma 1	5.683 N	5.567 N	5.567 N	5.567 N
Programma 2 Sociaal domein				
Lasten	41.742 N			
Baten	9.404 V			
Saldo basisbegroting 2026	32.338 N	32.338 N	32.338 N	32.338 N
<i>Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2026:</i>				
Onderwijshuisvesting (kapitaallasten en tijdelijke huisvesting)		1.384 N	1.366 N	1.366 N
Sport (kapitaallasten)		81 V	160 V	269 V
Huur kinderopvang		223 V	225 V	225 V
WMO		101 N	202 N	202 N
Dorpsbudgetten		80 V	80 V	80 V
Overig		14 V	5 V	5 V
Meerjarenbeeld programma 2	32.338 N	33.425 N	33.436 N	33.327 N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving				
Lasten	33.356 N			
Baten	19.742 V			
Saldo basisbegroting 2026	13.614 N	13.614 N	13.614 N	13.614 N
<i>Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2026:</i>				
Ingroei toeristenbelasting		37 V	37 V	37 V
Riolering (voorziening & kapitaallasten)		134 N	243 N	301 N
Stelpost Circulair bouwen & restwaarde		33 V	33 V	33 V
Stelpost gebiedsontwikkeling Sportpad		559 V	559 V	559 V
Grondexploitaties		137 V	182 V	165 V
Inkomsten reclameprojecten		100 V	100 V	100 V
Overig		0 V	1 V	1 V
Kapitaallasten		478 N	566 N	658 N
Meerjarenbeeld programma 3	13.614 N	13.360 N	13.511 N	13.679 N
Algemene dekkingsmiddelen (en overhead)				
Lasten	19.507 N			
Baten	71.565 V			
Saldo basisbegroting 2026	52.059 V	52.059 V	52.059 V	52.059 V
<i>Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2026:</i>				
Gemeentefonds		2.276 N	1.636 N	553 N
Restsaldo treasury		23 N	276 N	549 N
ICT kosten centrumregeling		464 N	464 N	464 N
Kapitaallasten		87 N	269 N	286 N
Overig		2 N	3 V	9 V
Meerjarenbeeld algemene dekkingsmiddelen	52.059 V	49.206 V	49.418 V	50.216 V
Meerjarenbeeld totaal resultaat programma's	424 V	3.146 N	3.096 N	2.357 N

De voorgenomen investeringen

In het onderstaand overzicht zijn de voorgenomen investeringen opgenomen. Over een groot deel van de investeringen heeft de raad al eerder besloten door middel van aparte besluiten. Het betreffen de grote en/of beleidsrelevante investeringen zoals in onderwijshuisvesting, het watertakenplan, en andere infrastructurele investeringen. Daarnaast zijn hier ook de bedrijfsinvesteringen opgenomen voor de huisvesting (niet-bouwkundig) en de buitendienst (tractiemiddelen). Deze investeringen zijn beleidsarm of beperkt in omvang, en worden met het vaststellen van deze begroting vrijgegeven.

Investeringen met economisch nut					
Prog	Omschrijving investering	2027	2028	2029	2030
2	IKC Woubrugge	4.609.947	-	-	
2	Nieuwbouw KINEO	20.395.567			
2	Inrichting Openbare Ruimte Sportpad	2.900.000			
2	Uitbreiding Kaskade	-			
3	Watertakenplan (2024-2027)	3.550.000	3.700.000	3.536.000	3.553.000
2	Activeren ambtelijke inzet	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal		31.755.514	4.000.000	3.836.000	3.853.000

Investeringen met maatschappelijk nut					
Prog	Omschrijving investering	2027	2028	2029	2030
3	Civiele kunstwerken (plan 2025-2028)	10.500	23.000	760.000	825.600
3	Wegen (IBOR 2025-2028)	1.750.720	1.750.720	1.750.720	1.750.720
3	Verkeersveiligheid & IBOR (CUP 2.0)	1.863.000			
3	Speelplekken (plan 2025-2028)	210.000	195.000		
OH	Digitaliseren archief	280.000	280.000	-	
OH	Verzamelkrediet huisvesting	20.000	45.950	79.600	48.300
OH	Tractiemiddelen	346.692	605.834	208.187	423.350
3	Activeren ambtelijke inzet	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal		4.780.912	3.200.504	3.098.507	3.347.970